

# ОКОНЧАТЕЛЕН НАУЧЕН ОТЧЕТ

2019-2022 Г.



НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА  
„КУЛТУРНОИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО,  
НАЦИОНАЛНА ПАМЕТ И ОБЩЕСТВЕНО РАЗВИТИЕ”



СОФИЯ,

ЮЛИ 2023 Г.

## ПАРТНЬОРИ ПО ПРОГРАМАТА

- Софийски университет „Св. Климент Охридски“ – водещ партньор
- Българска академия на науките – партньор
- Югозападен университет „Неофит Рилски“ – партньор
- Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ – партньор
- Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ – партньор
- Технически университет-София – партньор



*Снимки от официалното представяне на резултатите от изпълнението на Програмата – 18.04.2022 г.*

*Снимка на корицата: квартал Капана, гр. Пловдив 2022 г.*

Официален интернет портал на НПП КИННПОР

<https://kinnpor.uni-sofia.bg/>



## СЪДЪРЖАНИЕ

Партньори по програмата	2
За програмата	5
Основни постижения в периода 2019-2021 г.	10
Работен пакет 1. Дейности по преглед на наличната и създаване на нова научна инфраструктура за изследване на българското културно и историческо наследство	12
Задача 1.1. Оповестяване на резултатите от научните изследвания чрез инструментите на инфраструктурата.....	12
Задача 1.2. Изработване на платформа за обмен на информация и достъп до тези ресурси за научните институции и за останалите ползватели на резултатите от изследванията .....	15
Задача 1.4: Геолокализиране на специфични компоненти / модули на виртуалната платформа с цел изучаване, опазване и популяризиране на резултатите по проекта свързани с културно-историческото наследство и превръщането му в общественополезен ресурс.....	31
Работен пакет 2. Дейности по разработването на научноизследователски програми в областта на културно историческото наследство.	33
Задача 2.1 Градска култура от Средновековието до Модерната епоха.....	33
Задача 2.2 Миграцията и културноисторическото наследство .....	53
Задача 2.3 Графичното наследство по българските земи .....	84
Задача 2.4. Изследване на специализираните производства в древността. Технологични открития и иновации по нашите земи.....	91
Задача 2.5. КИН от българските земи в контекста на Европа.....	101
Задача 2.6. Политиката на държавата спрямо КИН .....	104
Задача 2.7. Теренни проучвания.....	112
Работен пакет 3. Създаване на образователни програми в областта на културно историческото наследство	126
Задача 3.1. Разработване и промоция на съвместни образователни програми.....	127
Задача 3.2. Образователни продукти.....	135
Работен пакет 4. Дейности по разработката на научни и научно-приложни продукти	142

Задача 4.1. Дигитализация и виртуализация на културното наследство .....	143
Задача 4.2. Корпуси .....	161
Задача 4.3. Масиви и колекции от структурирани данни.....	167
Задача 4.4. Разработване на пилотни туристически програми и продукти.....	193
Задача 4.5. Издателска дейност на Консорциума .....	201
Работен Пакет 5. Управление на проекта и публичност	208
Пакет 5.4 Провеждане на научни прояви .....	208
Основни постижения за 2022 г.	217
Резюме на отчета	220

## ЗА ПРОГРАМАТА

Националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ (КИННПОР) е финансирана от Министерството на образованието и науката в периода 2018-2022 г. с около 3,85 млн. лева. За управлението ѝ е сформирани консорциум ръководен от СУ „Св. Климент Охридски“ в партньорство с Българската академия на науките, Югозападния университет в Благоевград, Пловдивския университет, Шуменския университет и Техническия университет-София.

В КИННПОР са заложили научни дейности, важни за развитието на различни секторни политики. Изследването и популяризирането на българското културноисторическо наследство като основа на националната ни идентичност е една от водещите цели на програмата. Сложната и динамична геополитическа обстановка в Европа, а по-специално на североизток от Балканите, а и самите Балкани, глобалните политически процеси и текущите военни кризи ни убеждават, че без експертна подкрепа взимането на решения в полза на националния ни интерес е изключително трудно. Отношенията ни с Република Северна Македония и грижата за нашите сънародници в Украйна, които в момента са поставени на изпитание, изискват и нов прочит на причините, довели до сегашната ситуация в Югоизточна Европа и Западните Балкани. В периода на своето изпълнение Програмата успешно си партнира с ресорните държавни институции, отговорни за развитието на образованието, културата и туризма, с оглед разпространението и комерсиализацията на научните резултати, като особен акцент се поставя върху развитието на културния туризъм.

Програмата е и пример за способността на висшите училища и институтите на Българската академия на науките да създадат необходимата синергия за производството на видими научни резултати и научно-приложни продукти. Изследователите по програмата демонстрираха способността си да работят съвместно и да се справят с изникналите предизвикателства, породени от бързо променящата се международна обстановка.

Реализираната програма е и пример за проява на гъвкавост и успешна реакция от страна на водещите ни академични институции в сферата на хуманитаристиката и

социалните науки на предизвикателствата, възникнали във връзка с извънредната епидемична обстановка както в сферата на образованието, така и в сферата на културата и туризма.

Програмата разработва научни и научно-приложни продукти – платформа и мобилно приложение за популяризиране на българското културноисторическо наследство – <https://virtualplazza.com>. Във „Виртуалния площад“ са достъпни различни демо-версии на научни колекции, в т.ч. Дигитален историко-географски справочник на България през епохата на османското владичество, данни за гео-историческото развитие на гр. Хисаря, данни за туристическите обекти в Северозападна България, данни за мегалитните паметници в Югозападна България, колекция от славянски ръкописи и др.

Разработено е и мобилно приложение за българското културно и историческо наследство с възможност за обогатяване на съдържанието за отделните забележителности – в него са достъпни виртуални 360-градусови разходки в различни обекти – музеи, интересни обекти на открито, дори несъществуващи вече обекти, които са възстановени чрез архивни изображения. Пилотно и тестово са въведени данни от Регионалния етнографски музей в гр. Пловдив, квартал Капана и други исторически и природни обекти.

Програмата постигна и още една цел – привличане на млади учени с различен профил за участие в интердисциплинарни изследвания в областта на българското културноисторическо наследство. За съжаление ненавременното ѝ приключване и неосигуряването на допълнителен ресурс от страна на Министерството на образованието и науката за продължаване на изследователската дейност не позволяват развитието на тези изследвания и някои от младите учени вече започват работа по други проекти и програми, включително и в чужбина.

Националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ и включените в нея изследователи успешно се интегрират в европейските програми (напр. Хоризонт Европа и други). Основната цел на СУ като координатор на Програмата е в близко бъдеще броят на изследователите от хуманитарните и социални науки с участие в европейски научни консорциуми да се увеличи, а техните

изследвания и въведените иновации да придобият по-голяма видимост във и извън страната.

В следващите редове ще представим и възможностите за развитие и продължаване на дейностите на научната програма за обслужване на различни държавни институции в изпълнението на държавната политика в някои тематични области, които се покриват от изследователите в настоящата програма.

### **1. За нуждите на Министерството на туризма**

- Изготвяне на методическа рамка за анализ и оценка на ефективността от използването на културно-туристическите забележителности.
- Изготвяне на методика за анализ и извършване на текущи анализи на икономическия ефект от организирането на фестивали и други прояви, основани на културното и историческото наследство.
- Изготвен е Наръчник за разработване на продукти на културния туризъм, основани на КИН (предварително обсъден с два екипа на Министерството на туризма през 2021 и 2022 г.) – възможност за текущо изготвяне, съвместно с институциите.

### **2. За нуждите на Министерството на културата**

- Текущ анализ на потребностите и проактивно участие в различни форми на обсъждане за съвременното състояние и развитие на професиите, свързани с културното наследство.
- Създаване на Платформа за професионално развитие – която включва, без да се изчерпва само със: следдипломни квалификации, ad hoc тематични обучения, лекционни курсове и практическо обучение на заетите в сферата.
- Изготвяне на препоръки и участие в изработването на политики за по-ефективното управление на институции, свързани с опазването, представянето и рекламирането на българското културноисторическо наследство (музеи, галерии, туристически обекти и атракции) въз основа на резултатите от изпълнените задачи от изследователските екипи на КИННПОР.

- Възможност за различни форми на експертно сътрудничество както с Министерството на културата, така и с териториалните държавни органи и местните власти, отговарящи за опазване и управление на културното наследство, на базата на изградена специфична експертиза върху *индустриалното наследство*.

Тази дейност има потенциал и за разширяване на влиянието на индустриалното наследство у нас чрез включване в инициативи на европейско ниво и участие на изследователите в международни мрежи за индустриално наследство.

### **3. За нуждите на Министерството на външните работи**

- В рамките на изпълнението на програмата е разработена *Концепция за развитието на българската балканистика до средата на XXI в. (2050 г.)*. За нейната реализация е необходима междуинституционална координация (поне между Министерството на външните работи, Министерството на образованието и науката, Министерството на културата, Министерството на отбраната, Агенцията за българите в чужбина и др. институции). Това е належащо, като се има предвид ескалацията на напрежението в международните отношения през 2022 г. и неразрешените казуси по отношение на разширяването на ЕС в Западните Балкани. Друг съществен фактор са и очакваните промени в структурата на ЕС и иницирането от три държави – Украйна, Молдова и Грузия спешно кандидатстване за членство в ЕС.

Предложеният подход би позволил на българските държавни институции да разчитат на академичен ресурс и достъп до анализи, проучвания и други, разработени директно за тях, изследвания.

### **4. За нуждите на Министерството на образованието и науката**

- Текущо разработване и предлагане на нови курсове и модули на курсове в обща иновативна програма за квалификация на специализирани кадри в областта на културното наследство и туризма (интегрирани курсове).



- Поддържане и развитие на курсовете, разработени в рамките на платформата e-Medievalia и от Кирилометодиевския научен център, както и координация с МОН и РУО за предлагането им в училищната програма на национално ниво.

## ОСНОВНИ ПОСТИЖЕНИЯ В ПЕРИОДА 2019-2021 Г.

Дейностите в националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ са организирани в работни пакети и организациите партньори спазват това разпределение още от първата година на изпълнението на Програмата. Основните постижения на програмата през първите три години от нейното изпълнение (до края на 2021 г.) може да бъдат обобщени както следва:

### ***I. Работен пакет 1. Дейности по преглед на наличната и създаване на нова научна инфраструктура за изследване на българското културно и историческо наследство –***

1. Създаден е интернет портал „Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство“ (<https://virtualplazza.com>) с достъп до платформа и мобилно приложение за виртуална реалност.

2. Създадена е организация за текущо попълване на научни данни в онлайн платформата и мобилното приложение. В периода юни-декември 2021 г. са качени нови данни в няколко колекции и е тествано мобилното приложение за работа с добавена реалност.

### ***II. Работен пакет 2. Дейности по разработването на научноизследователски програми в областта на културно историческото наследство***

В рамките на отчетния период (до края на декември 2021 г.) са разработени нови изследователски теми, стратегии и концепции.

1. Готова за публично обсъждане е Концепцията за развитието на българската балканистика до средата на XXI в.

2. Разработен и публично обсъден е аналитичният доклад (октомври 2021 г.) с описание на предизвикателствата пред културата и туризма в резултат от COVID-19 кризата и възможности за бъдещото им развитие.

3. Разработени са стратегически и концептуални документи за държавната политика в сферата на туризма, които са предлагани на няколко екипа на Министерство на туризма за стартиране на съвместна дейност по тяхното изпълнение.

### ***III. Работен пакет 3. Създаване на образователни програми в областта на културно историческото наследство***

1. Подготвена е методика за валидиране на знания, умения и компетентности в областта на културното наследство (от екип в СУ).
2. В Пловдивския университет са разработени бакалавърска и магистърски програми в областта на културното наследство.
3. В рамките на цитирания период са изработени и други приложни и образователни продукти.

### ***IV. Работен пакет 4. Дейности по разработката на научни и научно-приложни продукти***

1. През периода са оформени няколко масива със структурирани данни – Географско-информационна система „Ранното християнство в днешните български земи (по исторически и археологически данни)“, Дигитален историко-географски справочник на България през епохата на османското владичество, Диахронен исторически и геопространствен анализ на данни за обекти от КИИ в Тракия и Родопите през XVIII в., Геопространствен анализ на гъстотата на населението и др.
2. В голяма степен на готовност е каталогът на архива на братята Евлоги и Христо Георгиеви, а през 2022 ще бъдат подготвени за публикуване и първите интересни документи от колекцията.

### ***V. Издания и конференции –***

1. В рамките на отчетния период са публикувани голям брой статии, студии, монографии и периодични издания от организациите в консорциума.
2. Реализирани са международни научни прояви. Сред тях са: Петото лятно училище по религии (юни 2021 г.), Седмият и Осмият международен колоквиум по старобългаристика (август 2019 и август-септ 2021 г.), научната конференция „Нематериално културно наследство: Капаните на града“ (октомври 2021 г.), международна конференция, посветена на началото на монашеството в българските земи (октомври 2021 г.) и др.

# РАБОТЕН ПАКЕТ 1. ДЕЙНОСТИ ПО ПРЕГЛЕД НА НАЛИЧНАТА И СЪЗДАВАНЕ НА НОВА НАУЧНА ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА БЪЛГАРСКОТО КУЛТУРНО И ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

## ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА РАБОТНИЯ ПАКЕТ

- преглед на съществуващите дигитални ресурси за изследване и представяне на българското културно историческо наследство;
- изработване на платформи, които да осигурят обмен на информация и достъп до тези ресурси за научните институции и за останалите ползватели на резултатите от изследванията;
- оповестяване на резултатите от научните изследвания чрез инструментите на инфраструктурата

**Задача 1.1.** Оповестяване на резултатите от научните изследвания чрез инструментите на инфраструктурата

**Институция:** Технически университет – София

Научна задача: **Преглед на електронните ресурси за изследване и представяне на културно-историческото наследство в рамките на консорциума**

Постигнати научни резултати:

Направен е задълбочен анализ на наличните данни, предоставени от партньорите в консорциума и качени в изграденото облачно хранилище по проекта: <https://oc.virtualplazza.com/> ресурси. Наличната информация е категоризирана в четири набора данни:

- **Каталогът на християнски храмове от Югозападна България.** Този набор данни съдържа 28 църкви. За всяка от тях е предоставен описателен текст във формат MS Word и снимки с обем средно около половин страница текст и 5 броя снимки.
- **Дигиталният историко-географски справочник** съдържа 26 обекта на недвижимото културно-историческо наследство. Обектите са описани в общ MS Word документ, като за всеки обект е посочено населено място, община, местоположение като свободен текст, времеви период, както и текст с история на проучването, текст с характеристиките на обекта и снимки. *Обектите могат да бъдат категоризирани по местонахождението им (област, община) и времевия период.*
- **Каталогът на обектите по региони** съдържа 75 паметника от областите Благоевград и Кюстендил. За всеки паметник има, в табличен вид в MS Word, наименование, област, община и административен адрес или текстово описание на местоположението, епоха, снимки и историческа справка в свободен текст.
- **Предоставеният набор от данни за мегалитните паметници в Югозападна България** съдържа един MS Word документ с описание на 26 мегалитни паметника. За всеки от тях е предоставено наименование, GPS координати, текстово описание и снимков материал със средно по 5-6 снимки на обект. Към края на м. юни 2020 г., партньорите по проекта предоставиха четири линка на външни сайтове по проекта. Външните сайтове по проекта предоставят ресурси за крайни потребители. Данните могат да бъдат класифицирани по институции и по период.
- **Анализ на геоисторическото развитие на гр. Хисаря** - данните съдържат информация за „Геоисторическо развитие на гр. Хисаря – основни обекти“ и „Геоисторическо развитие на гр. Хисаря – улици 1947 г.“, които представят различни аспекти на развитието на града.

Резултатите от задачата бяха представени в рамките на международна научната конференция AMEE'20 в специализирана секция „Software Sciences and Innovation for Interactive Presentation of Bulgarian Cultural and Historical Heritage" и статия със заглавие:

- Petkov „Data Exploration of Historical and Cultural Content in an Interactive Web Based System with Geolocation“, AIP Conference Proceedings 2333, 140001 (2021); <https://doi.org/10.1063/5.0042262>

Сборникът на международната конференция „AMEE“ 2020 е индексирани в световно известните бази данни „SCOPUS“ и “WoS” и е с SJR ранг.

Данните са налични в облачното пространство, изградено за целите на проекта: <https://oc.virtualplazza.com/>

През 2022 г. в рамките на годишното издание на „AMEE“ 2022 бяха демонстрирани нови масиви от данни и публикувани статии за софтуерните инструменти и услуги, използвани за визуализацията на новите данни.

**Институция:** Технически университет – София

Научна задача: **Дефиниране на изисквания и изграждане на комплексна база данни за целите на проекта**

Постигнати научни резултати:

Комплексната база данни беше създадена и интегрирана в портала „*Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство*“ (<https://virtualplazza.com>), а той беше разширен с възможност за търсене по различни категории. Освен тях потребителите имат възможност да търсят и по ключови думи от съдържанието на данните за обектите. Търсенето беше реализирано кумулативно, т.е. при търсене по два или повече от видовете категории и/или текст, излизат само резултатите, които отговарят всички избрани критерии.

- Институция
- Период (по предварително уточнена между партньорите хронологична рамка)
- Област, Община, Населено място
- Вид на обекта

Разширен е административния модул на платформата „Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство“ с възможност за създаване на специализирани галерии и визуализация на галериите в публичната част на платформата.

Платформата е представена публично за първи път на 18 април 2022 г. в присъствието на медии и демонстрирана на министъра на образованието и науката, проф. Николай Денков.

**Задача 1.2. Изработване на платформа за обмен на информация и достъп до тези ресурси за научните институции и за останалите ползватели на резултатите от изследванията**

**Институция:** Технически университет – София

Научна задача: **Софтуерно проектиране и разработка на модулите на платформата**

Постигнати резултати:

Към платформата/портал „Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство“ (<https://virtualplazza.com/>) беше проектиран и разработен административен модул, който управлява достъпа до данните в портала. Административният модул предлага възможност за комплексно управление на потребители и групи от потребители, така че да е възможно много точно и конкретно да се дава достъп на различни хора, които работят по актуализация на портала. Управлението на всички елементи се извършва през специално изграден интерфейс, позволяващ филтриране на данни и търсене по различни критерии. Страниците, които се създават, позволяват въвеждане на различни данни като снимки, линкове, вътрешни документи и връзки към други страници. Възможно е редактиране на HTML, което позволява разработка

на много сложни страници изцяло през административната част. Това е обектът, който се използва най-често в системата. Рубриката представлява обикновена HTML страница, чието съдържание може да бъде редактирано през административната част. Основното ѝ предназначение е да представи кратко и ясно основна информация по една или повече групирани теми. Една рубрика може да разполага с набор от подобекти: 1) Подрубрики; 2) Специализирана рубрика от тип „Новини“; 3) Специализирана рубрика от тип „Анкети“; 4) Специализирана рубрика от тип „Външна препратка“; 5) Специализирана рубрика от тип „Контакти; 6) Специализирани рубрики от тип „Галерия“.

Създадени са „Потребителски групи“. Това е основен обект, занимаващ се с определяне на правата за достъп и разпределянето им между потребителите на системата. Подобекти: 1) Потребители; 2) Права за достъп; 3) Блокове в централната част на началната страница; със следните типове блокове: 3.1. Тип „Табове“; 3.2 Тип „Рубрика“; 3.3 Тип „Слайдове“ и 3.4 Тип „Свободен текст“ и 4) Блокове в лява и дясна колона със следните типове блокове: 4.1 Тип „Анкета“; 4.2 Тип „Банер“; 4.3 Тип „Търсачка“; 4.4 Тип „Свободен текст“ и 4.5. Тип „Меню“. Предложена е стратегията за използваемост за разработване на уеб портал за българското културно-историческо наследство (Usability Strategy) и представя всички необходими насоки за достъпност, които трябва да бъдат разбрани. Разработен е примерен план, който да подпомага нуждите на всички потенциални потребители, независимо дали са физически увредени, напр. потребители далтонисти или потребители, които срещат ситуационни затруднения. Основата на предложената стратегия се основава на Насоки за достъпност на уеб съдържанието (WCAG 2.0) и проучвания за използваемост с хора, използващи помощни технологии от (Kara Pernitz, Jakob Nielsen). Това ще осигури съгласуваност, като се вземат предвид дефинираните насоки и сценарии от реални случаи.

**Институция:** Технически университет – София

Научна задача: **Софтуерна интеграция и тестване на различните компоненти на платформата**



### Постигнати резултати:

Към платформата/портал „Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство“ беше проектиран, разработен и интегриран административен модул, който управлява достъпа до данните в портала. Административният модул предлага възможност за комплексно управление на потребители и групи от потребители, така че да е възможно много точно и конкретно да се дава достъп на различни хора, които работят по актуализация на портала. Управлението на всички елементи се извършва през специално изграден интерфейс, позволяващ филтриране на данни и търсене по различни критерии. Страниците, които се създават, позволяват въвеждане на различни данни като снимки, линкове, вътрешни документи и връзки към други страници. Възможно е редактиране на HTML, което позволява разработка на много сложни страници изцяло през административната част. Една от основните задачи на платформата „Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство“ е да предостави публичност на постигнатите научни резултати. Натрупаният опит показва, че преминаването през посредник за публикуването им създава затруднения на авторите на съдържание. По тази причина към платформата беше добавена възможност те сами, след вход с потребителско име и парола, да създават съдържание, което да става видимо в платформата веднага. Съдържанието може да включва текст, снимки, графики и файлове за сваляне. Към административния панел беше добавен редактор на съдържание, който позволява лесното форматиране на текст, вмъкване на изображения, таблици, хипервръзки и др., без да е необходимо авторът на съдържанието да знае HTML. Към платформата/портал „Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство“ са интегрирани комплексната база данни и административният модул, който управлява достъпа до данните в портала. Разработените допълнителни модули са интегрирани в платформата, както следва:

- Модул „Анализ на геоисторическото развитие на гр. Хисаря“
- Модул „Пространствено представяне на геоисторическото развитие на гр. Хисаря“.
- Модул „Виртуална реалност“.

- Модул „Исторически данни за имената на населените места“

В резултат е разширена функционалността на платформата „Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство“ и е представена визуализация и достъп до нови данни на крайните потребители, свързани с КИН по проекта, предоставени от партньорите.

Резултатите от задачите по РП1.2 бяха представени в рамките на международна научната конференция AMEE'20 в специализирана секция „Software Sciences and Innovation for Interactive Presentation of Bulgarian Cultural and Historical Heritage“ в статии със заглавия:

- P. Borovska, D. Ivanova, Conceptual model and scenario for virtual piazza of Bulgarian digital cultural and historical heritage, AIP Conference Proceedings 2172, 090014 (2019); <https://doi.org/10.1063/1.5133591>.
- A. Petkov, Data Exploration of Historical and Cultural Content in an Interactive Web Based System with Geolocation, AIP Conference Proceedings 2333, 140001 (2021); <https://doi.org/10.1063/5.0042262>
- D. Ivanova, D. Mitev, Usability Strategy and Guidelines for Building an Accessible Web Portal, AIP Conference Proceedings 2333, 140003 (2021); <https://doi.org/10.1063/5.0042257>
- D. Ivanova, D. Mitev, User-centered approach for interactive presentation of Bulgarian cultural and historical heritage into a cross-functional web-based platform, AIP Conference Proceedings 2172, 090011 (2019); <https://doi.org/10.1063/1.5133588>
- Видео на платформата:  
[https://drive.google.com/file/d/1QLwvp9e6laSKSQnxVjtQen\\_YEhWexydr/view?usp=sharing](https://drive.google.com/file/d/1QLwvp9e6laSKSQnxVjtQen_YEhWexydr/view?usp=sharing)

Сборникът на международната конференция „AMEE“ е индексирен в световните бази данни „SCOPUS“ и „WoS“ и е с SJR ранг.

**Институция:** **Институт по математика и информатика – БАН**

Научна задача: **Поддръжка и надграждане на софтуера на платформата (създаване на допълнителни модули и нови функционалности според възникващите нужди и изпълнението на програмата).**

**Общи постигнати резултати в периода 2019-2022 г. в рамките на научната задача**

По РП1, работна задача 1.2. (3) бе разработена *концепция за познавателна онлайн игра*, в която са специфицирани игрови стратегии, модели на игровия процес и взаимодействието на играчите с учебното съдържание, подбора на средства за представяне на цифровизирани културно-исторически артефакти и др. Бе реализирана верификация на избраните игрови стратегии, потребителския интерфейс, прогреса и геймплей в играта, игровата механика, взаимодействия на обучаемите с игровата среда и др. Разработената бе концептуална игрова рамка, която тестово бе приложена в други учебни области. Постигнатите научни резултати бяха публикувани в редица утвърдени научни издания (в т.ч. индексирани в Scopus, Web of Science, с SJR, отворен достъп) и бяха представени в доклади на международни и национални научни форуми.

По РП1, работна задача 1.2. (3) бе разработена *концепция за виртуален музей за представяне и популяризиране на древната история и цивилизация по българските земи*, включващ концептуален модел на системна архитектура, функционалности, услуги и др. В Концепцията бе развита и бе осъществена верификация на разработения модел на системна архитектура, верификация на избраните функционални възможности за осигуряване на свободен достъп, персонализация и адаптивност на съдържанието спрямо потребителя. Беше създадена и концепция за продължаващо развитие, устойчивост и подобрене на виртуален музей с културно-историческо съдържание чрез нови технологични решения в контекста на дигиталната трансформация – приоритет на програмата „Хоризонт Европа“. Постигнатите научни резултати бяха публикувани в редица утвърдени научни издания (в т.ч. индексирани в Scopus, Web of Science, с SJR, отворен достъп) и бяха представени в доклади на международни и национални научни форуми.

**Опис на приложения доказателствен материал:**

**Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици, в това число и публикации в издания с отворен достъп: 12**

- Proceeding of 13<sup>th</sup> annual International Conference on Education and New Learning Technologies (Edulearn 2021) – 1;
- Proceedings of 2021 IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON) – 1;
- Proceedings of the 11<sup>th</sup> International Conference on Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage (**Web of Science/Scopus, отворен достъп**) – 2;
- Proceedings of the 14<sup>th</sup> IMCL Conference, Lecture Notes in Networks and Systems (**Scopus, SJR**) – 1;
- International Journal “Pedagogy”, Pedagogy, 92, 5, “Az Buki” National Publishing House (**Web of Science**) – 1;
- Proceedings of the 14<sup>th</sup> annual International Technology, Education and Development Conference (**Web of Science**) – 1;
- Proceedings of the 10<sup>th</sup> International Conference on Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage (**Web of Science/Scopus, отворен достъп**) – 2;
- Proceedings of the 9<sup>th</sup> International Conference on Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage (**Web of Science/Scopus, отворен достъп**) – 3.

Paneva-Marinova, D., Goynov, M., Zlatkov, L., Pavlova, L., Luchev, D., Pavlov, R., AQUAE CALIDAE – DIGITAL IMMERSION IN THE WELL OF TIME. Proceeding of 13th annual International Conference on Education and New Learning Technologies (Edulearn 2021), IATED, 2021, ISBN:978-84-09-31267-2, DOI:10.21125/edulearn.2021.1305, pp. 6425-6430  
<https://library.iated.org/view/PANEVAMARINOVA2021AQU>.

Moumoutzis, N., Rigas, N., Xanthaki, C., Christodoulakis, C., Paneva-Marinova, D., Pavlova, L. (2021), Using the PerFECT Framework to Invent Playful Learning Activities for Exploring the Binary System, In: Proceedings of 2021 IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON), 2021, pp. 1237-1246, ISBN: 978-1-7281-8478-4, doi: 10.1109/EDUCON46332.2021.9453986  
<https://ieeexplore.ieee.org/document/9453986> (**Web of Science/Scopus**).

Pavlov, R., Paneva-Marinova, D., Luchev, D., Zlatkov, L., Noev, N. (2021), Workshop on New Educational Applications of Digital Cultural Content. Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Vol. 11, Sofia, Bulgaria: Institute of Mathematics and Informatics – BAS, 2021, pp. 341-342, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online) [https://dipp.math.bas.bg/images/2021/341-342\\_02\\_6.2\\_wDiPP2021-52\\_v.02.pdf](https://dipp.math.bas.bg/images/2021/341-342_02_6.2_wDiPP2021-52_v.02.pdf) (**Web of Science/Scopus**).

Paneva-Marinova, D., Goynov, M., Luchev, D., Zlatkov, L. (2021), Presentation Layer in a Virtual Museum for Cultural Heritage Artefacts. Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Vol. 11, Sofia, Bulgaria: Institute of Mathematics and Informatics – BAS, 2021, pp. 111-122, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online) [https://dipp.math.bas.bg/images/2021/111-122\\_12\\_3.5\\_fDiPP2021\\_44\\_v.03.pdf](https://dipp.math.bas.bg/images/2021/111-122_12_3.5_fDiPP2021_44_v.03.pdf) (**Web of Science/Scopus**).

Moumoutzis, N., Rigas, N., Nikolaos, A., Xanthaki, C., Maragkoudakis, I., Christodoulakis, C., Paneva-Marinova, D., Pavlova, L.. The Design of a Serious Game to Enable the Exploration of the Binary System. In: Auer, M.E., Tsiatsos, T. (eds) New Realities, Mobile Systems and Applications. IMCL 2021. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 411., Springer, Cham, 2022, ISBN:978-3-030-96295-1, ISSN:23673370, DOI: [https://doi.org/10.1007/978-3-030-96296-8\\_81](https://doi.org/10.1007/978-3-030-96296-8_81), 897-906. SJR (Scopus):0.151 (**Scopus, SJR**).

Luchev, D., Paneva-Marinova, D., Senka, G., Pavlova, L., Pavlov, R. (2020) Conceptual Models for the Development of Online Learning Games in Cultural Heritage Field. Pedagogy, 92, 5, “Az Buki” National Publishing House, 2020, ISSN:0861–3982, 620-633 (**Web of Science**), <https://pedagogy.azbuki.bg/pedagogics/pedagogyarticle/sadarzhanie-na-sp-pedagogika-2020-g/sp-pedagogika-knizhka-5-2020-godina-xcii/>

Luchev, D., Paneva-Marinova, D., Pavlova, L., Zlatkov, L., Pavlov, R. (2020), Development of a Serious Game “Aquae Calidae” for Studying the Ancient History and Civilizations in Primary School. Proceedings of the 14<sup>th</sup> annual International Technology, Education and Development Conference, IATED2020, Valencia, March 2-4, 2020, IATED, 2020, ISBN:978-84-09-17939-8, ISSN:2340-1079, 5253-5258 (**Web of Science**), <https://library.iated.org/view/LUCHEV2020DEV>

Paneva-Marinova, D., Zlatkov, L., Luchev, D., Pavlova, L., Goynov, M. (2020), Beneficial Learning Observation of a Virtual Museum for Ancient History, Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Vol. 10, Sofia, Bulgaria: Institute of Mathematics and Informatics – BAS, 2020, pp. 139-137, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online). (**Web of Science/Scopus**), [http://dipp.math.bas.bg/images/2020/129-138\\_2.4\\_fDiPP2020-15\\_v.1c.pdf](http://dipp.math.bas.bg/images/2020/129-138_2.4_fDiPP2020-15_v.1c.pdf)

Pavlov, R., Paneva-Marinova, D., Luchev, D., Stoikov, J. (2020), Workshop on Virtual Museums and Their Educational Applications, Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Vol. 10, Sofia, Bulgaria: Institute of Mathematics and Informatics – BAS, 2020, pp. 283-284, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online). (**Web of Science/Scopus**), [http://dipp.math.bas.bg/images/2020/283-284\\_5.2\\_wDiPP2020-8\\_v.1c.pdf](http://dipp.math.bas.bg/images/2020/283-284_5.2_wDiPP2020-8_v.1c.pdf)

Paneva-Marinova, D., Stoikov, J., Goynov, M., Luchev, D., Pavlov, R., Pavlova, L. (2019), Intelligent Data Curation in Virtual Museum for Ancient History and Civilization. Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Vol. 9, Sofia, Bulgaria: Institute of Mathematics and Informatics – BAS, 2019, pp. 131-144, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online). (**Web of Science/Scopus**), достъпна на адрес: [http://dipp.math.bas.bg/images/2019/131-144\\_14\\_2.6\\_fDiPP2019-01\\_f\\_v.2.F\\_20190908.pdf](http://dipp.math.bas.bg/images/2019/131-144_14_2.6_fDiPP2019-01_f_v.2.F_20190908.pdf)

Kouзов, O. (2019), The Role of the Educational Multimedia Games to Build Lasting Interest among Young People in the Cultural and Historical Heritage. Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Vol. 9, Sofia, Bulgaria: Institute of Mathematics and Informatics – BAS, 2019, pp. 153-162, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online). (**Web of Science/Scopus**), достъпна на адрес: [http://dipp.math.bas.bg/images/2019/153-162\\_10\\_2.8\\_fDiPP2019-07\\_f\\_v.1.F\\_20190908.pdf](http://dipp.math.bas.bg/images/2019/153-162_10_2.8_fDiPP2019-07_f_v.1.F_20190908.pdf)

Noev, N., Bogdanova, G., Todorov, T., Sabeв, N. (2019), Innovative Approach to the Presentation of Cultural Heritage in the Game Module of Serious Game for Blinded People, Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Vol. 9, Sofia, Bulgaria: Institute of Mathematics and Informatics – BAS, 2019, pp. 213-218, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online). (**Web of Science/Scopus**), достъпна на адрес: [http://dipp.math.bas.bg/images/2019/213-218\\_6\\_3.2\\_sDiPP2019-35\\_f\\_v.1.F\\_20190908.pdf](http://dipp.math.bas.bg/images/2019/213-218_6_3.2_sDiPP2019-35_f_v.1.F_20190908.pdf)

**Брой участия в национални и международни научни форуми и изложения: 14**

- Докладване на резултати от работата на националния форум „Акве Калиде в цифровия свят“, 8-11 юни, 2022, Регионалната библиотека „П.К. Яворов“, Бургас, България – 2;
- Докладване на резултати от работата на 13<sup>th</sup> annual International Conference on Education and New Learning Technologies (Edulearn 2021), 5-6 юли, 2021, Palma de Majorca, Spain (он-лайн провеждане) - 1;
- Докладване на резултати от работата на IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON2021), 21-23 април, 2021, Vienna, Austria - 1;
- Докладване на резултати от работата на Единадесета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 23-25 септември, 2021, Бургас, България - 2;
- Докладване на резултати от работата на 14<sup>th</sup> International Conference on Interactive Mobile Communication, Technologies and Learning, 4-5 ноември, 2021, Солун, Гърция (он-лайн провеждане) - 1;
- Доклад на тема „Културното наследство в дигиталния свят на новата информационна ера“ бе представен от проф. д-р Десислава Панева-Маринова на международния форум „Културата и бизнесът заедно в дигиталния свят“, организиран от медия „Стандарт“ и МЗ Комюникейшънс Груп в София на 30.08.2021 г. [https://www.standartnews.com/chudesata\\_na\\_balgariya/chudesata-na-blgariya-kulturata-i-biznest-zaedno-v-digitalniya-svyat-469223.html](https://www.standartnews.com/chudesata_na_balgariya/chudesata-na-blgariya-kulturata-i-biznest-zaedno-v-digitalniya-svyat-469223.html).

Докладът представя най-нови разработки и проекти на ИМИ-БАН в областта на цифровото представяне на национално културно наследство (в т.ч. по Национална научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“). Гости на форума бяха **г-жа Мария Габриел** – еврокомисар по иновации, научни изследвания, култура, образование и младеж, **Велислав Минеков** – министър на културата, **доц. Стела Балтова** – министър на туризма, **акад. Юлиан Ревалски** – председател на БАН, **н.пр. Закия Ел Мидауи** – извънреден и пълномощен посланик на Кралство Мароко в България, **проф. д-р Петър Бойваленков** – директор на Института по математика и информатика на БАН, и др.

Във форума участваха представители на бизнеса и неправителствени организации, на университетската и научната общност, архитекти, музейни работници и археолози, кметове и представители на общини с проекти в дигитализацията. След представянето на проф. д-р Панева-Маринова от **Министерството на туризма** бе проявен интерес за обсъждане на сътрудничество с екипа на ИМИ-БАН;

- Докладване на резултати от работата на 14<sup>th</sup> annual International Technology, Education and Development Conference, IATED2020, Valencia, March 2-4, 2020 – 1;
- Докладване на резултати от работата на Десетата международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 24-26 септември, 2020, Бургас, България – 2;
- Докладване на резултати от работата на Десетата международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 26-28 септември, 2019, Бургас, България – 3;

Изнесени доклади на националния форум „Аква Калиде в цифровия свят“, 8-11 юни, 2022, Регионалната библиотека „П.К. Яворов“, Бургас, България, Теми: 1) Сериозна образователна игра „Аква Калиде“ – концепция, компоненти, учебно съдържание, игрови стратегии и механика, автор: Радослав Павлов; 2) Нови инструменти на 3D виртуализация на културното пространство и артефакти на Аква Калиде, автор: Десислава Панева-Маринова.

Изнесен доклад на 13<sup>th</sup> annual International Conference on Education and New Learning Technologies (Edulearn 2021), 5-6 юли, 2021, Palma de Majorca, Spain (он-лайн провеждане), Тема: AQUAE CALIDAE – DIGITAL IMMERSION IN THE WELL OF TIME, автори: Paneva-Marinova, D., Goynov, M., Zlatkov, L., Pavlova, L., Luchev, D., Pavlov, R.

Изнесен доклад на IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON2021), 21-23 април, 2021, Vienna, Austria, Тема: Using the PerFECT Framework to Invent Playful Learning Activities for Exploring the Binary System, автори: Moumoutzis, N., Rigas, N., Xanthaki, C., Christodoulakis, C., Paneva-Marinova, D., Pavlova, L.



Изнесен доклад на Единадесета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 23-25 септември, 2021, Бургас, България, Тема: Workshop on New Educational Applications of Digital Cultural Content, автори: Pavlov, R., Paneva-Marinova, D., Luchev, D., Zlatkov, L., Noev, N.

Изнесен доклад на Единадесета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 23-25 септември, 2021, Бургас, България, Тема: Presentation Layer in a Virtual Museum for Cultural Heritage Artefacts, автори: Paneva-Marinova, D., Goynov, M., Luchev, D., Zlatkov, L.

Изнесен доклад на 14<sup>th</sup> International Conference on Interactive Mobile Communication, Technologies and Learning, 4-5 ноември, 2021, Солун, Гърция (он-лайн провеждане), Тема: The Design of a Serious Game to Enable the Exploration of the Binary System, автори: Moumoutzis, N., Rigas, N., Nikolaos, A., Xanthaki, C., Maragkoudakis, I., Christodoulakis, C., Paneva-Marinova, D., Pavlova, L.

Изнесен доклад на международния форум „Културата и бизнесът заедно в дигиталния свят“, организиран от медия „Стандарт“ и МЗ Комюникейшънс Груп в София на 30.08.2021 г., тема: тема „Културното наследство в дигиталния свят на новата информационна ера“, автор: Д. Панева-Маринова

([https://www.standartnews.com/chudesata\\_na\\_balgariya/chudesata-na-blgariya-kulturata-i-biznest-zaedno-v-digitalniya-svyat-469223.html](https://www.standartnews.com/chudesata_na_balgariya/chudesata-na-blgariya-kulturata-i-biznest-zaedno-v-digitalniya-svyat-469223.html))

Изнесен доклад на международния форум на 14<sup>th</sup> annual International Technology, Education and Development Conference, IATED2020, Valencia, March 2-4, 2020, Тема Development of a Serious Game “Aquaе Calidae” for Studying the Ancient History and Civilizations in Primary School, автори: Luchev, D., Paneva-Marinova, D., Pavlova, L., Zlatkov, L., Pavlov, R.

Изнесен доклад на Десетата международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 24-26 септември, 2020, Бургас, Тема: Beneficial Learning Observation of a Virtual Museum for Ancient History, Авторы: Paneva-Marinova, D., Zlatkov, L., Luchev, D., Pavlova, L., Goynov, M.

Изнесен доклад на Десетата международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 24-26 септември, 2020, Бургас, Тема: Workshop

on Virtual Museums and Their Educational Applications, Авторы: Pavlov, R., Paneva-Marinova, D., Luchev, D., Stoikov, J.

Изнесен доклад на Девета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 26-28 септември, 2019, Бургас, Тема: The Role of the Educational Multimedia Games to Build Lasting Interest among Young People in the Cultural and Historical Heritage, Автор: Kouzov, O.

Изнесен доклад на Девета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 26-28 септември, 2019, Бургас, Тема: Innovative Approach to the Presentation of Cultural Heritage in the Game Module of Serious Game for Blinded People, Авторы: Noev, N., Bogdanova, G., Todorov, T., Sabev, N.

Изнесен доклад на Девета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 26-28 септември, 2019, Бургас, Тема: Intelligent Data Curation in Virtual Museum for Ancient History and Civilization, Авторы: Paneva-Marinova, D., Stoikov, J., Goynov, M., Luchev, D., Pavlov, R., Pavlova, L.

***Брой бизнес партньори, партньори от публични институции и партньори-потребители на ресурсите на инфраструктурата, привлечени в изпълнение на програмата: 1***

На 26.11.2021 г. бе проведена среща в **Министерството на туризма**, на която бяха направени демонстрации на създадени прототипи по КИННПОР и бяха обсъдени възможности за публичното им показване през официалния туристически портал на България: <https://bulgariatravel.org/>.

***Брой мероприятия за популяризиране на получените резултати (конференции, семинари, кръгли маси, изложби, информационни дни): 3***

Организиране и провеждане на **3 семинара** в рамките на международната конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“ – DiPP2019, DiPP2020 и DiPP2021, провеждани през м. септември в гр. Бургас под патронажа на ЮНЕСКО и с подкрепа от община Бургас и Фонд „Научни изследвания“. На семинарите бяха докладвани

постигнати научни и научно-приложни резултати на Национална научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“.

Организиране и провеждане на семинар „Нови образователни приложения на цифрово културно съдържание“ (25.09.2021) в рамките на Единадесетата международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“ – DiPP2021, 23-25 септември, 2021, Бургас, <http://dipp2021.math.bas.bg>.

Организиране и провеждане на семинар „Виртуални музеи и техни образователни приложения“ (24.09.2020) в рамките на Десетата международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“ – DiPP2020, 24-26 септември, 2020, Бургас, <http://dipp2020.math.bas.bg>.

Организиране и провеждане на семинар „Сериозни игри и техни образователни приложения“ (28.09.2019) в рамките на Девета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“ – DiPP2021, 26-28 септември, 2019, Бургас, <http://dipp2019.math.bas.bg>.

***Брой на млади учени, докторанти и студенти, участвали в програмата: 6***

В работата по научната задача се включиха:

Докторант Йордан Стойков

Докторант Нектариос Мамуцис

Пост-докторант (млад учен) д-р Максим Гойнов

Докторант Орлин Кузов

Докторант Негослав Събев

Докторант Александра Николова

***Участие в международна научна мрежа: 1***

REACH: Re-designing access to CH for a wider participation, (re)use and management of European culture, финансиран от ЕС по програма Horizon 2020 grant agreement No 769827 (<http://reach-culture.eu/>), 2017 – 2019, ИМИ-БАН – асоцииран партньор.

***Нови лаборатории, оборудвани и функциониращи полета или експериментални станции: 1*** – Създадено е вътрешно звено към Секция „Математическа лингвистика“ на

Институт по математика и информатика, БАН – **Лаборатория по цифровизация** – със седалище в град Бургас, бул. „Демокрация“, № 5, ет. 2 и офис-помещения – стаи № 3, № 4 и № 6. Лабораторията работи по разработването на бъдещи програми и проекти, свързани със социално-икономическото развитие, културата, образованието, опазването на околната среда и устойчивото ползване на природните и исторически екосистеми на територията на община Бургас и област Бургас.

**Институция:** Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Научна задача: **Осъществяване на връзка между обработените теренни материали и електронната платформа на проекта**

Постигнати научни резултати:

Подготвен е мониторингов доклад на събитията в рамките на европейската инициатива „Пловдив – Европейска столица на културата 2019“.

Изготвена е виртуална карта на квартал Капана – общо 4 карти с 16 категории и 298 места:

Заснети, обработени и монтирани са поредица от видеоматериали за нематериалното културно наследство на Пловдив, съвместно с екипа от Техническият университет София. Заснети са видеопредставяния на екипа на Пловдивския университет, на ННП КИННПОР и на Центъра за изследване на нематериалното културно наследство, създаден през 2019 г. в рамките на изпълнението на Програмата.

Дигитализиран е и аналоговият архив с архивни теренни материали, аудио- и видеозаписи и дискети, формиран в периода 1994 – 2007 г. Той се съхранява в катедра Етнология на Философско-историческия факултет.

Архивът се съхранява в сървъра на Центъра за изследване на нематериалното културно наследство и е подготвен за свързване с електронната платформа на проекта.

Доказателствен материал:

Линк към дигитализирания архив:

[https://drive.google.com/drive/folders/1Dk2Rdx1kzlm4R8o\\_TFWXnPYJsnbG2zqf?usp=sharing](https://drive.google.com/drive/folders/1Dk2Rdx1kzlm4R8o_TFWXnPYJsnbG2zqf?usp=sharing)

Линкове към виртуалната карта на Капана:

- Арт студия, ателиета и галерии:  
([https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1JcySiDi-IMHG\\_lfcgXXgSueSr6\\_LiAXk&ll=42.14953776417577%2C24.748467800000036&z=17](https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1JcySiDi-IMHG_lfcgXXgSueSr6_LiAXk&ll=42.14953776417577%2C24.748467800000036&z=17))
- Магазини в Капана:  
(<https://drive.google.com/open?id=1aBj6L3ZIMd6hR0IFZ4HccKeou4GnLIJP&usp=sharing>)
- Заведения и ресторанти:  
(<https://drive.google.com/open?id=1qVTFIPTggeBwVITMjEwbQF65m4LTOTjm&usp=sharing>)
- Места в Капана:  
([https://drive.google.com/open?id=1C771LkKlcmkWpqYyzSP3AF\\_ucNS8DceZ&usp=sharing](https://drive.google.com/open?id=1C771LkKlcmkWpqYyzSP3AF_ucNS8DceZ&usp=sharing))

Линкове към видеоматериалите за нематериалното културно наследство, за ННП КИННПОР, за Центъра за изследване на нематериалното културно наследство:

YouTube канал – [линк](#).

Фейсбук представяне на страницата на катедра Етнология – [линк](#).

**Институция:** Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Научна задача: **Университетски център за изучаване и аудиовизуално документиране на нематериалното културно наследство. Обучение и методологическа помощ за валоризиране и съхраняване на нематериалното културно наследство от общности, групи и индивиди, сред които се осъществяват теренните проучвания на екипа**

Постигнати научни резултати:

Изработеният обучителен модул “Културно наследство – материално и нематериално”, който се състои от шест дисциплини, е интегрална част от бакалавърски и магистърски учебни планове на специалности История и културно наследство, Културна и социална

антропология, Културен туризъм. Той е подходящ и за извън академична употреба – сред религиозни и етнически малцинствени общности, експерти в НПО, учители.

Осъществено е методологическо обучение на студенти и музейни работници за провеждане на теренни проучвания в областта на съхранението и валоризирането на нематериалното културно наследство.

В резултат на обучението са проведени две теренни проучвания, посветени на изследване, съхранение и валоризиране на нематериалното и материалното културно наследство. Едната научна експедиция се проведе в Стара Загора (01-10.07.2021), а втората – в гр. Пловдив (19-29.07.2021). И в двете проучвания активно участие взеха студенти от специалности Етнология, Социална антропология и Културна и социална антропология. Бяха събрани общо 10 студенти x 4 часа теренни записи.

Член на екипа взе участие в теренно проучване за събиране и документиране на нематериално културно наследство на тема „Историческите каменни мостове в Родопите –съвременни методи за представяне и опазване“ на сдружение „Мещра“, Исторически музей – гр. Ардино и Регионален исторически музей – гр. Кърджали. Извършена бе теренна работа в Ардино, Мадан, Златоград, Кирково (11 – 14.10.2021, общо 4 дни) Бяха проведени 12 интервюта с местни респонденти. В резултат на теренната работа беше събран общо около 230 минути аудио теренен материал и над 170 бр. снимки. Теренните материали са в процес на обработка.

Беше проведено изследване на спецификите на занаятчийската бира в български контекст. Документиране на производителите на занаятчийските бира в Пловдив, както и на бизнесите, които се базират на подпомагане и развиване културата за консумация и производство на занаятчийска бира. Изследването представя спецификите на едно ново занаятчийско производство в контекста на развитието на творческите индустрии в Пловдив и по-специално в квартал Капана. Беше събран общо 20 часа теренен материал под формата на аудио- и видеоинтервюта.

Задача 1.4: Геолокализиране на специфични компоненти / модули на виртуалната платформа с цел изучаване, опазване и популяризиране на резултатите по проекта свързани с културно-историческото наследство и превръщането му в общественополезен ресурс

**Институция:** Технически университет – София

Научна задача: **Изграждане на модул за геолокация, който да осигури възможност за геолокализиране на различни типове обекти за българското културно и историческо наследство.**

Постигнати научни резултати:

Модулът за геолокация е проектиран и разработен и интегриран в платформата „Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство“. Всички данни бяха геореферирани на база на подадената от партньорите информация. В резултат на това обектите бяха интегрирани в платформата „Виртуален площад“ на ниво община. Разработени са нови инструменти за позициониране и експорт на данни от картата в платформата „Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство“. За потребителите на портала, които разполагат с координатите на места, които представляват интерес за тях, беше добавена команда за позициониране на картата по координати. Това дава възможност по един бърз и директен начин потребителите да достигат до геопространствените данни, налични в платформата, чрез търсене по пространствен признак. Развивайки идеята за отворени данни, беше добавена нова команда за експорт на данните от картата в платформата във формат KML. Тя позволява данните, визуализирани в платформата, да бъдат пренесени във векторен формат в друга ГИС среда, напр. Google Earth, QGIS и т.н., където да бъдат комбинирани с други данни или да бъдат

подложени на пространствени обработки от учени или граждани. Всички данни бяха геореферирани на база на подадената от партньорите информация. В резултат на това обектите бяха интегрирани в платформата „Виртуален площад“.

В платформата са представени данни с геолокации за: 1) гр. Хисаря; 2) историческите данни за имената на населените места, които съдържат 4392 броя геореферирани точкови обекти за населени места, предоставящи следната информация:

- Име на български
- Име на турски
- Име на руски
- ЕКАТТЕ

Всички тези данни с геолокация са достъпни на платформата: <http://virtualplazza.com/>



## РАБОТЕН ПАКЕТ 2. ДЕЙНОСТИ ПО РАЗРАБОТВАНЕТО НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРОГРАМИ В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРНО ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО.

### ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА РАБОТНИЯ ПАКЕТ

- идентифициране на белите полета в изследването на културно историческото наследство;
- разработване на проекти с цел тяхното запълване или доусъвършенстването на съществуващата методология на изследванията с оглед включването на съвременните технологии в изследователския процес.

### Задача 2.1 Градска култура от Средновековието до Модерната епоха

**Институция:** Институт за литература – БАН

**Научна задача:** Изследване на топосите на паметта, свързани с основополагащи моменти от житейския път и творчеството на П.П. Славейков.

**Постигнати научни резултати:**

- Сайтът на проекта (адрес: <http://slaveykov.ilit.bas.bg>) представя архивни материали, снимки и литературоведски изследвания, обособени в тематични полета „Пенчо Славейков в Трявна“ (1866 – 1876) и „Пенчо Славейков в Стара Загора“ (1876 – 1877). Публикувани са неизвестни досега документални материали, свързани с основополагащи моменти от житейския път на П. П. Славейков в Италия.
- Издирени и сканирани са нови документи и ръкописи, касаещи паметните места на Мара Белчева и Пенчо Славейков в България и Италия.

- Проучени са архивни материали, свързани с дейността на П. П. Славейков като директор на Народния театър (1908 – 1909).

В рамките на проекта е издадена книгата:

**Елка Трайкова. Литературноисторически и критически сюжети. ИЦ „Боян Пенев“, 2021, 220 с.**

**Институция:** Кирило-Методиевски научен център при БАН

**Научна задача:** Градът в динамиката на културата рефлексии и инспирации от Средновековието до Пост-модерната епоха.

Реализирани научни резултати за целия период:

- Разработени концепции за конференция и научна студия с албум по темата за светски изображения на Кирил и Методий.
- Организирана конференция „Граници и граничност в южнославянските култури. Градското и библейското“, София на 3- 4 октомври 2019 г. (20 участници, от които 4 чуждестранни и 4 млади учени). Осъществено сътрудничество с Института за литература на БАН и Института по славистика на Полската академия на науките (ПАН).
- Издирени артефакти и създаване на база данни по темата: 108 паметника, 70 марки, 15 монети и банкноти, 30 медали и ордени, 12 знамена.
- Подготвена студия „Корпус на паметниците и на носителите на светски представи (ордени и медали, знамена, монети) за св. Кирил и Методий от ново и най-ново време „Св. Кирил и Методий. Образи, памет, идентичност“.
- Издаден албум „Корпус на паметниците и на носителите на светски представи (ордени и медали, знамена, монети) за св. Кирил и Методий от ново и най-ново време Желязкова, В., Д. Найденова. Св. Кирил и Методий. Образи, памет, идентичност“. БАН-КМНЦ, 2021, 240 с. ISBN978-954-9787-50-4.

Публично отразяване на дейността:

- [https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/novini/kalendar/predstavayane\\_na\\_albuma\\_kiril\\_i\\_metodij\\_obra\\_zi\\_pamet\\_identichnost](https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/novini/kalendar/predstavayane_na_albuma_kiril_i_metodij_obra_zi_pamet_identichnost)
- <https://www.bnr.bg/post/1012785843>.
- <https://www.bnr.bg/hristobotev/post/101282211/ezikat-na-patriarh-evtimii>

**Институция:** Институт за исторически изследвания –БАН

**Научна задача:** Градска памет – места, хора, събития, образи в балкански и европейски контекст

**Общи постигнати резултати в периода 2019-2022 г. в рамките на научната задача:**

В рамките на дейностите по работен пакет 2.1. са подготвени и обнародвани

- 2 сборника (единият в два тома),
- 7 студии и статии (от които 2 индексирани, Scopus),
- изнесени са 2 публични лекции,
- изнесени са 6 доклада на национални научни форуми (единият с международно участие),
- организирани са 3 научни форума (2 семинара, съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ, и 1 конференция).

**Опис на приложения доказателствен материал:**

#### **ПУБЛИКАЦИИ**

##### **Книги**

1. *Сборник: Миграции, общности и културноисторическо наследство.* Ред. кол. Пейковска, П. (гл. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров. С.: Акад. Изд. „Проф. М. Дринов“, 2021, 551 с., ISBN 978-619-245-131-8 (print), ISBN (online) 978-619-245-173-8, DOI 10.7546/MCCNH.2021;

Онлайн: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii\\_e-book.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii_e-book.pdf)

2. *Сборник: Миграция и обществено развитие.* Т. 1. Съст. и н. ред. Пейковска, П. (гл. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Р. Стоянова. София: ИИСТИ–БАН, 2022, 320 с. ISBN 978-954-2903-54-9;

Онлайн: [линк](#)

3. *Сборник*: Миграция и обществено развитие. Т. 2. Съст. и н. ред. Пейковска, П. (гл. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Р. Стоянова. София: ИИСТИ–БАН, 2022, 257 с. ISBN 978-954-2903-54-3;

Онлайн: [линк](#)

### Студии и статии

1. Гешева, Й. Книжовниците и просветителите Пеячевичи в паметта на поколенията. – Исторически преглед, 2020, № 1, с. 144–190. ISSN 0323-9748, **Scopus** Ceeol: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=849693>

2. Гешева, Й. Миграционни движения и градска култура на фамилия барони и графове Пеячевич през XVIII и XIX век. – В: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Ред. кол. П. Пейковска (Отг. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров. С.: Акад. Изд. „Проф. М. Дринов“, 2021, с. 98–144. ISBN 978-619-245-131-8

Онлайн: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii\\_e-book.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii_e-book.pdf)

3. Гешева, Й. Представата за барони и графове Пеячевич, запазена в протоколите на францисканския манастир в Нашице. – В: Миграция и обществено развитие. Т. 1. Ред. кол. Й. Гешева, М. Маева, П. Пейковска (гл. ред.), Р. Стоянова. С.: ИИСТИ–БАН, 2022, с. 95–123. ISBN 978-954-2903-54-9

Онлайн: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2022/12/Migraciya\\_i\\_obstestveno\\_razvitie T.1.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2022/12/Migraciya_i_obstestveno_razvitie_T.1.pdf)

4. Стоянова, Р. Благотворителност и благотворители в България – между доверието и скептицизма, почитта и отрицанието (края на XIX – 40-те години на XX век). – Исторически преглед, 2020, № 1, с. 49–90. ISSN 0323-9748, **Scopus** Ceeol: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=849678>

5. Стоянова, Р. „Слугинският“ въпрос в големите български градове (30-те – 40-те години на XX в.). – В: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Съст. и н. ред. Гешева, Ст. Димитров, Й., М. Маева, П. Пейковска (отг. ред.), Н. Филипова. С.: Акад. Изд. „Проф. М. Дринов“, 2021, с. 344–363. ISBN 978-619-245-131-8

Онлайн: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii\\_e-book.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii_e-book.pdf)

6. Стоянова, Р. Дарителство в подкрепа на научното знание (1911–1944 г.). – Papers of BAS. Humanities and Social Sciences, 2019, N 2, pp. 165–178. ISSN 2367-6248

Онлайн: <https://www.papersofbas.eu/images/2019-2/Stoyanova.pdf>

7. Стоянова, Р. Миграциите, погледнати през родовата история. (По примера на рода на Иван х. Тодоров от Елена). – В: Миграция и обществено развитие. Т. 1. Съст. и н. ред. Гешева, Й., М. Маева, П. Пейковска (гл. ред.), Р. Стоянова. С.: ИИСТИ–БАН, 2022, с. 204–235. ISBN 978-954-2903-54-9;

Онлайн: [линк](#)

### **ПУБЛИЧНИ ЛЕКЦИИ**

1. Росица Стоянова, лекция на тема „Държавата срещу „буржоазната филантропия“ (1944–1952 г.)“, изнесена на 16.11.2021,

Информация: [линк](#)

2. Йорданка Гешева, лекция тема „Фамилията барони и графове Пеячевич в паметта на поколенията (XVIII–XX век)“, изнесена на 06.07.2021,

Информация: [линк](#)

### **ОРГАНИЗИРАНЕ НА НАУЧНИ КОНФЕРЕНЦИИ – общи за всички пакети по проекта**

1. Научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, София, 25.09.2019 г., организирана от ИИСТИ–БАН по Проекта, съвместно с колеги от ИБТЦ и ИЕФЕМ, работещи по Проекта.

Информация: [линк](#)

Програма: [линк](#)

2. Втори научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организирана от ИИСТИ–БАН по Проекта съвместно с колеги от ИБТЦ и ИЕФЕМ, работещи по Проекта, + с участието на колеги извън Проекта, от ИИНЧ. София, 15.09.2020 г.

Информация: [линк](#)

Програма: [линк](#)

3. Научна конференция „Миграция и обществено развитие“, организирана от ИИСТИ–БАН по проекта, София, 06.12.2021 г.

Информация: [линк](#)

Програма: [линк](#)

### **УЧАСТИЯ С ДОКЛАДИ В НАЦИОНАЛНИ И МЕЖДУНАРОДНИ НАУЧНИ ФОРУМИ И ИЗЛОЖЕНИЯ**

1. Гешева, Й. Доклад на тема „Градската памет за една графска фамилия с български произход“, изнесен на научна конференция „Градът на Балканите: пространства, образи, памет“, организирана от ИБТЦ по проекта, София, 02–04.10.2019 г.

Програма: [https://balkanstudies.bg/images/Programme\\_City\\_in\\_the\\_Balkans.pdf](https://balkanstudies.bg/images/Programme_City_in_the_Balkans.pdf)

2. Гешева, Й. Доклад на тема „Преселението на чипровчани след въстанието от 1688 г. – заселници в Осиек“, изнесен на научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ (съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ) по проекта, София, 25.09.2019 г.

Програма: [линк](#)

3. Гешева, Й. Доклад на тема „Миграционни движения на фамилия барони и графове Пеячевич през XVIII–XIX в. Условия и причини“, изнесен на Втори научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ по проекта, София, 15.09.2020 г.

Информация: [линк](#)

Програма: [линк](#)

4. Гешева Й. доклад на тема „Представата за барони и графове Пеячевич, запазена в протоколите на францисканския манастир в Нашице“, изнесен на научна конференция „Миграция и обществено развитие“, организирана от ИИСТИ по проекта, София, 06.12.2021 г.

Информация: [линк](#)

Програма: [линк](#)

5. Стоянова, Р. Доклад на тема „За фамилните връзки като „корените на дъба“ – родът на Иван Хаджитодоров от Елена“, изнесен на научна конференция с международно участие „Градът на Балканите: пространства, образи, памет“, организирана от ИБЦТ по проекта, София, 02–04.10.2019 г.

Програма: [https://balkanstudies.bg/images/Programme\\_City\\_in\\_the\\_Balkans.pdf](https://balkanstudies.bg/images/Programme_City_in_the_Balkans.pdf)

6. Стоянова, Р. Доклад на тема „Миграциите, погледнати през родовата история. (По примера на рода на Иван х. Тодоров от Елена)“, изнесен на научна конференция „Миграция и обществено развитие“, организирана от ИИСТИ, София, 06.12.2021 г.

Информация: [линк](#)

Програма: [линк](#)

**Институция:** **Институт за балканистика с Център по тракология (ИБЦТ) – БАН**

**Научна задача:** **Градска памет – места, хора, събития, образи в балкански и европейски контекст**

**Сборници и монографии:**

- Публикуван 1 (един) представителен тематичен сборник на английски език *Cities in the Balkans: Spaces, Faces, Memories*“, ed. Roumiana Preshlenova, Sofia: IBSC-T-BAS, 2021, ISBN 978-619-7179-20-0, 358 с., с включени 18 (осемнадесет) статии и студии, от тях 7 (седем) на участници в екипа.
- Публикуван 1 (един) представителен тематичен сборник на български език „Градът на Балканите: пространства образи, памет“, съставител Румяна Прешленова. София, ИБЦТ, 2021, ISBN 978-619-7179-25-5, с включени 40 (четиридесет) статии и студии, от тях 10 (десет) на участници в екипа.
- Публикувана 1 (една) монография: Миланова, Александра. От Константинопол до Янина. Всекидневието на Балканите през погледа на Франсоа Пуквил, София: Институт за балканистика – БАН, 2020, ISBN 978-619-7179-16-3.

**Други публикации**

1. Spassova-Dikova J. The Theatre Touring Abroad as a Discovery of New Horizons. Journeys. Art Readings 2020, Institute of Art Studies, 2021, ISBN:978-954-8594-85-1, ISSN:1313-2342, 75-86
2. Спасова-Дикова, Й. Изследвания в Българска академия на науките в областта на перформативните изкуства през XXI век (в светлината на Конвенцията за опазване на нематериалното културно наследство на ЮНЕСКО, 2003 г.). – В: Нематериално културно наследство. Актуални проблеми. Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2021, ISBN:978-619-245-088-5, 41-51
3. Спасова-Дикова, Й. Пандемични държавни културни политики в България 2020-2021 в областта на изпълнителските изкуства. Тенденции и перспективи. Български фолклор, 1, ИЕФЕМ – БАН, 2021, ISSN:0323-9861 *Индексирано в ERIH+*
4. Спасова-Дикова, Й. Актьорската игра в първите постановки на български пиеси между двете световни войни. Проблеми на изкуството, 3, Институт за изследване на изкуствата - БАН, 2021, ISSN:0032-9371, 41-48 *Индексирано в ERIH+*
5. Спасова-Дикова, Й. 150 години хуманитаристика в БАН. Списание на БАН, 2, Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2021, ISSN:0007-3989, 65-74 *Индексирано в ERIH+*

**Организиране на събития за популяризиране на резултати в изпълнение на научната задача**

Представена 1 (една) изложба „Градът на Балканите: пространства образи, памет в пощенски картички“, първо издание в сътрудничество с Дирекция „Култура“ на Столична община, София, ноември 2019 г.

Представена 1 (една) изложба „Градът на Балканите: пространства образи, памет в пощенски картички“, второ издание в сътрудничество с Община Пловдив, юни 2020 г.

Представена 1 (една) изложба „Градът на Балканите: пространства образи, памет в пощенски картички“, трето издание в сътрудничество с Община Каварна, юли 2020 г.

Представена 1 (една) изложба „Градът на Балканите: пространства образи, памет в пощенски картички“, четвърто издание в сътрудничество с Община Балчик, юли 2020 г.



Представена 1 (една) изложба „Градът на Балканите: пространства образи, памет в пощенски картички“, пето издание в сътрудничество с Община Добрич, октомври 2020 г.

Изготвена 1 (една) дигитална изложба „120 години от рождението на Веселин Бешевлиев“, септември 2020.

Представена 1 (една) изложба „От Варна до световната политика. 100 години от рождението на акад. Николай Тодоров“ – Варна, 30 юни 2021 г., в сътрудничество с Община Варна.

Представена 1 (една) изложба „Градът на Балканите: пространства, образи, памет в пощенски картички“ – шесто издание в Солун, Гърция, в сътрудничество с Община Солун, Солунски исторически център, Генерално консулство на Р България в Солун, Солун, юли 2021 г.

Представена 1 (една) изложба „Градът на Балканите: пространства образи, памет в пощенски картички“, седмо издание в сътрудничество с РИМ Русе, Русе, септември 2021 г.

Представена 1 (една) изложба „Градът на Балканите: пространства образи, памет в пощенски картички“ , осмо издание, съвместно с Държавния културен институт към Министъра на външните работи на Р България и Посолството на България в Черна гора, Подгорица, 2021.

Представена 1 (една) изложба „Сърцето на България. Шедьоври от Рилската света обител“, в сътрудничество с Рилски манастир, Държавния културен институт към Министъра на външните работи на Р България и Посолството на България в Будапеща. Будапеща, октомври 2022.

Представена 1 (една) изложба „Македония. Образи и пространства от началото на XX век“, София, октомври 2022 г.

Представяне на участието на ИБЦТ в НП КИННПОР в предаването „Европейски паралели“ на БНР – Програма Христо Ботев.

Проведена 1 (една) публична лекция на д-р Катрин Орел от Сорбоната, Париж, на тема *Multiculturalism in the Cities of the Habsburg Empire 1880–1914*. съвместно с Унгарския културен институт в София, октомври 2020.

**Включване в работата по програмата на млади учени, докторанти и студенти:**

В работната програма са включени 2 (двама) постдокторанти и 1 (един) докторант.

**Опис на приложения доказателствен материал:**

[Preshlenova, Roumiana \(ed.\). Cities in the Balkans: Spaces, Faces, Memories, Sofia, Institute of Balkan Studies & Centre of Thracology, Bulgarian Academy of Sciences, 2021, ISBN: 978-619-7179-20-0.](#)

<https://balkanstudies.bg/images/Cities in the Balkans CONTENT.pdf>

[Излезе от печат книгата “Cities in the Balkans: Spaces, Faces, Memories” \(balkanstudies.bg\)](#)

[Излезе от печат книгата „От Константинопол до Янина: всекидневието на Балканите през погледа на Франсоа Пуквил“ \(balkanstudies.bg\)](#)

Изложба „Градът на Балканите: пространства, образи, памет в пощенски картички“ в Пловдив [Откриване на изложбата „Градът на Балканите: пространства, образи, памет в пощенски картички“ в Пловдив \(balkanstudies.bg\)](#)

Изложба „От Варна до световната политика. 100 години от рождението на акад. Николай Тодоров (1921–2003)“, 30 юни – 14 юли 2021 г., морската градина на Варна.

Изложба „Градът на Балканите: пространства, образи, памет в пощенски картички“ в Каварна [ИБЦТ–БАН представя изложбата „Градът на Балканите: пространства, образи, памет в пощенски картички“ в Каварна \(balkanstudies.bg\)](#)

Изложба „Градът на Балканите: пространства, образи, памет в пощенски картички“ – шесто издание в Солун, Гърция <https://www.mfa.bg/bg/news/30557>

Изложба „Градът на Балканите: пространства образи, памет в пощенски картички“, седмо издание, Русе

Изложба [„Сърцето на България. Шедьоври от Рилската света обител“](#)

Публична лекция на тема „Multiculturalism in the Cities of the Habsburg Empire 1880–1914“ [ИБЦТ–БАН организира публична лекция на тема „Multiculturalism in the Cities of the Habsburg Empire 1880–1914“ \(balkanstudies.bg\)](#)

Представяне на участието на ИБЦТ в ННП КИННПОР в [предаването „Европейски паралели“](#) на БНР – Програма Христо Ботев.

**Институция:** Институт за исторически изследвания –БАН

Научна задача: **Градска култура от Средновековието до модерната епоха**

Постигнати научни резултати:

През изтеклата трета година на проекта излезе от печат: сборникът: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Ред. кол. Пейковска, П. (гл. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров. С.: Акад. Изд. „Проф. М. Дринов“, 2021, 551 с., ISBN 978-619-245-131-8 (print), ISBN (online) 978-619-245-173-8, DOI 10.7546/MCCNH.2021 [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii\\_e-book.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii_e-book.pdf), който бе подготвен в основната си част през втората година на проекта; през тази година бяха прегледани и редактирани трите коректури (в случая 2 бр. участие).

Изследователските резултати на екипа от Института за исторически изследвания през третата година на проекта са обобщени в студии, част от които са включени в нов сборник с работно заглавие „Миграция и общественостно развитие“ (Ред. кол. Й. Гешева, М. Маева, П. Пейковска, Р. Стоянова. 380 м. с.). По същество сборникът съдържа материали (14 студии), представени първоначално като доклади на едноименна научна конференция, организирана в рамките на проекта и проведена на 06 дек. 2021 г. В конференцията и съответно в сборника се включиха с разработки колеги от други институти на БАН – както участници в проекта (ИЕФЕМ), така и „външни“ за проекта ИИНЧ).

През третата година от участието си в този работен пакет и по тази задача от ННП КИННПОР учените са реализирали издирвателска работа на извори и историография по разработваните теми в Българския исторически архив на НБКМ за рода на Иван х. Тодоров от Елена и обнародвани протоколи на манастира в Нашице относно фамилия барони и графове Пеячевич; анализирали са документалната информация и са изготвили 2 студии, научните резултати са представили още като са подготвили 2 лекции и са участвали в национална научна конференция (1 бр.), както следва:

- Студии (2 бр.):

- Гешева, Йорданка. Представата за барони и графове Пеячевич, запазена в протоколите на францисканския манастир в Нашице. – В: Миграция и обществено развитие. Ред. кол. Й. Гешева, М. Маева, П. Пейковска, Р. Стоянова. 35 м.с. (х1800 с разстояния)
- Стоянова, Росица. Миграциите, погледнати през родовата история. (По примера на рода на Иван х. Тодоров от Елена). – В: Миграция и обществено развитие. Ред. кол. Й. Гешева, М. Маева, П. Пейковска, Р. Стоянова. 36 м.с. (х1800 с разстояния)
- Участия в национални и международни научни форуми и изложения (1 бр.):
  - Гешева, Йорданка. Доклад на тема „Представата за барони и графове Пеячевич, запазена в протоколите на францисканския манастир в Нашице“, изнесен на национална научна конференция „Миграция и обществено развитие“, София, 06.12.2021, (онлайн Zoom). Линк: [ТУК](#) (сайт на ИИСТИ–БАН)
  - Вж. програма: [ТУК](#).
- Организиране на събития за популяризиране на резултати в изпълнение на научната задача
  - Изнесени публични лекции:
    - Гешева, Йорданка. Лекция тема „Фамилията барони и графове Пеячевич в паметта на поколенията (XVIII–XX век)“, изнесена на 06.07.2021, повече информация [ТУК](#) (сайт на ИИСТИ–БАН); запис – [ТУК](#).
    - Стоянова Росица. Лекция на тема „Държавата срещу „буржоазната филантропия“ (1944–1952 г.)“, изнесена на 16.11.2021, повече информация [ТУК](#) (сайт на ИИСТИ–БАН)
  - Организиране на научна конференция (1бр.) – „Миграция и обществено развитие“ (ИИСТИ–БАН), София, 06.12.2021 г. Модератор: П. Пейковска Вж. Програма: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/20211206\\_ProgramaConf-Migratsiya\\_i\\_obshtestveno\\_razvitie.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/20211206_ProgramaConf-Migratsiya_i_obshtestveno_razvitie.pdf)

**Институция:** ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

**Научна задача:** Средновековна и възрожденска християнска култова архитектура и изобразително изкуство в българските земи от Югозападна България

Постигнати научни резултати:

1. Изследвани са на терен и са документирани 53 възрожденски християнски храмове от Югозападна България.
2. Издадени са 3 монографии - 2 самостоятелни и една колективна;
3. реализиран научнопопулярен филм „Свети Йоан Предтеча – храмът на махала Дъбово – село Бистрица“ – филм на Юлия Караджова (юни 2020 г.); по БНТ2;
4. 10 участия в международни научни конференции;
5. 11 публикувани статии.

Опис на приложения доказателствен материал:

1. Жана Пенчева. „Сътворението в образи. Сцени от живописата и дърворезбата на християнските храмове от Югозападна България“. Монография. Благоевград: УИ Неофит Рилски, 2021. **ISBN 978-954-00-0284-2**
2. Жана Пенчева. „Между греха и наказанието. Дидактични теми от българската християнска монументална живопис“. Монография. Издателска къща „Св. Георги Победоносец“, София. 2020, **ISBN 978-619-7283-20-4**,
3. Колективната научна монография с каталог Жана Пенчева, Васил Марков, Петя Костадинова. „Възрожденски християнски храмове от Югозападна България“. Благоевград: УИ Неофит Рилски, 2021. **ISBN 978-954-00-0283-5**  
[https://drive.google.com/drive/folders/1ohLEyAUXGMt-K1c0sldrf\\_vPeeaubUx-?usp=sharing](https://drive.google.com/drive/folders/1ohLEyAUXGMt-K1c0sldrf_vPeeaubUx-?usp=sharing)
4. Програми от международни и национални научни конференции

**Научна задача:** Изобразително и музикално изкуство в Югозападна България

Постигнати научни резултати:

1. Описание и анализ на артефакти в изобразителното и музикалното изкуство в градската култура (XIX-XXI век) на Югозападна България. - изследвани са на терен и са документирани 14 възрожденски християнски храмове от Югозападна България.

**Издадени са:**

1. CD и партитура на „Българско клавирно наследство“ – I том, **ISMN 979-0-707682-19-7**.  
Изданието е разпространено и достъпно в You Tube, Amazon, Spotify, Oeazer, Pandora, iTunes, Apple music.
2. CD и партитура на „Българско клавирно наследство“ – II том, **ISMN 979-0-707682-21-0**.  
Изданието е разпространено и достъпно в You Tube, Amazon, Spotify, Oeazer, Pandora, iTunes, Apple music с цел популяризиране на българската култура и постиженията от проекта.  
<https://hearnow.com/preview/d4t8NEgwMwuyGMyDnGNfEA%3D%3D?cid=15974>
3. Каталог „Изобразително изкуство – съвременност и значимост“ **ISBN - 978-954-00-0252-1**
4. Каталог „Между пространството, времето и графиката“ **ISBN - 979-0-707682-20-3**. Каталогът е посветен на живота и творчеството на художника Атанас Дафинов – водеща фигура в изобразителното изкуство на Югозападна България.
5. Статии -4 броя
6. След изчерпване на тиража е преиздаден CD и партитура на „Българско клавирно наследство“ – II том, **ISMN 979-0-707682-21-0**.

Опис на приложения доказателствен материал:

1. „Българско клавирно наследство“ – I том, **ISMN 979-0-707682-19-7**  
<https://hearnow.com/preview/d4t8NEgwMwuyGMyDnGNfEA%3D%3D?cid=15991>
2. „Българско клавирно наследство“ – II том, **ISMN 979-0-707682-21-0**.  
<https://hearnow.com/preview/jc%2BOSzcPTwwzl7J34lxxQQ%3D%3D?cid=15991>
3. Каталог „Изобразително изкуство – съвременност и значимост“ **ISBN – 978-954-00-0252-1**

4. Каталог „Между пространството, времето и графиката“ ISBN – 979-0-707682-20-3.

5. Куков, Е., Захариева, Д. „Живописните школи и храмовата стенопис през Възраждането в Югозападна България“

<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=46670370>

6. Програми от международни и национални научни конференции

**Институция:** Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

**Научна задача:** Изследване на градската култура в модерната и постмодерната епоха – аспекти на нематериалното културно наследство на градската култура

Постигнати научни резултати:

В рамките на изследването на нематериалното културно наследство в градска среда беше извършен анализ на спецификите на занаятчийските бири в контекста на иновативни градски бизнеси. Разглеждани са връзките на този “градски” занаят с нови потребителски и производствени практики и културни и технологически обмени. Анализирани са спецификите и значението на културата на крафт бирата в контекста на културните и творчески индустрии.

Във връзка с проведената конференция „Капаните на града: нематериалното културно наследство“ членовете на екипа работиха върху проучвания на примери на нематериално културно наследство в градска среда. Бяха проведени изследвания на случаи (case-studies) в различни тематични области, които доведоха до оформянето на концептуална рамка за подходите при работа с областта на градската култура, специализираните производства и технологиите и общностите.

Член на екипа участва с изказване за адаптации на градската култура към пандемичната ситуация от КОВИД 2019 в 14th Annual Meeting of the South - East European Experts Network on Intangible Cultural Heritage Intangible Cultural Heritage in emergencies: Responding to the COVID-19 pandemic Addressing questions of ICH and resilience in times of crisis.

Публикувана е следната колективна монография:

Петкова, Борислава, Васил Караджов (съст. и ред.). Капаните на града: нематериалното културно наследство. Колективна монография. Пловдивско университетско издателство. Пловдив: 2022 (рецензиран). ISBN: 978-619-7663-23-5.

Колективната монография е достъпна на: <https://kinnpor.uni-sofia.bg/resources/item/130-sbornik-kapani-grad> и в CEEOL: <https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=1074465>

**Институция:** Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Научна задача: **Литературните градове на Североизточна България**

Постигнати научни резултати: 4 сборника; 5 статии; 3 магистърски тези; 1 интервю; 3 фотоизложби

- **Братанова, Зв.** (съст.). Българска минималистична поезия. Т. I. Кирилос. Третоочия. Шумен, 2021, 135 стр., ISBN 978-619-201-492-6
- Алманах „Света гора“. Т. 16, 2021, 450 с. Велико Търново: Фабер. ISSN 1311-0209.
- Митева, К., Й. Славова. 40 години Дом-паметник „Йордан Йовков. Летопис. 2021, 582 с. Велико Търново: Фабер. ISBN 978-619-00-1256-6.
- Алманах „Извор’2018“. Книга XXV. Шумен, 2021, 145 стр. ISSN 1314-2747.
- **Митева, К., Й. Славова** (съст.). Българската памет за Йордан Йовков. Справочник за учебни заведения, читалища, селища, улици, музейни обекти, паметници, мемориални знаци и други, посветени на писателя Йордан Йовков. Второ допълнено издание. Шумен, 2021, 127 стр. ISBN 978-619-201-521-3
- интервю и изложба с участието на Проф. Анчо Калоянов „По стъпките на Димитър Злочести“ – електронен вариант;
- **Борисова, Е.** Пловдив - градът на седемте тепета едното от тях литературно. - В: Newmedia21.eu (Медиите на 21 век. Онлайн издание за изследвания, анализи, критика. ISSN 1314-3794 07.09.2020 / <https://www.newmedia21.eu/kritika/plovdiv-gradat-na-sedemte-tepeta-ednoto-ot-tyah-literaturno/> списанието е член на



Publication Integrity & Ethics; списанието е включено в Национален референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране.)

- **Борисова, Е.** Сантиментално пътешествие в три града и поне шест любовни истории. – Литермедия, 2020 – [линк](#)
- **Иванова, Д.** Писмо без отговор. Йордан Вълчев срещу авторитетите на политическата поръчка. - В: Автори, авторитети, авторитаризъм/ Серия Обществени комуникации, кн.10, КЖМК, ШУ, / Реф. в СЕЕОЛ/ Авторски колектив, Шумен 2020, с. 146-164.
- **Борисова, Е.** „Краят на Псалома. Пенчо Славейков в Брунате“. – В: Литермедия // [http://litermedia.com/index.php?ind=news&op=news\\_show\\_single&ide=78](http://litermedia.com/index.php?ind=news&op=news_show_single&ide=78) (16.11.2021)
- **Стоянова, Г.** По следите на едно интервю (по материал от архива на Георги Георгиев - Равнинов). – Годишник на Факултета по хуманитарни науки, Т. XXXA, Шумен, 2019, с. 398-408;
- Фотоизложба „Металната пластика от град Шумен“ – доц. д-р Грета Стоянова.
- Фотоизложба „Братя во Христа. Културата на арменците в Шумен“ – колектив.
- Фотоизложба „Древността около нас“ – проф. д-р Веселин Панайотов.
- магистърски дипломни работи: „Архитектурното наследство на Дабко Дабков“ и „Архитект Вениамин Попов“;
- изложба „Природата на Шумен“ – д-р Антония Панева; електронен вариант на адрес: <https://dox.abv.bg/download?id=34bb22b466>;
- **Ивануил Иванов, Веселина Йонкова, Добромара Климентова.** Религиите в България. В земите на Тракия и Родопите. Пленер: Стара Загора-Кърджали-Перперикон-Велико Търново, с ръководител: проф. д-р Пламен Шуликов) - В: [http://litermedia.com/index.php?ind=reviews&op=entry\\_view&iden=135](http://litermedia.com/index.php?ind=reviews&op=entry_view&iden=135)
- Душкова, М. (съст.) Литературният Русе. Т. 1. Изследвания. Шумен, 2022, 163 стр., ISBN 978- 619-201-551-0.
- Братанова, Зв. (съст.) Литературният Русе. Т. 2. Литературни анкети. Шумен, 2022, 194 стр., ISBN 978-619-201-554-1.

Научна задача: **Изследване на епиграфски паметници**

Постигнати научни резултати:

**4 статии; 1 доклад на научен форум; 1 сборник; фотограметрично заснемане**

- ✓ **Панайотов, В, Н. Николов.** ЕПИГРАФСКИ ДИАЛОЗИ 1. ПРОУЧВАНИЯТА НА ЧЕРНОГЛАВСКИЯ МАНАСТИР И АРХИВЪТ НА ТОДОР БАЛАБАНОВ. – В: Преславска книжовна школа. Т. 20, Шумен, 2020, с. 11-37. ISSN 2603-4522 (Print); ISSN 2603-4530 (Online)
- ✓ **Грета Стоянова, Константин Константинов.** НОВООТКРИТ ЕПИГРАФСКИ ПАМЕТНИК ОТ ПЛИСКА. – В: Преславска книжовна школа. Т. 20, Шумен, 2020, с. 52-64. ISSN 2603-4522 (Print); ISSN 2603-4530 (Online)
- ✓ **Божидар Стоянов, Емануил Стоянов.** ФОТОГРАМЕТРИЧЕН ПОДХОД ЗА ЦИФРОВИЗИРАНЕ НА ЕПИГРАФСКИ ПАМЕТНИЦИ. – В: Преславска книжовна школа. Т. 20, Шумен, 2020, с. 65-77. ISSN 2603-4522 (Print); ISSN 2603-4530 (Online)
- ✓ **Зарко Ждраков, Анета Тихова.** ЗА ЕДИН „ШАРАП ТАШ“ С КИРИЛСКИ НАДПИС. – В: Преславска книжовна школа. Т. 20, Шумен, 2020, с. 78-93. ISSN 2603-4522 (Print); ISSN 2603-4530 (Online)
- ✓ Доклад на Десети академични Рождественски четения 16 декември 2020 г. от проф. д-р Веселин Панайотов на тема „Надписът на Тудора“. - <https://www.shu.bg/faculties/fhn/fhn-events/programa-deseti-chetenia/>
- ✓ Преславска книжовна школа. Т. 20, Шумен, 2020. ISSN 2603-4522 (Print); ISSN 2603-4530 (Online) – качен в СЕЕОЛ
- ✓ Стандартно блискообхватно фотограметрично заснемане на голяма част от епиграфския материал от източната крепостна стена на средновековен Преслав (29.09.2021 г.).

Научна задача: **Каменна и метална пластика в градското пространство на Североизточна България**

### Постигнати научни резултати:

1 презентация и 1 монография

- Дончева, С. Производството на художествен метал в ранносредновековна България през 10 век. (по данни от производствените центрове в околностите на Преслав)“. Шумен: Фабер. 1018 с., 2021, ISBN: 978-619-00-1428-7
- Презентация на тема: „Металната пластика от град Шумен“.

Научна задача: **Култови пространства в Североизточна България**

### Постигнати научни резултати:

- Теренни изследвания на Кабиле, Маркели – проучване на скални комплекси от Източна България;
- Проучване на района на Провадия – с. Венчан, с. Равна и м. „Пробития камък“. Отчети за проучванията: Б. Стоянов, Ем. Стоянов (вж. Приложение 22);
- Проучване на обект „Пробития камък“ – отчет от Йордан Арnaudов.
- Ем. Стоянов, Б. Стоянов. Отчет за проучване на обект „Мидена ферма“ в м. „Дълбока“, Каварна (На 25.04.2021 г.), 19 стр.
- В. Панайотов. Отчет за манастирския комплекс в м. Дълбока – 10.10.2021
- Ем. Стоянов, Б. Стоянов. Отчет за провеждане на теренен експеримент с безпилотно летателно средство за откриване на руини. Обем от 5 стр.
- **Стоянов, Б., Е. Стоянов, Г. Стоянова, П. Маркишки.** ИНОВАЦИОНЕН АСТРОНОМИЧЕСКИ И ФОТОГРАМЕТРИЧЕН ПОДХОД ПРИ ИЗСЛЕДВАНЕ НА КРЪГЛАТА ЦЪРКВА ОТ ПРЕСЛАВ  
[http://litermedia.com/index.php?ind=downloads&op=entry\\_view&iden=349](http://litermedia.com/index.php?ind=downloads&op=entry_view&iden=349)
- **Кулева, В.** СЕМАНТИКАТА НА ХРАМА В КАНОНИЧНИ ТЕКСТОВЕ ОТ ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО. ЛитерМедия,  
[http://litermedia.com/index.php?ind=downloads&op=entry\\_view&iden=347](http://litermedia.com/index.php?ind=downloads&op=entry_view&iden=347)

Научна задача: **Устна история, микроистория, събиране на масиви от информация. Събиране на фолклорни и етнографски материали**

Постигнати научни резултати:

- Дигитализиран е масив от фолклорни материали и проучвания от научен архив на ШУ.
- **Георгиев, Д. (съст.).** Български фолклорни гатанки. Шумен, 2020. ISBN: 978-954-2936-55-8. Електронно издание.
- Уъркшоп „Етнологията и съвременното образование“, май, 2021 г., с. Аспарухово, Варненско;
- Съвместна експедиция с клуб „Българка“ към Народно читалище „Напредък – 1869“ – гр. Шумен (с което е подписан протокол за сътрудничество по КИННПОР), 31 август 2021 г.;
- Филмов материал за капанската шевица с участието на Николинка Ангелова;
- На 31 август 2021 г. с клуб „Българка“ към Народно читалище „Напредък – 1869“ – гр.
- Шумен – посещение на Къщата с дърворезбите на Марин Петков в с. Малък поровец, Разградско. Заснет е филмов материал.

## Задача 2.2 Миграцията и културноисторическото наследство

**Институция:** Институт за балканистика с Център по тракология (ИБЦТ) – БАН

**Научна задача:** *Българската диаспора и аспекти на нейната култура*

**Постигнати научни резултати:**

**Статии и доклади на национални и международни научни форуми:**

Публикувани 8 (осем) статии

Издаден 1 (един) тематичен сборник на английски език

**Статии и студии**

Александра Миланова, Австрийски влияния в градската музикална култура на Румънските княжества (1821–1859), В: Сборник МИГРАЦИИ, ОБЩНОСТИ И КУЛТУРНОИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО. София, 2021, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 173-183

Румяна Ил. Прешленова, Студентската миграция на българите в АвстроУнгария (1879–1918), Сборник МИГРАЦИИ, В: ОБЩНОСТИ И КУЛТУРНОИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО. София, 2021, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 184-201.

Зорка Първанова, Политическа култура между етно- и интер-национализма: българите в политическия живот на Османската империя след Младотурския преврат, В: Сборник МИГРАЦИИ, ОБЩНОСТИ И КУЛТУРНОИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО. София, 2021, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 247-258.

Светлозар Елдъров, Българската и македонската национална общност в Хърватия – състояние и перспективи в контекста на българо-македонските отношения, В: Сборник МИГРАЦИИ, ОБЩНОСТИ И КУЛТУРНОИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО. София, 2021, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 394-405.

Юра Константинова, Ролята на Българската екзархия за укрепване на българската църковна община в османския Солун. В: *„Религиозни институции и национална идентичност на Балканите XIX-XX в.“* Съст. З. Първанова. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 147-166 (под печат).

Yura Konstantinova, First Steps of Bulgarian Education in Thessaloniki (1866-1883) (14 p.). В: Сборник в чест на проф. Олга Кациарди (под печат).

***Включване в работата по програмата на млади учени, докторанти и студенти:***

В работната програма са включени 1 (един) млад учен и 1 (един) докторант.

***Участия в национални и международни научни форуми и изложения:***

Създадена международна научна мрежа, която включва Университета „Демокрит“, Комотини, Гърция, Националната комисия за проучване на Югоизточна Европа, Атина, Гърция, и учени от Университета „Аристотел“, Солун, Гърция, както и специалисти от Министерството на външните работи на Р България.

***Организиране на събития за популяризиране на резултати в изпълнение на научната задача***

Сборникът „Greeks and Bulgarians: Parallels and intersections in history and culture“ е представен съвместно с Университета „Демокрит“, Комотини, Гърция, Националната комисия за проучване на Югоизточна Европа, Атина, Гърция, и учени от Университета „Аристотел“, Солун, Гърция на 20 септември 2021 г.

**5. Опис на приложения доказателствен материал:**

Тематичен сборник на английски език „Greeks and Bulgarians: Parallels and intersections in history and culture“, 403 р., издание на Института за балканистика с Център по тракология, БАН, ISBN: 978-619-7179-21-7 ([линк с информация от предстоянето на сборниците](#))

**Институция:** Национален археологически институт с музей при БАН

Научна задача: **Миграциите в древността**

Постигнати научни резултати:

- Студия „Buried in the realm of ancestors? Early Iron Age pits at Stamboliyski in Bulgarian Thrace“ (в съавторство), предложена за публикуване в индексираното международно списание Praehistorische Zeitschrift (в процес на оценка).
- Студия „The genetic history of the Southern Arc: a bridge between West Asia and Europe“ (в съавторство), предложена за публикуване в индексираното международно списание Science (в процес на оценка).

- Доклад „Раннохалколитните обекти с кръгови ровове при Стамболийски и Средец“ (в съавторство), представен на Националната археологическа конференция, 14 – 15 юли 2021 г.
- Доклад „L’industrie osseuse du Néolithique ancien du site de Nova Nadezhda (Bulgarie)“ (в съавторство), представен на международната конференция „Actualités de la recherche en Préhistoire dans les Balkans. Environnements, chronologies et dynamiques culturelles du Dernier Maximum Glaciaire au début du Néolithique (ca. 23 000 à 6000 ans cal. BC)“, 4 – 5 октомври 2021 г., Nanterre Université.
- Доклад „Enclosing the void: the Early Copper Age enclosures at Stamboliyski and Sredets in Bulgarian Thrace“ (в съавторство), представен на ежегодната конференция „Prehistory in the Balkans“, 22 декември 2021 г. в Скопие, Северна Македония.
- Lazaridis, I., Alpaslan-Roodenberg, R., **Bacvarov, K.**, Nekhrizov, G., **Nikolov, V.**, Petrova, V., Reich, D., et al. Ancient DNA from Mesopotamia suggests distinct Pre-Pottery and Pottery 4.7. Neolithic migrations into Anatolia. – Science 377, 2022. ISSN: 0036-8075 (print); 1095-9203 (web). <https://doi.org/10.1126/science.abq0762>
- Lazaridis, I., Alpaslan-Roodenberg, R., **Bacvarov, K.**, Nekhrizov, G., **Nikolov, V.**, Petrova, V., et al. A genetic probe into the ancient and medieval history of Southern Europe and West Asia. – Science 377, 2022. ISSN: 0036-8075 (print); 1095-9203 (web). <https://doi.org/10.1126/science.abq0755>
- Lazaridis, I., Alpaslan-Roodenberg, R., **Bacvarov, K.**, Nekhrizov, G., **Nikolov, V.**, Petrova, V., et al. The genetic history of the Southern Arc: A bridge between West Asia and Europe. – Science 377, 2022. ISSN: 0036-8075 (print); 1095-9203 (web). <https://doi.org/10.1126/science.abm4247>

В работата по задачата участват 2 млади учени и 1 докторант.



*Снимка на етап от проучването на ритуална яма с депозит в раннеолитното селище при Нова Надежда, септември 2021 г.*



Научни задачи:

1. Проучване на основните етнически общности в България като роми, турци, арменци, евреи, руснаци, гърци. Диалог и интеграция.
2. Проучване на религиозни групи като християни (православни, протестанти, католици и униати), мюсюлмани (сунити, шиити, бахаисти) и будисти. Диалог, интеграция и конверсия.
3. Българска диаспора.

Участници (общ брой: 9):

Брой докторанти и студенти, участвали в програмата – 1 докторант и 1 постдокторант:

**Постигнати научни резултати:**

Теренни изследвания:

Таня Матанова, Владимир Пенчев:

- Терен – Проучване на арменски институции в Ст. Загора, Хасково, Бургас и Сливен по време на командировка от 12 до 16 май 2021 г. в същите градове;
- Терен – Проучване на арменски институции в Русе, Шумен, Силистра от 17 до 20 ноември 2021 г. в същите градове;
- Теренни материали – ФТАИФ № 1916, 130 а.е.; ФНАИФ № 3125, 27 а.е. (ще бъдат предадени до края на 2021 г.)

Мария Маркова:

- Архивна работа - 26.07 – 03.08.2021 г., командировка в размер на 9 дни в ДА-Кърджали, с цел проучване на архивни материали.

Мила Маева:

- Провеждане на онлайн изследвания през април-май 2021 г.

Невена Димитрова:

- Теренни проучвания в гр. София: проведени интервюта с бившия председател на ЦИДС, с настоящи представители на организацията. Подготвяне на фотоматериал за архива на НЦНКН под номер : ФтАИФ 1904.

Пламена Стоянова:

- Осъществени командировки до гр. Ямбол (14-17 август 2021) гр. Кюстендил (7-10 септември 2021) и с. Ракитово (13 декември 2021).

Бехрин Шопова:

- Терен – онлайн проучвания по темата, работа в архив, проведени интервюта с респонденти по проблематиката на изготвената публикация.
- Терен – Проучване на религиозна обредност по време на свещените нощи в исляма. Реализиран терен в гр. Мадан – 15-18.10.2021 г.

Петко Христов:

- Теренно проучване в Габрово и изследване в Държавен архив – Габрово, на материалите, събирани през годините в РИМ – Габрово и ЕМО „Етьър, 27 до 31 юли 2021 г.
- Архивирани теренни материали на тема „Женска трудова мобилност в Габрово и региона 20 – 30-те години на XX век“ – Архив ИЕФЕМ № 1183 – III (заедно с Ния Спасова) – 10 ст. стр.

Научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици, в това число и публикации в издания с отворен достъп:

#### **Монографии:**

Маркова, М. 2021. Българите в Западна Тракия – граници и идентичност (XIX век – 30-те години на XX век), 376 страници, 63 илюстрации. ISBN 978-619-245-104-2.

Баева, В. Чудната ръка. Чудотворни икони и местни култове към Света Богородица Троеручица. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“ (под печат).

#### **Сборници:**

[Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство, съст. Еролова, Й., П. Кръстев и Ю. Попчева. София: ИЕФЕМ-БАН и Парадигма, 2021, ISBN: 978-954-326-470-4.](#)

[Онлайн електронен сборник със свободен достъп](#)

“Territorialities of Multilocality”. E-collection editors: Mila Maeva, Cédric Lacroix-Duchên, Luc Gwiazdzinski, Nevena Dimitrova, Penka Peykovska, Tatiana Bajuk Senčar, Tanya Matanova, and Yura Kostantinova. Sofia, 2023 (forthcoming).

#### **Статии и студии:**

1. [Bogdanova, Zlatina 2019. Kapana in Plovdiv as the “first creative industries district”: reality or illusion. Антропология/Anthropology. Journal for Sociocultural Anthropology, 6, ISSN: 2367-573-X, 5-26.](#)
2. [Bogdanova, Zlatina 2020. ‘Europe’ and the ‘Balkans’ - Images and Narratives in the Cultural Strategy of ‘Plovdiv - European Capital of Culture 2019’. Études balkaniques, 3, 2020, ISSN:0324-1645, 654-669.](#)
3. [Vaseva, Valentina 2020. Funeral and commemoration ceremonies for the sovereign families in Bulgarian cities after the Liberation. Études balkaniques, 3, 2020, ISSN:0324-1645, 481-499.](#)
4. [Маринова, Милена 2020. Сватбеният туризъм в България в градска среда в началото на XXI век. Състояние и перспективи. Антропология/Anthropology. Journal of Sociocultural Anthropology, 7, 2020, ISSN: 2682-9649 \(Online\); 367-573X, 31-46.](#)
5. Дончев, Камен 2020. Честването на деня на Св. Неделя (7 юли) в кв. Райково, Смолян – религиозен празник и светско културно събитие. Родопи кн. 5-6, 38-50.
6. Дончев, Камен 2021. Храмът „Св. Николай Чудотворец“ в смолянския квартал Устово – сакрален символ с особена популярност в градското пространство на Смолян. Родопи кн. 3-4, 38-50.
7. [Шарланова, Валентина 2021. Православните църкви в София – сакрални места на паметта. \[The Orthodox churches in Sofia – sacred places of memory\]. Антропология/Anthropology. Journal of Sociocultural Anthropology, 8, 2021, ISSN 2367-573X \(Print\); ISSN 2682-9649 \(Online\), 113-130.](#)

8. [Богданова, Златина 2021. Спомени и рефлексии върху „социалистическия“ градски център. Лулева, Ана, Иванка Петрова, Петър Петров, Светла Казаларска и Яна Янчева. \(съст.\). Българският социализъм: идеология, всекидневие, памет., Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2021, ISBN:978-619-245-147-9, 178-201.](#)
9. [Богданова, Златина 2021. Валоризация на наследството в творческите квартали „Капана“ \(Пловдив\) и „Таляна“ \(Варна\). \[Valorisation of heritage in the creative districts “Kapana” \(Plovdiv\) and “Talyana” \(Varna\)\]. Ганева-Райчева, Валентина, Ирена Бокова, Николай Ненов \(съст.\). Местни общности, културни наследства и музеи. Сборник с материали от научна конференция с международно участие. „Местни общности, културни наследства и музеи“, София, 25–26.02.2021 г. София: ИЕФЕМ – БАН, 2021/ Local Communities, Cultural Heritage and Museums. Collection of Papers from the International Research Conference ‘Local Communities, Cultural Heritage and Museums’ – Sofia, 25–26.02.2021. Sofia: IEFSEM – BAS, 2021., Национално академично издателство, 2021, ISBN:978-954-8458-54-2, 311-324. \(Забележка: статията излиза на български и английски език в същия сборник\).](#)
10. Vaseva, Valentina 2021. Funeral and Commemoration Ceremonies for Members of the Sovereign Families in Bulgarian Cities after the Liberation. In: Preshlenova, R. (ed.) “Cities in the Balkans: Spaces, Faces, Memories” (Sofia: IBSCT-BAS, 2021, ISBN 978-619-7179-20-0), pp. 283-304. [https://balkanstudies.bg/images/Cities\\_in\\_the\\_Balkans.pdf](https://balkanstudies.bg/images/Cities_in_the_Balkans.pdf) (студия 36106 знака)
11. [Васева, Валентина 2021. Памет и забрава – царските гробове при социализма и постсоциализма. В: "Българският социализъм: идеология, всекидневие, памет", съст. А. Лулева, Ив. Петрова, П.Петров, Св. Казаларска, Я. Янчева.София, 2021, Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", ISBN 978-619-245-147-9, с. 346-359.](#)
12. Иванова, Миглена Културно наследство в градска среда: графити и улично изкуство - Част 1 и Част 2 (под печат в сп. «Български фолклор»).
13. [Bogdanova, Zlatina “Creative Heritage in the Making”–The case of the creative industries district Kapana in Plovdiv. Acta Ethnographica Hungarica, Akadémiai Kiadó, Budapest, Hungary, 2023.](#)

14. Богданова, Златина От занаят към модерен дизайн – наблюдения върху съвременното развитие на Капана като квартал на творческите индустрии в Пловдив. В: „Сборник от Конференция в памет на проф. д-р Георги Георгиев“, ИЕФЕМ-БАН, приета за печат: 2021 (под печат).
15. Васева, Валентина Царските погребения в градската култура на българите след Освобождението. В: "Сборник с доклади от конференция в памет на проф. Георги Георгиев". (Студия под печат, 42161 знака) (под печат).
16. Баева, В. Мултипликация на сакралния първообраз: по примери от Троянския манастир „Успение Богородично“. Еролова, Й., П. Кръстев, Ю. Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. ИЕФЕМ – БАН и Парадигма, 2021, 8-22. (Изданието е с отворен достъп) ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf))
17. [Баева, В. Разкази за чудеса: почитта към Св. Богородица Троеручица и нейните наративни измерения В: Баева, В., В. Ганева-Райчева, В. Барова, М. Борисова, Н. Вуков \(съст. и ред.\) Превъплъщения на словото, прояви на фолклорното. Юбилеен сборник в чест на доц. д-р Стоянка Бояджиева. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“ \(под печат\) – студия. \(Изданието е с отворен достъп\)](#)
18. Баева, В. Почитта към Св. Богородица Троеручица в Арбанашкия манастир „Успение Богородично“ В: Савремена српска фолклористика 10, Београд: Удружење фолклориста Србије (под печат). (Изданието е с отворен достъп)
19. Банкова, М. „Оно си сезонно“. Устойчиви образи и представи за менструацията в българската култура“. Списание „Терени“, СУ „Св. Климент Охридски“ (под печат).
20. Георгиев, Г. 2021. Българска и циганска група гагаузи в Ямболско - някои теренни наблюдения, констатации и хипотези. Еролова, Й., П. Кръстев, Ю. Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. ИЕФЕМ – БАН и Парадигма, 2021, 61-73. (Изданието е с отворен достъп) ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf))

21. [Еролова, Й. Етническа идентичност и брачен избор при „турчещите се“ цигани/роми в България. В: Годишник на Историческия Факултет на Великотърновския Университет „Св. Св. Кирил и Методий“. Изследвания в чест на професор доктор Мария Иванова, том. III, бр. 1. Велико Търново: Университетско Издателство, 2019 \(излиза през 2021 г.\), 73-89, ISSN 2603-5065 \(Онлайн; свободен достъп\)](#)
22. Еролова, Й. 2021. За съвременна религиозна принадлежност на ромите мюсюлмани в България. Предизвикателства пред теренната работа. В: Й. Еролова, Ю. Попчева и П. Кръстев (съст.) Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство, 85 – 98, София: ИЕФЕМ – БАН / Парадигма ISBN 978-954-326-470-4 (Онлайн; Свободен достъп) ([https://press.bas.bg/en/eBooks-105/show-106\(46\)](https://press.bas.bg/en/eBooks-105/show-106(46)) [http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf))
23. [Erolova, Y. Cases of Contemporary Re-Islamisation among Roma in Bulgaria. Romani Studies. 5, vol. 31 \(2\), pp. 211-231, Liverpool University Press, 2021, ISSN 15280748, \(Реферира се в Scopus\)](#)
24. Erolova, Y. Marital Choice among Millet Community in Bulgaria. In: Hristo Kyuchukov, Ian Hancock and Ilber Ortayli (eds). Life Dedicated to Roma Folklore and Ethnology. Munchen: Lincom, 2022 (Под печат).
25. Иванова, В., Михайлов, Н, Бисеринска, С. Изграждане на общност в софийското училище „Йордан Йовков“ в квартал „Княжево“ в спомените и преживяванията на учителите. Еролова, Й., П. Кръстев, Ю. Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство, ИЕФЕМ - БАН, Парадигма, 2021, ISBN:978-954-326-470-4, 99-110. (отворен достъп) ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf)).
26. Кръстев, П. 2021. Традиционната музика на българите-мюсюлмани от Западните Родопи и Гоцеделчевско – творческо преосмисляне и интерпретации. В: Непознатите, Сборник доклади и статии, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ Пловдив. 166–177. ISBN 978-954-2963-83-7, ISBN 978-954-2963-87-5 (Отворен

достъп).

<https://www.artacademyplovdiv.com/amtii/Konferencii/Nepoznatite%202020.pdf>

27. Кръстев, П. 2021. Съвременни форми на приемственост на старата тамбурджийска традиция от Югозападна България. В: Еролова, Й., П. Кръстев, Ю. Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство, 51–60. София: ИЕФЕМ-БАН, Парадигма, ISBN 978-954-326-470-4. (отворен достъп) ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf))
28. Кръстев, П. 2022. Женско двугласно пеене от село Варвара. В: Български фолклор, бр. 3. (<http://www.bulgarianfolklorejournal.net/%D0%9D%D0%BE%D0%B2>).
29. Луканова, Г., 2021. Селищна култура и дейността на читалище „Атанас Манчев – 1920”, град Каблешково, община Поморие. Еролова, Й., П. Кръстев и Ю. Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културно-историческото наследство. София: ИЕФЕМ-БАН, Парадигма, 111-120. (отворен достъп) ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf)).
30. Луканова, Г. Опазване и популяризиране на културно-историческото наследство и селищната култура (по примера на гр. Каблешково, област Бургас)”. Cultural and Historical Heritage: Preservation, Presentation, Digitalization (KIN Journal), 7 (2), ВТУ, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>. (отворен достъп)
31. [Попчева, Ю. 2021. Виртуалното хоро. Групите по народни танци зад граница по време на епидемията от COVID-19. В: Баева, В и Илиева, А. \(съст. и ред.\) Етнология и епидемии. Социокултурни измерения на пандемията от COVID-19. София: Издателство на БАН „проф. Марин Дринов“, 177 – 186. ISBN: 978-619-245-094-6; \(Отворен достъп\)](#)
32. Попчева, Ю. 2021. Новият виртуален терен – събития и срещи по време на криза. В: Еролова, Й., Кръстев, П., Попчева, Ю. (съст.) Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. София: ИЕФЕМ-БАН, Парадигма, 121 – 131. ISBN: 978-954-326-470-4 (Отворен достъп) ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf)).

33. [Попчева, Ю. 2021. Ролята на микрообщността при преодоляването на кризи. Българска етнология, 4, 605 – 623. ISSN: 1310-5213](#)
34. Първанов, И. 2021. Към историята на етнографското картографиране в България. В: Еролова, Й., Кръстев, П., Попчева, Ю. (съст.) Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. София: ИЕФЕМ-БАН, Парадигма, 32 - 42. ISBN: 978-954-326-470-4. (отворен достъп) ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf)).
35. Славкова, М. 2021. Евангелска конверсия и полова принадлежност. В: Еролова, Й., П. Кръстев, Ю. Попчева (съст.) Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. София: ИЕФЕМ-БАН, Парадигма, 74-84. (отворен достъп) ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf)).
36. Slavkova, M. Education and Upbringing in Evangelical Communities. In: Kyuchukov, H., I. Hancock and I. Ortayli (eds.). Life dedicated to Roma folklore and ethnology. München: Lincom, 2022 (под печат)
37. [Цанева, Е. За някои особености на ритуалната побратимска връзка. В: Цанева, Е. \(съст.\), М. Маева, П. Банкова, Г. Георгиев \(ред.\). В дирята на засята бразда. Юбилеен етнографски сборник в чест на доц. д-р Маргарита Василева. Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“. 2021, 211-232. ISBN: 978-619-245-084-7.](#)
38. Цанева, Е. Някои елементи от традиционната семейна обредност като възможни/оспорвани/отхвърлени отговори на въпроса за произхода на кумството. В: Еролова, Й., П.Кръстев, Ю.Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. Сборник с научни статии. София: ИЕФЕМ-БАН и Парадигма, 2021, 23-31, ISBN: 978-954-326-470-4. (отворен достъп) ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf)).
39. Щърбанова, А. 2021. Калуш – между лечението, културното наследство и сцената. В: Еролова, Й., Кръстев, П., Попчева, Ю. (съст.) Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. София: ИЕФЕМ-БАН и Парадигма, 43-50. ISBN:



978-954-326-470-4. (отворен достъп) ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD\\_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/PD_Suvremenni-terenni-izsledvania.pdf)).

40. [Димитрова, Н. Епистоларна вяра. Йосиф Алоати. - В: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров \(съст.\). София, Издателство на БАН „Проф. М. Дринов“, 2021, 270-286. ISBN \(print\) 978-619-245-131-8.](#)
41. [Маева, М. Емиграция и емоции. – В: Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров \(съст.\). София, Издателство на БАН „Проф. М. Дринов“, 2021, 270-286. ISBN \(print\) 978-619-245-131-8.](#)
42. Маева, М. Модели на миграция между България и Турция – културни трансфери и взаимодействия – В: Цанева, Е., П. Банкова, М. Маева, Ж. Георгиев (съст.). 2021. В дирята на засята бразда. Сборник в чест на доц. д-р Маргарита Василева. София: ИЕФЕМ ([http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/04/SBORNIK\\_M\\_Vasileva\\_FINAL1-compressed.pdf](http://iefem.bas.bg/wp-content/uploads/2021/04/SBORNIK_M_Vasileva_FINAL1-compressed.pdf)).
43. [Маева, М. Социално включване на турците в България. – В: Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева \(съст.\). Сборник с доклади от научна конференция „Миграция и обществено развитие“. София, ИИИ – БАН.](#)
44. [Маркова, М. Мирният живот в Западна Тракия през погледа на местните българи \(1913-1919 година\). – В: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров \(съст.\). София, Издателство на БАН „Проф. М. Дринов“, 2021, 270-286. ISBN \(print\) 978-619-245-131-8.](#)
45. [Маркова, М. Идентичност на православните българи в Западна Тракия \(края на XIX – началото на XX век\). – В: Религиозни институции и национална идентичност на Балканите \(XIX-XX век\). Сборник с изследвания, посветен на 150 годишнината от Учредяването на Българската екзархия. Съст. и ред. З. Първанова. ИБЦТ, София, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2021, 217-232. ISBN 978-619-245-163-9.](#)

46. [Маркова, М. СПОМЕНИ ОТ МИНАЛОТО В ЖИВОТА МИ“ – ИЗ ВСЕКИДНЕВНИЯ ЖИВОТ НА БЪЛГАРИТЕ В ЗАПАДНОТРАКИЙСКИТЕ ГРАДОВЕ \(1913–1919 Г.\) – Балкани, 8/2019, 63-72.](#)
47. Markova, M. The memories of the Bulgarians from the rural areas of Western Thrace about their lives under Bulgarian rule 1913-1919. – Balkanistic Forum, 2020, 1, 48-62, <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=820537>
48. Маркова, М. Българите в градовете на Западна Тракия (XIX – началото на XX в.). – В: Сборник с материали от Научна конференция в памет на проф. д.и.н. Георги Георгиев (под печат).
49. Markova, M. The city, the market and the people. – In.: Europe and the Orient. Edited by Nikolai Vukov, Galina Lozaniva, Evgeniya Troeva (под печат).
50. Маркова, М. Заселване на бежанците от Западна Тракия в Кърджали и околията му през 20-те години на XX век. – В: Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева (съст.). Сборник с доклади от научна конференция „Миграция и обществено развитие“. София, ИИИ – БАН  
([https://www.researchgate.net/publication/356716933 MIGRACII OBSNOSTI I KULTURNO-ISTORICESKO NASLEDSTVO Materiali ot nacionalen naucen proekt na Instituta za istoriceski izsledvania km Blgarskata akademia na naukite Red Penka Pejkovska gl red Jordanka](https://www.researchgate.net/publication/356716933_MIGRACII_OBSNOSTI_I_KULTURNO-ISTORICESKO_NASLEDSTVO_Materiali_ot_nacionalen_naucen_proekt_na_Instituta_zaistoriceski_izsledvania_km_Blgarskata_akademia_na_naukite_Red_Penka_Pejkovska_gl_red_Jordanka_) ).
51. [Markova, M. THE BULGARIANS IN THE WESTERN THRACIAN CITIES DURING 1913-1919. - Études balkaniques, 2020, 2, 341-357.](#)
52. [Матанова, Т. „Немци в България: живот на село, пътувания и миграционни нагласи“.](#)  
[– Българска етнология, 2022, 1.](#)
53. [Матанова, Т., Вл. Пенчев. „ПОМАГАМЕ... КОЙ С КАКВОТО МОЖЕ“.](#)  
[Етнопредприемачество и етнопомоществователство сред арменската общност в България.“ - В: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров \(съст.\). София, Издателство на БАН „Проф. М. Дринов“, 2021, 270-286. ISBN \(print\) 978-619-245-131-8.](#)

54. Пенчев, Вл., Т. Матанова. Научни публикации – „Арменско етноприемачество у нас“. – В: Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева (съст.). Сборник с доклади от научна конференция „Миграция и обществено развитие“. София, ИИИ – БАН ([https://www.researchgate.net/publication/356716933 MIGRACII OBSNOSTI I KULTURNO-ISTORICESKO NASLEDSTVO Materiali ot nacionalen naucen proekt na Instituta za istoriceski izsledvania km Blgarskata akademia na naukite Red Penka Pejkovska gl red Jordanka](https://www.researchgate.net/publication/356716933_MIGRACII_OBSNOSTI_I_KULTURNO-ISTORICESKO_NASLEDSTVO_Materiali_ot_nacionalen_naucen_proekt_na_Instituta_zaistoriceski_izsledvania_km_Blgarskata_akademia_na_naukite_Red_Penka_Pejkovska_gl_red_Jordanka) ).
55. Шопова, Б. България, корейските деца и музиката (По следите на една севернокорейска оперна партитура от отдел „Специални сбирки“ в Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив). – В: Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева (съст.). Сборник с доклади от научна конференция „Миграция и обществено развитие“. София, ИИИ – БАН ([https://www.researchgate.net/publication/356716933 MIGRACII OBSNOSTI I KULTURNO-ISTORICESKO NASLEDSTVO Materiali ot nacionalen naucen proekt na Instituta za istoriceski izsledvania km Blgarskata akademia na naukite Red Penka Pejkovska gl red Jordanka](https://www.researchgate.net/publication/356716933_MIGRACII_OBSNOSTI_I_KULTURNO-ISTORICESKO_NASLEDSTVO_Materiali_ot_nacionalen_naucen_proekt_na_Instituta_zaistoriceski_izsledvania_km_Blgarskata_akademia_na_naukite_Red_Penka_Pejkovska_gl_red_Jordanka) ).
56. [Христов, П., Н. Спасова. Слугинството във Вакарел. - В: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров \(съст.\). София, Издателство на БАН „Проф. М. Дринов“, 2021, 270-286. ISBN \(print\) 978-619-245-131-8.](#)
57. Христов, П., Н. Спасова. Как жътварките от Габровските колиби станаха фабрични работнички (Принос към ранната модернизация в региона на Габрово). – В: Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева (съст.). Миграция и обществено развитие. София, Издателство на БАН „Професор М. Дринов“, 2022. София, ИИИ – БАН ([https://www.researchgate.net/publication/356716933 MIGRACII OBSNOSTI I KULTURNO-ISTORICESKO NASLEDSTVO Materiali ot nacionalen naucen proekt na Instituta za i](https://www.researchgate.net/publication/356716933_MIGRACII_OBSNOSTI_I_KULTURNO-ISTORICESKO_NASLEDSTVO_Materiali_ot_nacionalen_naucen_proekt_na_Instituta_zaistoriceski_izsledvania_km_Blgarskata_akademia_na_naukite_Red_Penka_Pejkovska_gl_red_Jordanka)

[storiceski izsledvania km Blgarskata akademia na naukite Red Penka Pejkovska gl red Jordanka \).](#)

58. Maeva, M. Social and cultural construction of the native territory. – In: Territoriality of Multilocality (под печат).
59. Penchev, Vl., T. Matanova. „Interurban export and import. Multi-territoriality of Armenians in Bulgaria“. In: Territoriality of Multilocality (под печат).
60. Сантова, М. Културни политики в областта на нематериалното културно наследство м ситуация на пандемия. Някои примери. – В: Сборник от юбилейната научно-практическа конференция с международно участие «Бизнес комуникации, език, литература и култура» (под печат).
61. Фокас, Д. Българо-гръцки дружества по Българското Черноморие – местни културни политики и дейности в условията на пандемия от COVID-19. – В: Сборник от юбилейна научно-практическа конференция с международно участие „Бизнес комуникации, език, литература и култура“. (под печат).
62. Ненова, С. Към опазването на нематериалното културно наследство чрез неформално образование в условията на пандемия – предизвикателствата на интернет. – В: Сборник от юбилейната научно-практическа конференция с международно участие «Бизнес комуникации, език, литература и култура» (под печат).
63. Мила Сантова. Пандемия, европейски и международни институции, политики. - Български фолклор, 2021, 1. (<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=993600>)
64. Йоанна Спасова-Дикова. Пандемични държавни културни политики в България 2020-2021 в областта на изпълнителските изкуства. Тенденции и перспективи. - Български фолклор, 2021, 1 (<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=993622>).
65. Радка Братанова. За музикалнофолклорното творчество и работата на някои културни институции по време на пандемия. - Български фолклор, 2021, 1 (<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=993659>).
66. Стела Ненова. Читалищата по време на пандемия – политики и практики. - Български фолклор, 2021, 1 (<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=993676>).

67. Елена Водинчар. Културната политика към българите в Молдова, Украйна и Румъния и предизвикателствата на COVID 19. - Български фолклор, 2021, 1 (<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=993702>).
68. Даниел Фокас. Гръцко-български сдружения за приятелство в България след 1989 година и ефектите на пандемията от COVID 19. - Български фолклор, 2021, 1 (<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=993778>).
69. Spassova-Dikova J.. The Theatre Touring Abroad as a Discovery of New Horizons. Journeys. Art Readings 2020, Institute of Art Studies, 2021, ISBN:978-954-8594-85-1, ISSN:1313-2342, 75-86
70. [http://artstudies.bg/wp-content/uploads/2021/02/Novo\\_2020\\_PRINT\\_small.pdf](http://artstudies.bg/wp-content/uploads/2021/02/Novo_2020_PRINT_small.pdf)
71. Спасова-Дикова, Й.. 150 гдини хуманитаристика в БАН. Списание на БАН, 2, Издателство на БАН "Проф. Марин Дринов", 2021, ISSN:0007-3989, 65-74  
Индексирано в ERIH+ (ERIH Plus) <http://www.stil.bas.bg/journBAS/PDFs/SP-BAN-kn-2-2021-PECHAT.pdf>
72. [Bogdanova, Zl. „Kapana in Plovdiv as the “First Creative Industries District”: Reality Or Illusion”, „Антропология/Anthropology. Journal for Sociocultural Anthropology”, 2019, 6.](#)
73. [Шарланова, В. 2020 „Православните църкви в София — сакрални места на паметта” – Антропология, 2021.](#)
74. [Георгиев, Г., Д. Ангелова. Жизненият свят на гагаузите от град Ямбол — общностни стратегии и колективна памет. Жизненият свят на гагаузите от град Ямбол. Част първа: преселване и адаптация, групи и граници. – Българска етнология, 2020, 2.](#)
75. [Георгиев, Г., Д. Ангелова. 2020. Жизненият свят на гагаузите от гр. Ямбол. Част 2. Идентификационните стратегии като всекидневен групов опит. – Българска етнология, 2021, 1.](#)
76. Дончев, К. 2020. Честването на деня на св. Неделя (7.07) в Смолян – религиозен празник и светско културно събитие. – В: Градът на Балканите: пространства, образи, памет (под печат).

77. Иванова, М. 2020. Културно наследство в градска среда: Графити и улично изкуство. – Български фолклор (под печат).
78. [Христов, П., Н. Спасова. Продължаваща мобилност: случаят на слугинчетата от Тузлука. – Българска етнология, 2020, 2.](#)
79. [Матанова, Т., Вл. Пенчев. 2020. „Етнопредприемачество сред руската общност в България, или за \(не\)съхраняването на руското културно наследство в другоетничната среда“. - „Българска етнология“, 2020, 2.](#)
80. Матанова, Т., Вл. Пенчев. 2020. „Етнопредприемачество и медии (по примери от изявите на руската общност у нас)“ в сп. „Български фолклорр 2019, 4 (<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=871519>).
81. Панайотов, К. Към проблема за арменското културно наследство в България. – Български фолклор (<http://www.bulgarianfolklorejournal.net/>).
82. [Сантова, М. Понятието „общност“ в Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното културно наследство – 2003 г. и свързана с нея документация. – Български фолклор, 2019, 4.](#)
83. Димитрова, Н. 2020. Диалогът между католици и православни. Едно възможно решение. Орденът на жените евхаристинки. – Български фолклор (под печат) (<http://www.bulgarianfolklorejournal.net/>) (под печат).
84. Spassova-Dikova Joanna. State Cultural Policies for Stimulating the Development of the Performing Arts in Bulgaria. Support for Performing Arts Festivals. Papers of BAS, 2, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, приета за печат: 2019, ISSN:2367-6248, приета за печат
85. Spassova-Dikova Joanna. Transdisciplinarity and the New Ways for Preservation and Investigation of the Cultural and Historical Heritage. Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage, 9, Institute of Mathematics and Informatics, BAS, приета за печат: 2019, ISSN:1314-4006 – индексирано в WoS и Scopus Линк, приета за печат

86. Фокас, Даниел. Гръцката политемигрантска общност 1956–1983 г. Опазване на културното наследство. – Български фолклор, ISSN 0323-9861, <http://www.bulgarianfolklorejournal.net/>.
87. Водинчар, Елена. «Дълбошкото съкровище – размисли върху биографията на една колекция». – Годишник «Дунав-Днестър», бр. 6, 2019 (статия). Сборник на Тараклийски държавен университет «Гр. Цамблак», Молдова. (под печат).
88. Ваня Матеева. Фолклорният интерактивен център като съвременна политика за опазване на културното наследство. – Български фолклор, ISSN 0323-9861 (<http://www.bulgarianfolklorejournal.net/>) (под печат).
89. [Братанова, Радка – Песните на с. Чавдар – част от живото наследство на България. - Български фолклор, 2020, 2.](#)
90. [Сантова, Мила. Читалището: трансмисия, единение, институция... - Български фолклор 2019, кн. 1.](#)
91. Ненова, Стела Читалищата и опазването на нематериалното културно наследство (Из живота на групите за фолклор в Бистрица и Алино). – Български фолклор, ISSN 0323-9861 (<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=871513>).
92. [Шопова, Б. По следите на една севернокорейска оперна партитура от отдел „Специални сбирки“ в Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив\). – В: Пейковска, П., Й. Гешева, М. Маева \(съст.\). Сборник с доклади от научна конференция „Миграция и обществено развитие“. София, ИИИ – БАН.](#)
93. Анна Щърбанова. Съборът като изследователски терен. - Български фолклор (<http://www.bulgarianfolklorejournal.net/>) (под печат).
94. [Петьо Кръстев. Интонационни модели на двугласно пеене в брезнишката попрелка. – Непознатите, 2020.](#)
95. [Юлия Попчева. Мегданът на българските емигранти. - Българска етнология, 2020, 2. Петрова, И. От занаятчийската стока до бутиковия продукт: производството на ръчен хляб между българските традиции и глобалните концепции за здравословно хранене. В: Антропология/Anthropology. Journal for Sociocultural Anthropology, 2020, бр. 7.](#)

Участия в национални и международни научни форуми и изложения:

1 организирана международна конференция

5 Доклади на международни форуми

5 доклади на национални конференции

- В рамките на програмата е организирана международна конференция „Territorialities of Multilocality“, 25-26 Ноември, 2021 г. в София (хибриден форум).

Участия в мрежи:

- Мила Маева, Невена Димитрова и Таня Матанова участват в „European Network of Multilocality Studies“ (<https://www.researchgate.net/project/European-Network-for-Multilocality-Studies>);
- Таня Матанова – участие в SIEF (<https://www.siefhome.org/>);
- Петко Христов – участие в „Gender and Women Migration“ (COST network).



**Институция:** **Институт за исторически изследвания –БАН**

**Научна задача:** **Българската диаспора и аспекти на нейната култура**

Постигнати научни резултати:

В рамките на работния пакет са подготвени и публикувани:

- 1 монография (чуждоезична),
- 2 сборника със студии (единият от които в два тома),
- 1 учебно помагало,
- 21 студии и статии в реферирани научни издания (от които 6 индексирани Scopus, WoS, Erich+),
- изнесени са 2 публични лекции – в рамките на институтския семинар „Актуални проблеми на историята и историографията“,
- изнесени са 18 доклада на научни форуми (от които 5 международни и 13 национални),
- в рамките на проекта са организирани 3 научни форума (2 семинара и 1 конференция), двата семинара са подготвени съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ.

Опис на приложения доказателствен материал:

**ПУБЛИКАЦИИ**

**Книги**

1. *Сборник:* Миграции, общности и културноисторическо наследство. Ред. кол. Пейковска, П. (гл. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров. С.: Акад. Изд. „Проф. М. Дринов“, 2021, 551 с., ISBN 978-619-245-131-8 (print), ISBN (online) 978-619-245-173-8, DOI 10.7546/MCCHN.2021;

Онлайн: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii\\_e-book.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii_e-book.pdf)

2. *Сборник:* Миграция и обществено развитие. Т. 1. Съст. и н. ред. Пейковска, П. (гл. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Р. Стоянова. София: ИИСТИ–БАН, 2022, 320 с. ISBN 978-954-2903-54-9;

Онлайн: [линк](#)

3. *Сборник*: Миграция и общественно развитие. Т. 2. Съст. и н. ред. Пейковска, П. (гл. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Р. Стоянова. София: ИИСТИ–БАН, 2022, 257 с. ISBN 978-954-2903-54-3;

Онлайн: [линк](#)

4. *Монография*: Penka Peykovska. Bulgaria on the Move: Migration, Refugees, Integration, and Urbanisation in the 1910s–1930s. Sofia: IHS–BAS, 2022, 232 p. (*Series Publications of the Bulgarian-Hungarian History Commission, Vol. 11*), ISBN 978-954-2903-58-1, 978-954-2903-59-8, ISBN 978-963-416-346-6, ISSN 2535-0757;

Онлайн: [линк](#)

5. *Учебник*: Вачков, Д., К. Голев, М. Маева, В. Мучинов, Б. Нягулов, П. Пейковска, Ст. Първева, Н. Филипова. Миграциите в българската история. Учебно помагало за профилирана подготовка по история и цивилизация. София: ИИСТИ–БАН, Изд. „Принтинг хаус“ ЕООД, 2022, 122 с. ISBN 978-954-2903-50-5, 978-619-7582-22-2

#### **Студии и статии**

1. Голев, К. Да убиеш Чингизид: евразийски номадски традиции в политическия инструментариум на цар Теодор Светослав (1300–1322). – Исторически преглед, 2020, № 1, с. 5–32. ISSN 0323-9748, [Scopus](#)

Ceeol: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=849669>

2. Голев, К. Убить Чингизида: евразийские кочевые традиции в политическом инструментариум царя Теодора Светослава (1300–1322). – В: Золотоордынское наследие. Сборник статей, посвященный 700-летию со дня рождения средневекового татарского поэта Сейфа Сараи. Выпуск 4. Ред. И. М. Миргалеев. Казань, 2021, с. 179–189. ISBN 978-5-94981-000-4

3. Golev, K. Crime and Punishment: The Mongol Invasion, the Cuman-Qipchaq Refugees and the Second Bulgarian Empire. – In: The Mongols in Central Europe: The Profile and Impact of their Thirteenth-Century Invasions. Eds. Laszlovszky J., Nagy B., D. Uhrin. Budapest, 2021, pp. (*под печат*)

4. Njagulov, B. Migration et intégration: L'expérience de la Bulgarie. – In: Spre pământul făgăduinței, între Balkani și Bugeac. Omagiu Doamnei Profesoare prof. Elena Siupiur, la împlinirea

vârstei de 80 de ani, București, Brăila, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I“, 2020, pp. 461–473.

Информация: <https://www.acadsudest.ro/content/publica%C8%9Bii-0>

5. Нягулов, Бл. От Балканите до Андите и обратно: българската диаспора в Латинска Америка по време на Студената война. – В: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Ред. кол. П. Пейковска (Отг. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров. С.: Акад. Изд. „Проф. М. Дринов“, 2021, с. 406–478. ISBN 978-619-245-131-8

Онлайн: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii\\_e-book.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii_e-book.pdf)

6. Нягулов, Бл. Тука има – тука няма: Малцинствената проблематика в българо-балканските отношения. – В: България и Балканите през XX век: външна политика и публична дипломация : научна конференция, Софийска градска художествена галерия, 26 октомври 2018 г. Съст. Е. Калинова. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2021. с. 389–394. ISBN 978-954-07-5317-1

Информация: <https://www.book.store.bg/p325224/bylgaria-i-balkanite-prez-xx-vek-vynshna-politika-i-publichna-diplomacia.html>

7. Njagulov, B. Intégration européenne et droits des minorités: Valeurs et réalités en Europe du Sud-Est. – Matériaux pour l’histoire de notre temps, La Contemporaine, Paris Nanterre, 2021, № 1-2 / (№ 137-138), pp. 29–37. ISSN 0769-3206

<https://www.cairn.info/revue-materiaux-pour-l-histoire-de-notre-temps-2020-3-page-29.htm>

8. Нягулов, Бл. Българската диаспора в Австралия: щрихи от времето на Студената война. – В: Българи отвъд Европа. Институции и културно наследство. Съст.: Б. Кулов, Л. Гергова, М. Борисова, Т. Матанова, Я. Гергова, София: БАН, ИЕФЕМ, 2023, с. 9–30. ISBN 978-954-8458-59-7

Онлайн: [линк](#)

9. Пейковска, П. Въздействие на миграцията върху урбанизацията в България през 1910-те – 1930-те години: количествени измерения. – Исторически преглед, 75, 2020, № 1, с. 91–143. ISSN 0323-9748, **Scopus**

Ceeol: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=849688>

10. Peukovska, P. Bolgár kertek és kertészek Magyarországon az 1930-as években [Български градини и градинари в Унгария през 30-те години на XX в.]. – In: Válogatás a magyarországi nemzetiségek néprajzi köteteiből, Vol. 9, 2019 [2020], pp. 162–173. ISSN 1417-2925. (международно, реферирано, научно)

11. Peukovska, P. The Bulgarian Horticulture Promotion Act of Mid-1930s and Its Impact on External Migration. – In: Current Issues in Law and Beyond on EU Level V. Eds. Ember, A., I. Vishogradska. Sofia: “St. Kliment Ohridski” University Press, ISBN 978–954–07–4549–x (15 м.с.) (под печат, международно, реферирано, научно)

12. Пейковска, П. Бежанци и имигранти на трудовия пазар в България през 20-те години на XX век. – В: В: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Ред. кол. П. Пейковска (Отг. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров. С.: Акад. Изд. „Проф. М. Дринов“, 2021, с. 311–343. ISBN 978-619-245-131-8

Онлайн: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii\\_e-book.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii_e-book.pdf)

13. Пейковска, П. Първите поколения българи в Канада – етнодемографски и интеграционни процеси. – В: Миграция и обществено развитие. Т. 2. Съст. и н. ред. Пейковска, П. (гл. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Р. Стоянова. София: ИИСТИ–БАН, 2022, с. 15–64. ISBN 978-954-2903-54-3

Онлайн: [линк](#)

14. Peukovska, P. Bulgarian Immigration to Canada, Late Nineteenth –Mid-twentieth Centuries. – Bulgarian Historical Review, 2022, N 1–2, pp. 48–86. ISSN 0204-8906 **Scopus, WoS**

15. Първева, Ст. Странстващи и уседнали селски търговци в провинция Румелия в края на XVII–XVIII в. – Исторически преглед, 2019, № 4, с. 32–115. ISSN 0323-9748, **Scopus**  
Ceeol: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=837747>

16. Parveva, St. Social Profile and Professional Mobility of Rural Pedlars in Rumeli at the End of the 17<sup>th</sup> and Mid–18<sup>th</sup> Centuries. – Etudes balkaniques, № 4, 2020, pp. 51–103. ISSN 0324-1654, **ERIH Plus**

Ceeol: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=859195>

17. Първева, Ст. Социален профил и професионална мобилност на селските кираджии и арабаджии/колари в провинция Румелия през XVII–XVIII век. – В: Миграции,

общности и културноисторическо наследство. Ред. кол. П. Пейковска (Отг. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров. С.: Акад. Изд. „Проф. М. Дринов“, 2021, с. 479–489. ISBN 978-619-245-131-8

Онлайн: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii\\_e-book.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii_e-book.pdf)

18. Първева, Ст. Престъпността и насилието по пътищата Румелия и политиката на османската власт за обезпечаване на сигурността на придвижване през XVII–XVIII век. – В: Миграция и обществено развитие. Т. 1. Съст. и н. ред. Пейковска, П. (гл. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Р. Стоянова. София: ИИСТИ–БАН, 2022, с. 54–94. ISBN 978-954-2903-52-9

Онлайн: [линк](#)

19. Филипова, Н. Трудови миграции на българи в Либия през 80-те години на XX век. – В: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Ред. кол. П. Пейковска (Отг. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров. С.: Акад. Изд. „Проф. М. Дринов“, 2021, с. 479–489. ISBN 978-619-245-131-8

Онлайн: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii\\_e-book.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii_e-book.pdf)

20. Филипова, Н. Държавата и временно работещите в Либия българи през 70-те години на XX век. – История (Национално издателство „Аз-буки“), 29, 2021, № 1, с. 83-98. ISSN 1314–852.

21. Filipova, N. Bulgarian Traces in Syria. The Beginning. – Bulgarian Historical Review, 2022, N 3–4, pp. 210–230. ISSN 0204-8906. **Scopus, WoS, Erih+**

[http://www.bhr.ihist.bas.bg/actual\\_en.html](http://www.bhr.ihist.bas.bg/actual_en.html)

### ПУБЛИЧНИ ЛЕКЦИИ

1. Голев, К. Лекция на тема „Войни и миграции в черноморските степи през Средновековието“, представена в рамките на програмата за Европейската нощ на учените на 25.09.2021 г.

Видеозапис: <https://www.youtube.com/watch?v=r7PvNhiZ1FA>

2. Първева, Ст. Лекция на тема „Професионални превозвачи на хора и стоки по пътищата на Румелия през XVII–XVIII век“, изнесена на 26.10.2021 г.

Информация: [линк](#)

3. Филипова, Н. „Трудови миграции на български специалисти в Либия в годините на Студената война“, изнесена на 29.06.2021 г.

Информация: [линк](#)

#### **ОРГАНИЗИРАНЕ НА НАУЧНИ КОНФЕРЕНЦИИ – общи за всички пакети по проекта**

1. Научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ–БАН по проекта, съвместно с колеги от ИБТЦ и ИЕФЕМ, работещи по проекта, София, 25.09.2019 г. с участието на колеги от ИБТЦ и ИЕФЕМ, работещи по Проекта.

Информация: [линк](#)

Програма: [линк](#)

2. Втори научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ–БАН по Проекта, съвместно с колеги от ИЕФЕМ и ИБТЦ, работещи по проекта, + с участието на колеги извън Проекта, от ИИНЧ. София, 15.09.2020 г.

Информация: [линк](#)

Програма: [линк](#)

3. Научна конференция „Миграция и обществено развитие“, организирана от ИИСТИ–БАН по Проекта, + с участието на колеги извън Проекта, от ИИНЧ. София, 06.12.2021 г.

Информация: [линк](#)

Програма: [линк](#)

#### **УЧАСТИЯ С ДОКЛАДИ В НАЦИОНАЛНИ И МЕЖДУНАРОДНИ НАУЧНИ ФОРУМИ И ИЗЛОЖЕНИЯ**

1. Голев, К. Доклад на тема „Екзекуцията на хана: за привнасянето на някои номадски практики във Второто българско царство“, изнесен на научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ (съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ) по проекта, София, 25.09.2019 г.

Програма: [линк](#)

2. Голев, К. Доклад на тема „Престъпление и наказание: монголското нашествие, куманските бежанци и Асеневици“, изнесен на Втори научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ по проекта, София, 15.09.2020 г.

Програма: [линк](#)

3. Голев, К. Доклад на тема “Projection of Power Networks within the Sedentary Periphery of the Golden Horde: a Royal Affair of Medieval Bulgaria“, изнесен на международна научна конференция “5<sup>th</sup> Meeting of the Mongol Empire Spring Series: “By Land & By Sea: Cultural and Other Networks of Exchange in Mongol Eurasia and Beyond”, Thessaloniki, 13–14.09.2021 г.

Програма: [линк](#)

4. Нягулов, Бл. Доклад на тема „Метрополия и диаспора по време на Студената война: политиките на НРБ спрямо българите в чужбина“, изнесен на научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ (съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ) по проекта, София, 25.09.2019 г. Програма: [линк](#)

5. Нягулов, Бл. Доклад на тема „Българската диаспора в Латинска Америка по време на Студената война“, изнесен на Втори научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ (съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ) по проекта, София, 15.09.2020 г. Програма: [линк](#)

6. Нягулов, Бл. Доклад на тема „Българската диаспора в Австралия: Щрихи от времето на Студената война“ в научна конференция „Българи отвъд Европа – институции и културно наследство“, София, 07–08.06.2021 г.

Програма: <https://www.migrantheritage.com/conference2021/>

7. Нягулов, Бл. Доклад на тема „Малцинствата в международните отношения с фокус към България и нейните съседи“, изнесен на Международна научна конференция „Балканите в международните отношения: от Късната античност до епохата на глобализация“, Национален университет „Н. В. Каразин“, Харков, Украйна 30-31.03.2021.

Програма: [линк](#)

8. Пейковска, П. Ролята на миграцията за урбанизацията в България, 1912-1944 г. Демографски измерения, изнесен на научен семинар „Миграцията и

културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ (съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ) по проекта, София, 25.09.2019 г. Програма: [линк](#)

9. Пейковска, П. Трудова емиграция от България през 30-те и в началото на 40-те години на XX в., изнесен на Втори научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ (съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ) по проекта, София, 15.09.2020 г. Програма: [линк](#)

10. Пейковска, П. Доклад на тема „Bolgárkertészeti a Nyugat-Dunántúlon [Български градинари в Западен Дунантул]“, изнесен на международна научна конференция „A bolgár kertészek útja/Пътят на българските градинари“, Будапеща, 11–12.11.2021 г.

Програма: [линк](#)

11. Пейковска, П. Доклад на тема „A bolgárkertészek Miskolcon és Észak-Magyarország más részein a 20. sz. első felében [Българските градинари в Мишколц и Северна Унгария през първата половина на XX в.]“, изнесен на международна научна конференция „Metszéspontok – magyar-szláv vallási és kulturális kapcsolatok“/ “Intersections – Hungarian-Slavic Religious and Cultural Relations“, Будапеща, 23–24.09.2021 г.

Програма: [линк](#)

12. Пейковска, П. Доклад на тема „Миграционни движения от България към Русия 1880-те – 1980-те години. (Историография и архивни извори, статистика и география)“, изнесен на международна научна конференция „Българите в Урал и Сибир“, София, 05-06.10. 2021 г. Програма: [линк](#)

13. Пейковска, П. Доклад на тема „Клиометрия на миграциите отвъд Европа, 1880-те – 1970-те години“, изнесен на научна конференция „Българи отвъд Европа – институции и културно наследство“, София, 07–08.06.2021.

Програма: <https://www.migrantheritage.com/conference2021/>

14. Пейковска, П. Доклад на тема „Държавни политики за външната трудова миграция в България през междувоенния период“, изнесен на научна конференция „Миграция и обществено развитие“, организирана от ИИСТИ–БАН по проекта, София, 06.12.2021 г.

Програма: [линк с програма](#)



15. Първева, Ст. Доклад на тема „Социален профил и професионална мобилност на пътуващите селски търговци от провинция Румелия в края на XVII – средата на XVIII в.“, изнесен на научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ (съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ) по проекта, София, 25.09.2019 г.

Програма: [линк](#)

16. Първева, Ст. Доклад на тема „Социален портрет и професионална мобилност на селските кираджии и арабаджии / колари през XVII–XVIII в.“, изнесен на Втори научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ (съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ) по проекта, София, 15.09.2020 г.

Програма: [линк](#)

17. Първева, Ст. Доклад на тема „Престъпността и насилието по пътищата на Румелия и политиката на османската власт за гарантиране на сигурността на придвижване през XVII–XVIII век“, изнесен на научна конференция „Миграция и обществено развитие“, организирана от ИИСТИ–БАН по проекта, София, 06.12.2021 г.

Програма: [линк](#)

18. Филипова, Н. Доклад на тема „Държавната политика към временно пребиваващите в Либия българи през 70-те години на XX в.“, изнесен на Втори научен семинар „Миграцията и културноисторическото наследство“, организиран от ИИСТИ (съвместно с ИБТЦ и ИЕФЕМ) по проекта, София, 15.09.2020 г.

Програма: [линк](#)

**Институция:** ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

Научни задачи:

- 1. Традиционни и нови общности в България и обществени предизвикателства**
- 2. Културното наследство на етническите и религиозните групи в България**

Постигнати научни резултати:

- Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици, в това число и публикации в издания с отворен достъп – 7 броя
- Брой разработени и предложени стратегии, модели и технологични решения за държавните институции и/или бизнеса – 1 брой
- Брой участия в национални и международни научни форуми и изложения – 6 броя
- Брой на млади учени, докторанти и студенти, участвали в програмата – 4
- Брой бизнес партньори, партньори от публични институции и партньори-потребители на ресурсите на инфраструктурата, привлечени в изпълнение на програмата - 7

БАРОК, Граждански институт, Община Сандански, Археологически музей Сандански, СБК, СБМТД, Фолклорна формация „Славеи“ към Неделно православно училище Сандански

**Опис на приложения доказателствен материал:**

Публикации

1. Влаева, Иванка. За един модел на българската музикална култура в изследванията на Иван Хлебаров. XI Академични пролетни четения 2021. 100 години Национална музикална академия. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2021, с. 152-160, ISSN 1314-9261.
2. Влаева, Иванка. Възкресяване на един позабравен интелектуалец. – Музикални хоризонти, 2021, № 1, с. 7, ISSN 1310-0076.

3. Пастармаджиев, Валери. Аудиовизуалното пространство при съхраняване на културноисторическите ценности на България. Български музикознание, 2019, № 3
4. Димчев, Валери. Традиционното тамбурджийско свирене от Югозападна България днес в практиката на няколко изявени местни изпълнители. Българско музикознание, 2019, № 3
5. Влаева, Иванка. „Цветовете на традициите“ – споделени образи от Азия/“The colours of traditions” – shared images of Asia. –International Scientific Conference The East – So Far, So Close, Blagoevgrad, SWU” “Neofit Rilski”, 28 May 2019 г.
6. Влаева, Иванка. К-поп и кейпопъри: модели и рефлексии в България. – В: Българско музикознание, 2020, № 2, с. 66-87. ISSN 0204-823X.
7. Влаева, Иванка. Класика в нов контекст. – В: Академични пролетни четения. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2020

Програми за участие в конференции

**Институция:** Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Научна задача: **Култура и наследство на алианите**

Постигнати научни резултати:

- презентация „Децата на Добруджа. Невруз – танци и усмивки“;
- Merdan, Memish Syuleyman. "Demir Baba Tekkesinin Statüsü Hakkında Bulgaristan Basınında Yapılan Tartışmalar: Ananie Yavaşov Ve Mehmet Celil Arasındaki Yazışmalar Üzerine Bazı Notlar". Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi /95 (2020): 101-142. (Превод на български: "Някои бележки върху спора между Анание Явашов и Мехмед Джелил относно статута на текето Демир баба, отразен във вестниците в България") -  
<https://hbvdergisi.hacibayram.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/view/2773>

## Задача 2.3 Графичното наследство по българските земи

**Институция:** Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Научна задача: **Проучване и изследване на средновековни и възрожденски паметници**

Постигнати научни резултати:

- **Анета Тихова.** Лексика за назоваване на средства за мъчение в славянския превод на Пролога. – Литермедия, Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2020 г. – ISBN 978-619-201-4100  
[http://litermedia.com/index.php?ind=downloads&op=entry\\_view&iden=314](http://litermedia.com/index.php?ind=downloads&op=entry_view&iden=314)
- **Анчо Калоянов.** „Славянската православна цивилизация 5. Възкръсналият Велики Преслав (1037-1185) и възврънатото царство на цар Иван Асен II (1241-1308)“. Изд. Фабер, 2019. ISBN 978-619-00-1041-8
- **Веселин Панайотов, Николай Николов.** ЕПИГРАФСКИ ДИАЛОЗИ 1. ПРОУЧВАНИЯТА НА ЧЕРНОГЛАВСКИЯ МАНАСТИР И АРХИВЪТ НА ТОДОР БАЛАБАНОВ. – В: Преславска

книжовна школа. Т. 20, Шумен, 2020, с. 11-37. ISSN 2603-4522 (Print); ISSN 2603-4530 (Online)

- Международен симпозиум “ЕПИГРАФИКА И МЕДИЕВИСТИКА”, 29-31 октомври 2019 г., в Археологически музей „Велики Преслав“, гр. Велики Преслав.
- Изложба на тема „Образи“ на художника Валентин Кулев в Археологическия музей в гр. Велики Преслав - 28 октомври 2019 г.;
- Представяне на книгата на Анчо Калоянов „Славянската православна цивилизация 5. Възкръсналият Велики Преслав (1037-1185) и възврънатото царство на цар Иван Асен II (1241-1308)“. Изд. Фабер, 2019. ISBN 978-619-00-1041-8 - 29 октомври 2019 г.
- **Анета Тихова** с доклад: Сложни съществителни имена в славянския превод на „История на Юдейската война“ от Йосиф Флавий според Архивския хронограф“ - СЕДМИ МЕЖДУНАРОДЕН КОЛОКВИУМ ПО СТАРОБЪЛГАРИСТИКА, 26-28 август 2019 г.

Научна задача: **Местоименни форми в Стишния пролог**

Постигнати научни резултати:

- **Анета Тихова.** Местоименната система в търновската редакция на Стишния пролог. Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2020, 249 стр. – ISBN 978-619-201-453-7
- ХХVII ЕПИСКОП-КОНСТАНТИНОВИ ЧЕТЕНИЯ. Онлайн конференци. Шумен, 20 май 2021 г. с доклад на Анета Тихова: „Местоименната система в Търновската редакция на Стишния пролог“. - <https://meet.google.com/yiw-pumq-xwi>
- **Анета Тихова.** НЯКОИ РЯДЪКО СРЕЩАНИ СЛОЖНИ NOMINA AGENTIS С НАСТАВКА – ЪЦЬ В ТЕКСТОВЕТЕ ОТ ТЪРНОВСКАТА РЕДАКЦИЯ НА СТИШНИЯ ПРОЛОГ. – Преславска книжовна школа. Т. 22. Шумен, 2022, с. 213-229. ISSN 26-4522 (Print); ISSN 2603-4530 (Online)

Научна задача: **Речеви актове в старобългарския книжовен език**

Постигнати научни резултати:

**3 участия в научни форуми; 1 статия.**

- Николай Николов, докт. Гергана Георгиева, доклад: „Съществителни религионими в старобългарския превод на катехизистичните слова на свети Кирил Йерусалимски“ - XXV Епископ-Константинови четения, Шумен, 20 май 2019 г.
- Николай Николов, доклад: „Адвербиализирани предложно-падежни съчетания в пълния старобългарски превод на Огласителните слова на свети Кирил Йерусалимски (ГИМ, Син. 478)“ - СЕДМИ МЕЖДУНАРОДЕН КОЛОКВИУМ ПО СТАРОБЪЛГАРИСТИКА, 26-28 август 2019 г., София.
- Николай Николов, доклад: „Фразеология и речеви актове в старобългарския превод на Огласителните слова на свети Кирил Йерусалимски (ГИМ, Син. 478)“ - Международен симпозиум “ЕПИГРАФИКА И МЕДИЕВИСТИКА” 29-31 октомври 2019 г., Велики Преслав.
- Николов, Н. БАЛКАНИЗМИ В СТАРОБЪЛГАРСКИЯ ПРЕВОД НА КАТЕХИЗИСА НА СВЕТИ КИРИЛ ЙЕРУСАЛИМСКИ (ГИМ, Син. 478). – В: Преславска книжовна школа. Т. 19, Шумен, 2019, с. 122-167.
- Николай Николов, студ. Иванина Петрова, доклад: „Редки прилагателни имена в старобългарския превод на Огласителните слова на свети Кирил Йерусалимски (ГИМ, Син. 478)“ - Международен симпозиум „Елитаната култура на Първото българско царство“ 20-22 октомври 2022 г., Археологически музей „Велики Преслав“
- Николов, Н., И. Петрова. Редки прилагателни имена в старобългарския превод на Огласителните слова на свети Кирил Йерусалимски (ГИМ, Син. 478). – В: Преславска книжовна школа. Т. 22. Шумен, 2022, с. 120-165. ISSN 2603-4522 (Print); ISSN 2603-4530 (Online)

Научна задача: **Патериците в българската словесна култура.**

Постигнати научни резултати:

- Стоянова, Г. Римският патерик, българските народни приказки и мотивът за „подслушания дяволски събор“. – В: Преславска книжовна школа. Т. 19, Шумен, 2019, с. 263 – 278. ISSN 2603-4522 (Print); ISSN 2603-4530 (Online)
- Стоянова, Г. Топоси и прототипи в старобългарската оригинална агиография. – Епиграфика и Медиевистика. Изследвания. Т. 1. Шумен: Университетско издателство
- „Епископ Константин Преславски“, 2020, 283 с., ISBN 978-619-201-389-9
- Публична академична лекция на Грета Стоянова: „Прототипи в пространните жития на Солунските братя Кирил и Методий“ - XXVII ЕПИСКОП-КОНСТАНТИНОВИ ЧЕТЕНИЯ. Онлайн конференци. ШУМЕН, 20 май 2021 г. - <https://meet.google.com/yiw-pumq-xwi>
- Грета Стоянова, доклад: „Името на Наум в акростих от миней за месец февруари по ГИМ 164 – хипотези“ – XXV Интердисциплинарен колегиум по старобългарска литература и култура в памет на Петър Динеков и Стефан Кожухаров. София, 11–12 ноември 2021 г.
- Грета Стоянова, доклад: „Протообрази в Безименното житие на Йоан Рилски“ - КРЪГЛА МАСА НА КАТЕДРАТА ПО ИСТОРИЯ И ТЕОРИЯ НА ЛИТЕРАТУРАТА „ЧОВЕКЪТ, ЛИТЕРАТУРАТА, КУЛТУРАТА“ при Шуменския университет, 3 декември 2021 г.

Научна задача: **Античното изкуство и културата на Първото българско царство.**

Постигнати научни резултати:

- Създаден е тематичен ресурс от научни публикации и фотоматериали.
- Подготвени са за печат две статии върху връзката на античното изкуство със средновековната българска култура.

Научна задача: **Химнографията на Първото българско царство.**

Постигнати научни резултати:

- Първи филологически майсторски клас по химнография “Приносът на Константин-Кирил Философ в българската химнография”, с ръководител проф. д-р Веселин Панайотов, 27 февруари 2019 г., Шуменски университет, участници: преподаватели, докторанти и студенти от I, II, III курс „Българска филология“ и „Българистика и медии“ от ШУ.
- Втори филологически майсторски клас по химнография на тема „Славянска химнография“ с ръководител проф. д-р Веселин Панайотов, 2 април 2019 г., Шуменски университет, участници: преподаватели, докторанти и студенти от I, II, III курс специалността „Българска филология“ и „Българистика и медии“ – общ брой – 18 (от които 12 студенти).
- Иванова, Д., В. Панайотов. АКРОНИМИТЕ В РЪКОПИС № 316 – ЦИАИ. – В: In honorem. 5. ΑΘΑΝΑΣΙΑ. Юбилеен сборник в чест на 75-годишнината на проф. Пиринка Пенкова-Люейер. УИ „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2019, с. 204-248.
- Иванова, Д., В. Панайотов. ХИМНОГРАФСКАТА ПАМЕТ (ЦИАИ – РЪКОПИС № 316). – Любословие. Културната памет, 19, Шумен, Университетско издателство “Епископ Константин Преславски”, 2019, с. 39-68.
- Стоянова, Г. АКРОСТИХОВИ ПРОЧИТИ В СЛУЖЕБЕН МИНЕЙ ЗА ФЕВРУАРИ ПО НАЙ-СТАРИТЕ ЗАПАЗЕНИ РУСКИ ПРЕПИСИ. – Любословие. Културната памет, 19, Шумен, Университетско издателство “Епископ Константин Преславски”, 2019, с. 69 - 97. ISSN 1314-6033.
- Герчева, Т. Неизвестни акростихове в славянския Октоих (1 част). - Годишник на Факултета по хуманитарни науки, Т. XXXA, Шумен, 2019, с. 9- 15.
- Герчева, Т. Неизвестни акростихове в славянския Октоих (2 част). - В: Преславска книжовна школа. Т. 19, Шумен, 2019, с. 289-300.
- Герчева, Т. ЗА ЕДИН СЪАВТОР НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ. – В: Преславска книжовна школа. Т. 20, Шумен, 2020, с. 310-322.



- Десислава Иванова, Веселин Панайотов. Интертекстуални връзки в два средновековни канона. – В: Преславска книжовна школа. Т. 21, Шумен, 2021, с. 190-222.
- Веселин Панайотов, Десислава Иванова. Климентовото слово за Иринея (Лионски? /Сирмиумски?). – В: Преславска книжовна школа. Т. 21, Шумен, 2021, с. 122-145.
- Грета Стоянова. Името на Наум в Служебен миней за февруари по най-старите запазени руски преписи. – В: Преславска книжовна школа. Т. 21, Шумен, 2021, с. 162-189.
- Тереза Герчева. Съавторите на св. Климент Охридски в Молебен канон за пророк, мъченик и за мъртвите. – В: Преславска книжовна школа. Т. 21, Шумен, 2021, с. 223-235.
- Тереза Герчева, доклад: “За един съавтор на св. Климент Охридски“. - Международен симпозиум “ЕПИГРАФИКА И МЕДИЕВИСТИКА” 29-31 октомври 2019 г., Велики Преслав;
- Десислава Иванова, доклад: «Новооткрити имена в ЦИАИ 316». – Международен симпозиум “ЕПИГРАФИКА И МЕДИЕВИСТИКА” 29-31 октомври 2019 г., Велики Преслав;
- Веселин Панайотов, доклад: „Ценността на химнографията за историческите изследвания“. - СЕДМИ МЕЖДУНАРОДЕН КОЛОКВИУМ ПО СТАРОБЪЛГАРИСТИКА, 26-28 август 2019 г., София.
- Веселин Панайотов, доклад „Историческият аспект на химнографията“ - Международен симпозиум „ЕЛИТАРНАТА КУЛТУРА НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО“ 20 – 22 октомври 2022 г., Археологически музей „Велики Преслав“;
- Десислава Иванова, доклад „Два канона на книжовника Пипин“ - Международен симпозиум „ЕЛИТАРНАТА КУЛТУРА НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО“ 20 – 22 октомври 2022 г., Археологически музей „Велики Преслав“;
- Тереза Герчева, доклад „Един от създателите на славянския Октоих“ - Международен симпозиум „ЕЛИТАРНАТА КУЛТУРА НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО“ 20 – 22 октомври 2022 г., Археологически музей „Велики Преслав“;

- Грета Стоянова, доклад „Участието на Пипин в служебен миней за февруари“ - Международен симпозиум „ЕЛИТАРНАТА КУЛТУРА НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО“ 20 – 22 октомври 2022 г., Археологически музей „Велики Преслав“;
- Невена Георгиева, доклад „Подпис на химнографа Пипин в миней за м. юли“ - Международен симпозиум „ЕЛИТАРНАТА КУЛТУРА НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО“ 20 – 22 октомври 2022 г., Археологически музей „Велики Преслав“.
- Панайотов, В. СВЕТИ ЙОАН – ВТОРИ ЕКЗАРХ БЪЛГАРСКИ. – В: Преславска книжовна школа. Т. 22. Шумен, 2022, с. 319-331.
- Герчева, Т. ЕДИН ОТ СЪЗДАТЕЛИТЕ НА СЛАВЯНСКИЯ ОКТОИХ. – В: Преславска книжовна школа. Т. 22. Шумен, 2022, с. 332-353.
- Стоянова, Г. ИМЕТО НА ПИПИН В МИНЕЙ ЗА ФЕВРУАРИ. - В: Преславска книжовна школа. Т. 22. Шумен, 2022, с. 354-374.

Научна задача: **Старобългарските азбуки в Североизточна България.**

Постигнати научни резултати:

- Четвърти филологически майсторски клас на тема „На строителната площадка за Thesaurus linguae slavonicae“, по материал от кирилски и глаголически книжовни паметници, ръководител проф. Уилям Федер (Нидерландия), 7-10 май 2019 г., Шуменски университет, участници: преподаватели, докторанти и студенти от I, II, III курс „Българска филология“ и от I курс „Журналистика и реклама“ от ШУ, доц. д-р Камен Димитров от Великотърновския университет, общ брой на участниците – 21 (от които: 8 студенти и 1 докторант).
- Дигитализация на научния архив на д-р Тодор Балабанов и на част от сбирката на ИМ в Провадия. Изследване на архива с оглед глаголическите и кирилските паметници.

## Задача 2.4. Изследване на специализираните производства в древността. Технологични открития и иновации по нашите земи.

**Институция:** Национален археологически институт с музей при БАН

Научна задача: **Първото промишлено солопроизводство през късната праистория в българските земи**

Постигнати научни резултати:

Публикуване на монографично изследване по темата, първата част от което е подготвена с финансовата подкрепа на ННП КИННПОР: **Васил Николов, Маргарита Люнчева, Галина Самичкова**. Специализираното производство на сол в Провадия-Солницата през VI и V хил. пр. Хр. и общественоеикономическото му въздействие. Национален археологически институт и музей – Българска академия на науките, Издателство „Захарий Стоянов“, София, 2021.

**Включване в работата по програмата на млади учени, докторанти и студенти:** двама докторанти, които са и съавтори в горепосочената монография

**Участия в национални и международни научни форуми и изложения:**

- Онлайн-доклад на 59-60 Национална археологическа конференция в София, 14 юли 2021 г.
- Онлайн-лекция в Свободния университет в Берлин, 29 юни 2021
- Онлайн-лекция в УНИБИТ – София, 22 ноември 2021 г.

**Организиране на събития за популяризиране на резултати в изпълнение на научната задача**

- Лекция за Провадия-Солницата в Ротари клуб - Провадия.
- Многобройни беседи на място за Провадия-Солницата за посетители и гости, вкл. от чужбина.

Проведени Дни на отворените врати:

- ❖ **2022 г.** - 2000 души са посетили обекта Провадия – Солницата по време на Деня на отворените врати
- ❖ **2023 г.** - 4 дни по време на Великден април месец – 1700 души общо са посетили обекта
- ❖ **2023 г. 3 май- 1900 души**
- ❖ **2023 г. от 6-8 май – 900 души**

Филм със заглавие: „Провадия” - Историята на един необикновен археологически паметник, излъчен по bTV.

Филм „Провадия – Солницата. Древното злато на Европа“, излъчен по БНТ:

(118) ПРОВАДИЯ - СОЛНИЦАТА. ДРЕВНОТО ЗЛАТО НА ЕВРОПА - YouTube

#### Публикации:

**Монографично изследване: (15) Специализираното производство на сол в Провадия-Солницата през VI и V хил. пр. Хр. и обществено-икономическото му въздействие | Vassil Nikolov and Margarita Lyuncheva - Academia.edu**

#### Студии

1.1.4. Студия в реферирано и индексирано издание

**В. Николов.** Пространствена структура и хронологическо развитие на праисторическия солдобивен комплекс Провадия-Солницата. - *История*, 29, 2021, 3, 223-243. ISSN 0861- 3710

1.1.5. Студия в нереферирано издание

**V. Nikolov.** Spatial structure and chronological development of the prehistoric salt-production complex of Provardia-Solnitsata. - In: E. Keiser, M. Meyer, S. Scharl, S. Suhrbier (Hrsg.). *Wissenschichten. Festschrift für Wolfram Schier zu seinem 65. Geburtstag.* Verl. M. Leidorf GmbH, Rahden/Westf., 2022, 133-144. ISBN 978-3-89646-560-3; ISSN 1433-4194

#### Статии

1.1.7. Статия в нереферирано издание

**В. Николов.** Резултати от теренните проучвания на Провадия-Солницата (2005 - 2020 г.). – Известия на Националния археологически институт (*Сборник в памет на Румен Катинчаров*), 47, 2021, 31-40. ISBN 978-619-254-002-9 (print); ISBN 978-619-254-003-6 (online)

Научна задача: **Традиции и иновации в технологията на керамичното производство**

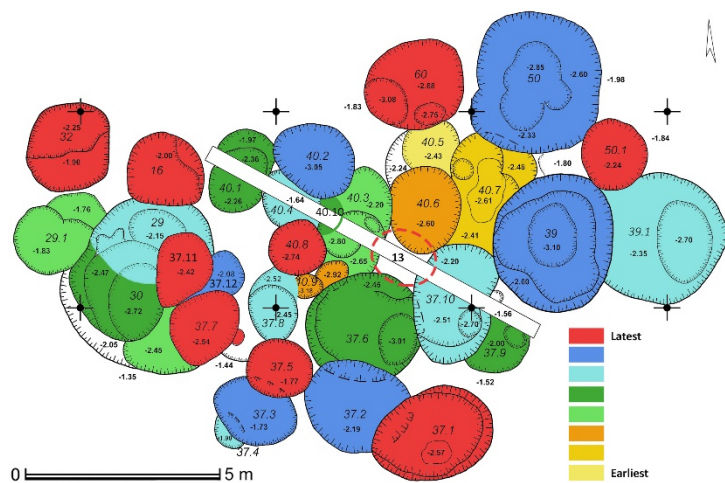
Постигнати научни резултати:

- Подготовка на монографията „Kovachevets, northeast Bulgaria: Archaeological investigations of a Neolithic pit site in an upland area of the Lower Danube Valley“, която ще бъде предложена за публикуване в международното издателство British Archaeological Reports.

През отчетния период са обработени керамичният комплекс и ансамблите от находки от неолитния обект при Ковачевец, Поповско. Взети са проби за минералого-петрографски анализ, който се извършва в Британския музей.

- Доклад „Knowledge transfer in Neolithic ceramics of the Balkans and European Russia – a pattern“ (в съавторство), представен на ежегодната конференция на European Association of Archaeologists, 6 – 11 септември 2021 г., Кил, Германия.

В работата участваха 1 млад учен, 1 докторант и 3 студенти.



Графично представяне на резултатите от пространствено-хронологическия анализ на комплекс от вкопани структури от къснонеолитното ямно поле при Ковачевец, Поповско.

**Научна задача: Суровинна база на кремъчното производство през неолита и халколита в днешните български земи**

Постигнати научни резултати:

1. Проучване на два участъка в работилницата в производствен център Каменово.
2. Обработка на 18 489 кремъчни артефакта производствен център Каменово.
3. Техничко-типологически анализ на кремъчни артефакти от обект Върбишки дол.
4. Техничко-типологически анализ на кремъчните артефакти от обект Каменово.
5. Техничко-типологическия анализ на кремъчните артефакти от обект Върхари.
6. Установени са находищата от атипичен флинт, използван в обект Върхари.
7. Трасологичен и техничко-типологически анализ на кремъчни артефакти от обект Върбишки дол.
8. *Функционален анализ* на кремъчни артефакти от обект Върбишки дол.
9. *Доклад, изнесен на XIX конгрес на UISPP (International Union of the Prehistoric and Protohistoric Science. Exploring the World's Prehistory)*
10. Boyadzhiev, Y., Boyadzhiev, K., Brandtstätter, L., Krauß, R. Chronological modeling of the Chalcolithic settlement layers at Tell Yunatsite, Southern Bulgaria. – Documenta Praehistorica, 48, 2021.
11. Rohrlach, A. B., Papac, L., Childebayeva, A., Rivollat, M., Villalba-Mouco, V., Neumann, G.U., Penske, S., Skourtanioti, E., van de Loosdrecht, M., Akar, M., Boyadzhiev, K., Boyadzhiev, Y., Deguilloux, M.-F., Dobeš, M., Erdal, Y. S., Ernee, M., Frangipane, M., Furmanek, M., Friederich, S., Ghesquiere, E., Hałuszko, A., Hansen, S., Kusner, M., Mannino, M., Ozbal, R., Reinhold, S., Rottier, S., Salazar-Garcia, D. C., Diaz, J. S., Stockhammer, P., de Togoeres Munoz, C. R., Yener, K., Posth, C., Krause, J., Herbig, A., Haak W. Using Y-chromosome capture enrichment to resolve haplogroup H2 shows new evidence for a two-path Neolithic expansion to Western Europe. – Scientific Reports, 2021, 11, Article number: 15005.

12. Whitford, B., Boyadzhiev, K., Ivanov, M., Tyufekchiev, K., Boyadzhiev, Y. A Photogrammetry-Assisted Methodology for the Documentation of Complex Stratigraphic Relationships. – *Advances in Archaeological Practice*, 2022, 1 – 12. DOI:10.1017/aap.2022.24
13. Бояджиев, Я., Бояджиев, К. (ред.). Върхари и Орлица: две халколитни селища от източните Родопи. София, 2022 (Спасителни археологически проучвания по инфраструктурни проекти, т. II). <https://doi.org/10.53250/areip2>; ISSN 2535-0862 (online), ISSN 2535-0862 (online).

**Институция:** Национален археологически институт с музей при БАН

Научна задача: **Медта – първият работен метал на човечеството. Първият промишлен рудодобив в европейската праистория.**

Постигнати научни резултати:

През есента на 2021 г. на територията на праисторическите медни рудници Ай бунар бе осъществена комплексна археологическа кампания с прилагане на конвенционални методи (разкопки, финансирани по програма на Министерство на културата) и изследване с недеструктивни методи. Последните бяха осъществени по Национална научна програма „Културно-историческо наследство, национална памет и обществено развитие“ (КИННПОР).

В изследванията участваха специалисти от НАИМ-БАН, НИГГГ-БАН (Национален институт по геофизика, геодезия и география), РИМ Стара Загора и РИМ-Хасково.

През Кампания 2021 година по програма КИННПОР бяха извършени геофизични площни и профилни измервания в сектори, за които бяха регистрирани следи от човешка дейност от няколко различни исторически периода (от времето на късната халколитна епоха – до късната бронзова и ранната желязна епохи).

Теренни проучвания бяха съсредоточени по билото на възвишението Малка Тумба. Заравнените билни части предлагат удобен за човешката дейност терен, а в

непосредствена близост са разположени някои от основните рудни изработки на находището.

Постигнатите резултати в района на рудна изработка № 3 са от особено значение за проучването на използваната в Ай бунар технология на рудодобив и рудопереработка (вторично набогатяване на медната руда). В двата сондажа в повърхностните пластове (до 0,40-0,50 м. от повърхността) бяха открити значително количество частично запазени (8 бр.) каменни сечива и отломъци от каменни сечива (над 50 бр.).

От особена важност за бъдещата съдба на паметника е проведената по време на проучванията през 2021 г. междуведомствена комисия за определяне на граници и режими на опазване на археологическия паметник. (15-18.10.2021 г.)

За нейното осъществяване допринесоха и резултатите от работата по програмата КИННПОР в периода 2019-2021 г.

С помощта на специалисти от НИГГГ-БАН бе извършено геомагнитно изследване на част от пробите, въз основа на което може да бъде направена реконструкция на технологията на отделни елементи от рудодобивния и рудопереработвателен процес.

Предварителните резултати показват зони, в които могат да бъде предположено осъществяване в миналото на различни технологични етапи от добива на руда и производството на полуфабрикати и крайни продукти от метал (мед).

През октомври и ноември бе извършено вземане на проби за геомагнитно изследвания от рудници в района на Стремци, Седефче, Попско-Белополци и Камилски дол на териториите на общини Момчилград, Крумовград и Ивайловград.

Постигнатите резултати са заявени и включени за представяне в годишната изложба „Българска археология 2021 г.“

През април 2021 г. част от изследванията по теренна регистрация бяха представени на международната конференция „Forging Values. Metals, Technologies and Social Interactions in Greece and the Mediterranean from the 4th to the 1st millennium BC“, International Online



Symposium 15-16.04.2021: H. Popov, P. Georgiev, S. Iliev, R. Stoychev. New data on the precious and non-ferrous metals extraction on the territory of Eastern Rhodope Mountains during the Late Bronze and the Iron Age. Problems of identification and contextual analysis.

### Публикации

Anevlavi, V., Prochaska, W., Cenati, C., Ivanov, I., Ladstätter, S, Popov, H., Georgiev, P., Kabakchieva, G. Geochemical and petrographic investigation of the provenance of white marble decorative elements from the Roman Villa Armira in south eastern Bulgaria. *Archaeological and Anthropological Sciences*, 2022, 1-19. ISSN:1866-9557E-ISSN:1866-9565 <https://doi.org/10.1007/s12520-022-01699-9> SJR 0.947

Popov, H. Ada Tepe – a Gold Mine or a Sanctuary? Between Myth and Reality. – In: Delev, P., Stoyanov, T., Yanakieva, S., Popov, H., Bozkova, A., Vassileva, M., Tzvetkova, J., Damyanov, M., Ilieva, P., Emilov, J. *Ancient Thrace: Myth and Reality. Proceedings of the Thirteenth International Congress of Thracology, Kazanlak, September 3 – 7, 2017. Volume 1. Sofia, 2022, 381-394. ISBN 978-954-07-5621-9 (printed edition) ISBN 978-954-07-5623-3*

Постигнатите резултати са заявени и включени за представяне в годишната изложба „Българска археология 2021 г.“

През април 2021 г. част от изследванията по теренна регистрация бяха представени на международната конференция „Forging Values. Metals, Technologies and Social Interactions in Greece and the Mediterranean from the 4th to the 1st millennium BC“, International Online Symposium 15-16.04.2021: H. Popov, P. Georgiev, S. Iliev, R. Stoychev. New data on the precious and non-ferrous metals extraction on the territory of Eastern Rhodope Mountains during the Late Bronze and the Iron Age. Problems of identification and contextual analysis.

**Институция:** **Институт за исторически изследвания –БАН**

Научна задача: **Традиционни производства и технологични иновации в българските земи през XVII-XX век**

Постигнати научни резултати:

Във връзка с издирването на информация за основните рударски средища в българското пространство (XV-XVII в.) и сведения за категориите население, участващи в процеса по рудодобив, е извършено систематизиране, анализиране, превод и определяне на дипломатико-палеографските особености на османотурски документи, открити във фондовете на Османския архив в Истанбул.

Всички участници са се включили в преглеждането на първата коректура на предадения за отпечатване том със заглавие „Миграции, общности и културноисторическо наследство“ (Акад. изд. „Проф. М. Дринов“, 400 м. с.)

1 участник е координирал дейността по списване на учебно помагало за профил История и цивилизации за 11 и 12 клас по темата на РП; издирил и е предоставил методическите указания; работил е по текста си.

**Студии (1 бр.)**

Димитров, Ст. Участници в процеса по добив и преработка на руда в българското пространство XV – XVII в. Характеристика и особености. – В: Миграция и обществено развитие. Ред. кол. Й. Гешева, М. Маева, П. Пейковска, Р. Стоянова. 47 м. с. (х1800 с разстояния)

**Учебно помагало за 11 и 12 клас (1 бр. участие + 1 разработена тема):**

Вачков, Д. Тема 7: Бежанците в новата българска история 1878–1944 г. 19 м. с. (х1800 знака с разстояние)

**Участия в национални (2 бр.) и международни научни форуми и изложения:**

1. Димитров, Ст. Доклад на тема „Участници в процеса по преработка на руда в българското пространство XV – XVII в. Характеристика и особености“, изнесен на научна конференция „Миграция и обществено развитие“ (ИИСТИ–БАН), София, 06.12.2021 г.

Вж. Програма [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/20211206\\_ProgramaConf-Migratsiya i obshtestveno razvitie.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/20211206_ProgramaConf-Migratsiya_i_obshtestveno_razvitie.pdf)

2. Димитров, Ст. Доклад на тема „Поселищна мрежа и структура на населението в Странджа планина през XV–XVI в.“, изнесен на научна конференция „Между центъра и периферията – регионални връзки и стопански мрежи в българската история (XV–XIX в.)“, Силистра, 12–13.11.2021 г.

Вж. Програма [тук](#).

Публикации в медии: <https://www.silistra.bg/index.php?op=news&id=8680>

<https://www.silistra.bg/index.php?op=news&id=8686>

Организиране на събития за популяризиране на резултати в изпълнение на научната задача

Публична лекция (1 бр.):

Димитров, Ст. „Категории население, ангажирани с добива и преработката на руда в българското пространство през XV-XVII век“, изнесена на 02.11.2021 г.

[http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/20211102\\_StDimitrov.mp4](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/20211102_StDimitrov.mp4)

Организиране на научна конференция (1бр.)

„Миграция и обществено развитие“ (ИИСТИ–БАН), София, 06.12.2021 г.

Модератор: П. Пейковска,

Секретар: Ст. Димитров

Вж. Програма [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/20211206\\_ProgramaConf-Migratsiya i obshtestveno razvitie.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/12/20211206_ProgramaConf-Migratsiya_i_obshtestveno_razvitie.pdf)

**Други:**

1 бр. участие в редколегията на подготвеното учебно помагало (структуриране и научна редакция) със заглавие: Миграциите по българските земи. Учебно помагало за профилирана подготовка по история и цивилизации. Ред. кол. Д. Вачков, Бл. Нягулов, Ст. Първева. Автори: Д. Вачков, К. Голев, М. Маева, В. Мучинов, Бл. Нягулов, П. Пейковска, Ст. Първева, Н. Филипова. 200 м. с.

4 бр. участие в преглеждането на трите коректури на сборник: Миграции, общности и културноисторическо наследство. Ред кол. П. Пейковска (гл. ред.), Й. Гешева, М. Маева, Н. Филипова, Ст. Димитров. С.: Акад. изд. „Проф. М. Дринов“, 2021, 551 с., ISBN (print) 978-619-245-131-8, ISBN (online) 978-619-245-173-8, DOI 10.7546/MCCNH.2021

Линк: [http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii\\_e-book.pdf](http://ihist.bas.bg/wp-content/uploads/2021/11/Migratsii_e-book.pdf)

**Институция:** Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей към БАН

Научна задача: **Изследване на специализираните производства и технологиите като нематериална култура (занаяти, храни, облекло и др.)**

#### **Публикации:**

В реферирани и индексирани списания

- Иванка Петрова. „Бъдете добри като хляба“. Производители на ръчен хляб като социални актьори. – Антропология/Anthropology. Journal for Sociocultural Anthropology, кн. 8, 2021, 72-89. Списанието е с отворен достъп и е индексирано в ERIH+.
- Дария Василева. Калоферската дантела - материални технологии, социални технологии. Първи опити за институционално финансиране на дантелено-индустриалното училище в Калофер. – Антропология/Anthropology. Journal for Sociocultural Anthropology, кн. 8, 2021, 131-147. Списанието е с отворен достъп и е индексирано в ERIH+.

В тематични сборници

- Иванка Петрова. Етнографско изследване на един съвременен занаят в българските градове. – В: Шарланова, В. (съст.). Сборник в памет на проф. Георги Георгиев.

## Задача 2.5. КИН от българските земи в контекста на Европа

**Институция:** ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

Научна задача: **Мегалитната култура в българските земи като културно наследство от Югозападна България**

Постигнати научни резултати:

1. Изследвани са на терен и са документирани 16 мегалитните светилища;
2. Издадена е колективната научна монография с каталог;
3. Проведен е **Трети международен научен симпозиум „Мегалитни паметници и култови практики“**. В симпозиума взеха участие повече от 40 учени от 14 страни (САЩ, Канада, Аржентина, Русия, Индия, Иран, Франция, Италия, Португалия, Полша, Унгария, Турция, Гърция, Словения), разположени на 4 континента (Европа, Азия, Северна и Южна Америка). Издаден е сборник с докладите от симпозиума на английски език. **ISBN 978-954-00-0247-7**, Universitetsko izdatelstvo “Neofit Rilski”, 2020
  - 4. Брой участия в национални и международни научни форуми и изложения – 16 броя
  - Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици, в това число и публикации в издания с отворен достъп – 21 броя

**Опис на приложения доказателствен материал:**

- 1. Каталог с проучените на терен мегалитни светилища в Югозападна България УИ „Неофит Рилски“, 2021. *ISBN 978-954-00-0276-7*
- 2. Колективната научна монография В. Марков, Ал. Гоцев, А. Генов, Д. Спасова, Ан. Ифандиев. Мегалитни светилища от Югозападна България. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2021. *ISBN 978-954-00-0276-7*
- 3. Сборник с докладите от симпозиума на английски език. **ISBN 978-954-00-0247-7**, Universitetsko izdatelstvo “Neofit Rilski”, 2020
- 4. Програми за участие в конференции
- 5. Списък с публикации

Научна задача: **Древнотракийско наследство в българските народни обичаи и обредни практики от Югозападна България**

Постигнати научни резултати:

- Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици, в това число и публикации в издания с отворен – 17
- Брой участия в национални и международни научни форуми и изложения – 16
- Научна монография – 1 брой

Опис на приложения доказателствен материал:

Спасова, Д. (2021). *Сакрално пространство и обредна система. По материали от народната култура в Югозападна България*, Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“ ISBN 978-954-00-0266-8

2. Програми за участия в международни и национални конференции
3. Списък с публикации.

Научна задача: **Топоси на културното наследство от Античността, Средновековието и Османския период като примери за културен обмен**

Постигнати научни резултати:

1. Проведено беше и проучване в Османския държавен архив в град Истанбул, Република Турция, където са издирени и дигитализирани документи за културно-историческото минало на селища от Югозападна България.
3. Реализиран е дигитален каталог на културно-историческите обекти, селектирани по различен тип класификации – регион, историческа епоха, вид. Завършена беше паспортизацията на обектите.
4. Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици, в това число и публикации в издания с отворен – 25
5. Брой участия в национални и международни научни форуми и изложения – 14

### Опис на приложения доказателствен материал:

1. Дигитален каталог на културно-историческите обекти
2. Програми за участия в международни и национални конференции
3. Списък с публикации.

**Институция:** Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Научна задача: **Византийското наследство в българските земи.**

### Постигнати научни резултати:

- Иван Йорданов. „Печати на византийската администрация в България (971-1118)“. Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“. ISBN 978-619-201-281-6.
- Красимир Кръстев. „Нидерландски сребърни монети по българските земи (1576 – 1699 г.). Шумен, 2019, УИ „Епископ Константин Преславски“, 368 с., ISBN 978-619-201-306-6 In honorem. 6. ΑΝΤΙΧΑΡΙΣΜΑΤΟΣ ΕΠΙΣΦΡΑΓΙΣΙΣ. Юбилеен сборник в чест на 70- годишнината на проф. д.и.н. Иван Йорданов. Шумен, 2019 г. ISBN 978-619-201-348-6
- Камен Андонов. Византийските императорски печати от България – представителната част от българската сфрагистична колекция. Приносът на Иван Йорданов. - В: In honorem. 6. ΑΝΤΙΧΑΡΙΣΜΑΤΟΣ ΕΠΙΣΦΡΑΓΙΣΙΣ. Юбилеен сборник в чест на 70-годишнината на проф. д.и.н. Иван Йорданов. Шумен, 2019, с. 30 – 47.
- Тодор Тодоров. Византийски печати от Акве Калиде – Термополис. - В: In honorem. 6. ΑΝΤΙΧΑΡΙΣΜΑΤΟΣ ΕΠΙΣΦΡΑΓΙΣΙΣ. Юбилеен сборник в чест на 70-годишнината на проф. д.и.н. Иван Йорданов. Шумен, 2019, с. 458 – 464.

## Задача 2.6. Политиката на държавата спрямо КИН

**Институция:** Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Научна задача: **Политиката на държавата спрямо КИН**

Постигнати научни резултати:

Индикатор за оценяване на актуалността и полезността на осъществените по научната задача дейности, както и за тяхното въздействие и ефикасност на изпълнението на задачите е значителния брой сваляния на изданията по научната задача:

- Законодателство и професионално развитие в областта на културното наследство. Историческа реконструкция и актуално състояние в Република България, съставител Иван Кабаков. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2020 (електронно издание) – 2770 сваляния, към 14.07.2023 г.
- Милена Колева-Звънчарова „Непознатото наследство: валидиране на знания и умения за опазване и социализиране на културни ценности“, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, 2021 (електронно издание) – 252 сваляния, към 14.07.2023 г.
- Професионално развитие в областта на културното наследство. Обучения и програми, съставители Иван Кабаков, Ани Истаткова, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, 2021 (електронно издание) – 191 сваляния, към 14.07.2023 г.

През целия период на изпълнение на Програмата целесъобразното и ефективно използване на научната инфраструктура доведе до съвместно разработване и издаване на издание с учебителни програми в областта на културното наследство и туризма, заедно с екипа на научната задача „Разработване и промоция на съвместни образователни програми. Осъществяване на проучване на дефицитите и нуждите от обучение по туристически професии, свързани с използването на културното наследство. Разработване на методики, учебни програми, учебни помагала и помощни материали и пилотното им тестване“ от ГГФ.



База данни за бакалавърски и магистърски програми извън СУ „Св. Климент Охридски“ на основата на постигнатите резултати през 2019 г., актуализирана – 1 бр.

Анализ на създадените обучителни курсове относно установените дефицити в обучението в областта на културното наследство. – 1бр.

- Анализът се осъществи от работна група с представители на Министерство на културата като основен бенефициент и работодател на повечето от ползвателите на постигнатите изследователски резултати и представители на изследователския екип на научната задача “Професионално развитие в областта на културното наследство“. Въз основа на него, комисията, отговорна за подбора и оценката на постъпилите предложения за разработване на обучителни форми и курсове с оглед отстраняването или минимализирането на последиците от идентифицираните дефицити и проблеми в областта на културното наследство, предложи възлагане подготовката на нови курсове. Отправи се покана за разработване на обучителни форми и курсове към релевантни на идентифицираните дефицити и проблеми изследователи, преподаватели и специалисти в областта на културното наследство.

Разработени обучителни курсове с оглед отстраняването или минимализирането на последиците от идентифицираните дефицити и проблеми в областта на културното наследство – 10 бр.

Електронни ресурси и електронни курсове за професионална подготовка в областта на културното наследство – 10 бр.

Проучване и анализ на необходимостта и възможностите за интегриране на електронните форми на обучение, както и използване средствата на дигитализацията и виртуалните мрежи за целите на обучението и за професионалното развитие в областта на културното наследство – 1 бр.

Анкетно проучване относно ползите и недостатъците на обучение с цел подобряване на разработените в рамките на научната задача обучителни форми – 2 бр.

Изграждане на мрежа от преподаватели, експерти и специалисти, свързани с предлагането и осигуряването на професионално развитие в областта на културното наследство – 1 бр.

В резултат от изпълнение на научните задачи през 2022 г. в СУ „Св. Кл. Охридски“ е институционализиран Университетски център „Професионално развитие в областта на културното наследство“. Центърът апробира разработените учебни материали и предлага учебни курсове на културните институции в страната.

Издания за дисеминация на постигнатите резултати – рекламни учебни материали – 2 бр.

- Професионално развитие в областта на културното наследство. Обучения и програми.
- Професионално развитие в областта на културното наследство. Интегрирани учебни програми / допълнено издание с учебните форми, разработени в рамките на научната задача „Разработване и промоция на съвместни образователни програми. Осъществяване на проучване на дефицитите и нуждите от обучение по туристически професии, свързани с използването на културното наследство. Разработване на методики, учебни програми, учебни помагала и помощни материали и пилотното им тестване“ от ГГФ.



*Издания на СУ публикувани в рамките на научната задача*

Изработени тематични обучителни модули с оглед краткосрочно тематично обучение в областта на културното наследство, краткосрочни специализации, дългосрочни специализации (всички под формата на СДК) – 4 бр.

Брой мероприятия за популяризиране на получените резултати – 1 събитие (27 октомври 2021 г.)

Брой разработени и предложени модели и решения за държавните институции и/или бизнеса – Концепция / Модел за преодоляване на дефицитите в професионалната подготовка на специалистите в областта на културното наследство чрез възможности за институционализиране на постигнатите резултати, устойчивост, актуалност и развитие – 1 бр.

Брой участия в национални и международни научни форуми и изложения

Участие в Международната конференция „Новият европейски Баухаус – възможностите за действия на национално ниво“, проведена на 15-16 юли 2021 г. във Военна академия „Г. С. Раковски“, Аула „Г. С. Раковски“ – София. Повече информация би могла да бъде открита на следния адрес: <http://mc.government.bg/images/Programa%20NEB.pdf>.

Брой на млади учени, докторанти и студенти, участвали в дейности по научната задача – 1 докторант (Милена Звънчарова) и 2 постдокторанти (Мирена Станева и Петър Миладинов), участващи в дейностите по проекта

Брой опитни изследователи, участвали в дейностите по проекта – 6

Брой партньори и/или потребители на ресурсите, изявили желание за съвместни проекти – вътрешно институционално с колеги от ФФ, ИФ, Стопански факултет, както и с колеги, ангажирани с научната задача „Разработване и промоция на съвместни образователни програми. Осъществяване на проучване на дефицитите и нуждите от обучение по туристически професии, свързани с използването на културното наследство. Разработване на методики, учебни програми, учебни помагала и помощни материали и пилотното им тестване“ от ГГФ. Междуинституционално – дейностите по научната задача бяха оценени

като перспективни и припознати като актуален и важни да придобият устойчивост и да се създадат условия за тяхното институционализиране. Тази позиция е изразена по време на откритата дискусия, организирана на 27 октомври 2021 г. в Ректората на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Интерес към научната задача в различни форми на обсъждане на дейностите и резултатите бяха заявени от институции, организации и значими с компетенциите си специалисти в областта на опазването, социализирането и управлението на културното наследство и професионалното развитие в тази област, каквото са Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ / Катедра „История и археология“, Българска библиотечно-информационна агенция, Държавна агенция „Архиви“, директори на музеи (Русе, Кюстендил, Плевен, Музей на открито – Етъра; Маргарита Доровска - Дом на хумора и сатирата), Весела Кондакова – зам.-министър на културата; Биляна Генова – директор на дирекция „Култура“ в Столична община; Амелия Гешева (бивш зам. –министър на културата).

В резултат екипът на проекта предприе необходимите стъпки в посока разширяване на контактите с различни факултети, с експертиза за подготовка на специалисти в областта на КН, с оглед изграждане на структура за продължаване на дейностите по научната задача и осигуряване на устойчивост и развитие в дългосрочна перспектива на постигнатите резултати. В рамките на проведената публична дискусия „Политики за професионално развитие. Какво е необходимо на културното наследство?“ изрично беше препоръчано от участниците изграждането на Университетски център за културно наследство, който да осигури координация на дейностите, осъществявани в различните факултети по отношение на професионалното развитие в коментиранията област.

За изпълнение на научната задача бяха привлечени специалисти от различни публични институции, партньори от бизнеса и партньори-потребители на ресурсите на инфраструктурата институции – Национален фонд „Култура“, Югозападен университет „Неофит Рилски“, Първа инвестиционна банка, Дирекция „Злато и нумизматика“, Национална контактна точка за Клъстер 2 „Култура, творчество и приобщаващо общество“ на програма Хоризонт Европа (2021-2027).

**Институция:** Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Научна задача: **“Historia (Balcanica) magistra vitae (Bulgariae) est”**. **Разработка на нова модерна концепция за развитието на българската балканистика до средата на XXI век**

Постигнати резултати:

Във времето между 1 март и 31 декември 2021 г. бяха проведени пет присъствени работни срещи и четири заседания в online-формат с екипа на проекта, по време на които бяха обсъдени елементите от финалния етап от работата по осъществяването на научната задача, както и възникнали текущи изследователски проблеми. През посочените месеци бяха анализирани последните историографски единици според утвърденото разпределение по езиков признак от 2019 г., а именно проф. д-р Митев за френскоезичната литература, проф. дин Първев за немско- и англоезичната литература, доц. д-р Мария Баръмова за немско- и англоезичната литература, гл. ас. д-р Ваня Рачева за рускоезичната литература, докторант Кирила Атанасова за турскоезичната литература, като бяха добавени и англоезичните изследвания на турски османисти.

Докторант Кирила Атанасова пое допълнителен ангажимент да изготви експертен доклад за съществуващите добри практики в реализирането на балканистичните изследвания в Турция, Румъния и Република Северна Македония. Колежката ще обърне специално внимание на механизмите, чрез които колегите в посочените съседни държави се справят с ограниченията, породени от Ковид пандемията. Резултатите ще бъдат представени по време на предстоящия академичен семинар.

По време на работните заседания продължи обсъждането на окончателния вариант на Концепцията за развитието на българската балканистика до средата на XXI в., т.е. през следващите 30 години (до 2050). Въпреки скептицизма на някои колеги от екипа относно понятието „исторически суверенитет“, което се въвежда в Концепцията, в крайна сметка екипът се обедини около становището то все пак да бъде използвано. Взе се същевременно и компромисното решение, че няма да е проблем да има езикова редакция на понятийния

апарат, ако в този дух са препоръките на експертите от МОН, но при условие да се запазят препоръчаните планирани дейности и акцентите в Концепцията.

Завърши също така подготовката за представянето на Концепцията за развитието на българската балканистика до 2050 г. пред експерти от МОН. Приет беше окончателният сценарий за самата презентация, който предвижда комбинация между балансирана Power Point презентация и лично участие на членовете на екипа. Що се отнася до самата среща в министерството, екипът потвърди становището си тя да се състои след съставянето на редовно правителство на Република България, както с оглед на нашите преподавателски ангажименти в СУ най-разумно е това стане в края на февруари или през м. март 2022 г. Това ще позволи да се осъществят контакти с утвърдения вече персонален състав на дирекциите в МОН, които биха могли да имат отношение към прилагането на Концепцията – Дирекция „Наука“, Дирекция „Висше образование“, Дирекция „Политика за стратегическо развитие, квалификация и кариерно развитие“ и др.

Поради усложнената епидемична обстановка предвиденият за м. декември академичен семинар в присъствена форма за голямо наше съжаление нямаше как да бъде проведен. Проектният екип взе решение семинарът да бъде отложен за пролетта на 2022 г., което, от друга страна, ни дава две важни предимства: на първо място по-голямата вероятност събитието да бъде присъствено; и на второ място, но може би първо по важност от гледна точка на целта на проекта, да се обсъдят евентуалните препоръки на експертите от МОН за допълване и прецизиране на Концепцията. Материалите от академичния семинар ще бъдат публикувани през лятото на 2022 г. като част от изследователското финализиране на проектната задача.

Доц. д-р Мария Баръмова е събрала материали в Германия, които разглеждат някои особености на немската историография в сферата на балканистиката след 1989 г.

Проф. дин Иван Първев е дал интервю пред БТА, където се споменава програмата КИННПОР, както и настоящият проект за създаване на Концепция за развитието на българската балканистика до средата на XXI в. [линк БТА](#), [линк дир.бг](#).

**Институция:** ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

**Научна задача:** Проучване и анализ на търсенето на културно-туристически атракции, културни маршрути и продукти на културния туризъм

Постигнати научни резултати:

1. Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици,, в това число и публикации в издания с отворен достъп – 6 броя
2. Брой участия в национални и международни научни форуми и изложения – 3 броя.
3. Колективна научна монография: Влаева, Иванка; Вълкова, Мария; Спасова, Димитрия; Генов, Антон. Традиции и културни маршрути в Югозападна България. Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2021, 156 с. **ISBN 978-954-00-0281-1.**
4. Брой разработени и надградени стратегии, модели и технологични решения за държавните институции и/или бизнеса – 8 броя
  - Библиография за Югозападна България – 305 източника, представени в групи.
  - Музиката в културноисторическото наследство на Югозападна България (факти за музиката в региона).
  - Системен модел на профил на организациите, работещи в сферата на културното наследство и културния туризъм в Благоевградска област.
  - Модел за четири основни групи културен туризъм в съчетание с природогеографски, екологични и икономически условия в региона.
  - Информационна и аналитична база за широко използване на културно-туристически атракции и културни маршрути
  - Емпирично изследване върху нагласите на младите хора за участие в различни форми на културен туризъм
  - Креативният туризъм – нова перспективна форма в развитието на културния туризъм у нас

## Задача 2.7. Теренни проучвания

**Институция:** Институт за етнология и фолклористика с етнографски музей при БАН

Научна задача: **Теренни проучвания за документиране на КИН и изработване на концепции за неговото съхранение и социализиране. Теренни проучвания за документиране на НКН и изработване на концепции за неговото съхранение и социализиране.**

Брой на младите и на опитните изследователи, участващи в изпълнението на договорите - 8 опитни изследователи; 3 млади учени

Брой докторанти и студенти, участвали в програмата – 2 докторанти, 3 млади учени

Постигнати научни резултати:

Провеждане на теренни проучвания (Общо 10 осъществени терени проучвания и 3 онлайн проучвания)

- Теренна работа по темата за представи и вярвания за женското здраве – традиционни форми и съвременни трансформации в селата Искрец и Брезе, гр. Своге (11.05 – 12.05.2021 г.). Докторант Мила Банкова.
- Теренна работа във Велико Търново (25.05 – 28.05.2021 г.) по темата за механизмите на предаване на родово и обществено знание за женското тяло и женското здраве. Докторант Мила Банкова.
- Проучване на културното наследство в гр. Белене с фокус върху паметника на Свети Папа Йоан Павел Втори (2-9 юли 2021 г.). Д-р Ваня Иванова.
- Проведена теренна работа в гр. Велико Търново (25-27 юли 2021 г.) по темата за религиозните промени на ромите мюсюлмани в България. Гл.ас. д-р Йелис Еролова.
- Теренна работа в гр. Копривщица (19.08.2021 – 21.08.2021 г.) по темата за механизмите на предаване на родово и обществено знание за женското тяло и женското здраве. Докторант Мила Банкова.



- Проведено литературно-извороведческо проучване във ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий“ и срещи-разговори с преподаватели, ръководители на теренната студентска активност (09-14 септември 2021 г.). доц. д-р Еля Цанева.
- Провеждане на теренна работа в Троянски манастир „Успение Богородично“ и Арбанашки манастир „Успение Богородично“ (10-14 септември 2021 г.). Проведени са интервюта и фото заснемане. Доц. д-р Вихра Баева.
- Теренни проучвания и документиране на съвременното състояние на традиционната тамбурджийска музика във Велинградско, селата Света Петка и Грашево, община Велинград, област Пазарджик, 11 - 12.09.2021 г. Гл.ас. д-р Петьо Кръстев.
- Теренни проучвания в гр. Тутракан (септември 2021 г.) по темата за историята и култура на таврийските българи. Гл. ас. д-р Галин Георгиев.
- Проведено теренно проучване в онлайн среда (през цялата 2021 г.) и на място сред фолклорните танцови групи на асоциация „Нашенци“ в градовете Милано, Верона и Сан Бонифачо, Италия (14 – 19.10.2021 г.). Докторант Юлия Попчева.
- Онлайн проучване на религиозно лидерство сред ромски жени (регионите на София, Пловдив, Стара Загора). Гл.ас. д-р Магдалена Славкова.
- Проведени онлайн теренни проучвания с групите „Китка“ към пенсионерски клуб „Зора“, Бургас, група „Странджанска огърлица“ към пенсионерски клуб „Пристанище Бургас“, Мъжка фолклорна група при читалище „Ангел Величков“ – село Росен, Мъжка фолклорна група село Бродилово, Женска битова група при читалище „Г. Кондолов - 1914“, Царево, група за автентичен фолклор при НЧ „Свобода“, Китен и др. Осъществени интервюта с ръководителите на фолклорните групи Мария Маркова-Халачева, Стоя Янчева, Златка Ставрева, Костадин Михайлов. Гл.ас. д-р Галина Луканова.

Обработване и предаване на теренните материали в архив (общо 4 предадени материала в архив):

- Банкова, М. Материали по тема "Представи и вярвания за женското здраве - традиционни форми и съвременни трансформации". НЦНКН при ИЕФЕМ БАН – АИФ I No 609.

- Иванова, В. Културно наследство в гр. Белене с фокус върху паметника на Свети Папа Йоан Павел Втори. АИЕФЕМ, № 1189 – III.
- Кръстев, П. Теренни проучвания и документиране на съвременното състояние на традиционната тамбурджийска музика във Велинградско, с. Света Петка, община Велинград, област Пазарджик. Видео архив, общо времетраене: 3 часа, 34 мин., 26 сек. НЦНКН при ИЕФЕМ БАН, сиг. номер ПВ № 1291.
- Кръстев, П. Теренни проучвания и документиране на съвременното състояние на традиционната тамбурджийска музика във Велинградско, с. Грашево, община Велинград, област Пазарджик. Видео архив, общо времетраене: 41 мин. НЦНКН при ИЕФЕМ БАН, сиг. номер ПВ № 1292.

Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици, в това число и публикации в издания с отворен достъп

1 електронен сборник с отворен достъп

- Онлайн електронен сборник със свободен достъп *Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство*, съст. Еролова, Й., П. Кръстев и Ю. Попчева. София: ИЕФЕМ-БАН и Парадигма, 2021, ISBN: 978-954-326-470-4;

1 монография (под печат)

- Баева, В. *Чудната ръка. Чудотворни икони и местни култове към Света Богородица Троеручица*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“.

17 публикации в издания с отворен достъп

2 публикации в рецензирани издания;

1 публикации в издание с импакт фактор;

4 публикации в научни сборници

- Баева, В. Мултипликация на сакралния първообраз: по примери от Троянския манастир „Успение Богородично“. Еролова, Й., П. Кръстев, Ю. Попчева (съст.). *Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство*. ИЕФЕМ – БАН и Парадигма, 2021, 8-22. (Изданието е с отворен достъп)
- Баева, В. Разкази за чудеса: почитта към Св. Богородица Троеручица и нейните наративни измерения В: Баева, В., В. Ганева-Райчева, В. Барова, М. Борисова, Н. Вуков

(съст. и ред.) *Превъплъщения на словото, прояви на фолклорното. Юбилеен сборник в чест на доц. д-р Стоянка Бояджиева*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“ (под печат) – студия. (Изданието е с отворен достъп)

- Баева, В. Почитта към Св. Богородица Троеручица в Арбанашкия манастир „Успение Богородично“ В: *Савремена српска фолклористика 10*, Београд: Удружење фолклориста Србије (под печат). (Изданието е с отворен достъп)
- Банкова, М. „Оно си сезонно“. Устойчиви образи и представи за менструацията в българската култура“. Списание „Терени“, СУ „Св. Климент Охридски“ (под печат).
- Георгиев, Г. 2021. Българска и циганска група гагаузи в Ямболско - някои теренни наблюдения, констатации и хипотези. Еролова, Й., П. Кръстев, Ю. Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. ИЕФЕМ – БАН и Парадигма, 2021, 61-73. (Изданието е с отворен достъп)
- Еролова, Й. Етническа идентичност и брачен избор при „турчеещите се“ цигани/ роми в България. В: *Годишник на Историческия Факултет на Великотърновския Университет „Св. Св. Кирил и Методий“*. Изследвания в чест на професор доктор Мария Иванова, том. III, бр. 1. Велико Търново: Университетско Издателство, 2019 (излиза през 2021 г.), 73-89, ISSN 2603-5065 (Онлайн; свободен достъп)
- Еролова, Й. 2021. За съвременна религиозна принадлежност на ромите мюсюлмани в България. Предизвикателства пред теренната работа. В: Й. Еролова, Ю. Попчева и П. Кръстев (съст.) Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство, 85 – 98, София: ИЕФЕМ – БАН / Парадигма ISBN 978-954-326-470-4 (Онлайн; Свободен достъп)
- Erolova, Y. Cases of Contemporary Re-Islamisation among Roma in Bulgaria. *Romani Studies*. 5, vol. 31 (2), pp. 211-231, Liverpool University Press, 2021, ISSN 15280748, (Реферира се в Scopus)
- Erolova, Y. Marital Choice among Millet Community in Bulgaria. In: Hristo Kyuchukov, Ian Hancock and Ilber Ortayli (eds). *Life Dedicated to Roma Folklore and Ethnology*. Munchen: Lincom, 2022 (Под печат).

- Иванова, В., Михайлов, Н, Бисеринска, С. Изграждане на общност в софийското училище „Йордан Йовков“ в квартал „Княжево“ в спомените и преживяванията на учителите. Еролова, Й., П. Кръстев, Ю. Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство, ИЕФЕМ - БАН, Парадигма, 2021, ISBN:978-954-326-470-4, 99-110. (отворен достъп)
- Кръстев, П. 2021. Традиционната музика на българите-мюсюлмани от Западните Родопи и Гоцеделчевско – творческо преосмисляне и интерпретации. В: *Непознатите*, Сборник доклади и статии, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ Пловдив. 166–177. ISBN 978-954-2963-83-7, ISBN 978-954-2963-87-5 (Отворен достъп).  
<https://www.artacademyplodiv.com/amtii/Konferencii/Nepoznatite%202020.pdf>
- Кръстев, П. 2021. Съвременни форми на приемственост на старата тамбурджийска традиция от Югозападна България. В: Еролова, Й., П. Кръстев, Ю. Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство, 51–60. София: ИЕФЕМ-БАН, Парадигма, ISBN 978-954-326-470-4. (отворен достъп)
- Кръстев, П. 2021. Женско двугласно пеене от село Варвара. В: Български фолклор (под печат).
- Луканова, Г., 2021. Селищна култура и дейността на читалище „Атанас Манчев – 1920“, град Каблешково, община Поморие. Еролова, Й., П. Кръстев и Ю. Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културно-историческото наследство. София: ИЕФЕМ-БАН, Парадигма, 111-120. (отворен достъп)
- Луканова, Г. Опазване и популяризиране на културно-историческото наследство и селищната култура (по примера на гр. Каблешково, област Бургас)”. *Cultural and Historical Heritage: Preservation, Presentation, Digitalization (KIN Journal)*, 7 (2), ВТУ, <http://www.math.bas.bg/vt/kin/>. (отворен достъп)
- Попчева, Ю. 2021. Виртуалното хоро. Групите по народни танци зад граница по време на епидемията от COVID-19. В: Баева, В и Илиева, А. (съст. и ред.) *Етнология и епидемии. Социокултурни измерения на пандемията от COVID-19*. София: Издателство на БАН „проф. Марин Дринов“, 177 – 186. ISBN: 978-619-245-094-6; (Отворен достъп)

- Попчева, Ю. 2021. Новият виртуален терен – събития и срещи по време на криза. В: Еролова, Й., Кръстев, П., Попчева, Ю. (съст.) Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. София: ИЕФЕМ-БАН, Парадигма, 121 – 131. ISBN: 978-954-326-470-4 (Отворен достъп)
- Попчева, Ю. 2021. Ролята на микрообщността при преодоляването на кризи. Българска етнология, 4, 605 – 623. ISSN: 1310-5213
- Първанов, И. 2021. Към историята на етнографското картографиране в България. В: Еролова, Й., Кръстев, П., Попчева, Ю. (съст.) Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. София: ИЕФЕМ-БАН, Парадигма, 32 - 42. ISBN: 978-954-326-470-4. (отворен достъп)
- Славкова, М. 2021. Евангелска конверсия и полова принадлежност. В: Еролова, Й., П. Кръстев, Ю. Попчева (съст.) Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. София: ИЕФЕМ-БАН, Парадигма, 74-84. (отворен достъп)
- Slavkova, M. Education and Upbringing in Evangelical Communities. In: Kyuchukov, H., I. Hancock and I. Ortayli (eds.). Life dedicated to Roma folklore and ethnology. München: Lincom, 2022 (под печат)
- Цанева, Е. За някои особености на ритуалната побратимска връзка. В: Цанева, Е. (съст.), М. Маева, П. Банкова, Г. Георгиев (ред.). В дирята на засята бразда. Юбилеен етнографски сборник в чест на доц. д-р Маргарита Василева. Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“. 2021, 211-232. ISBN: 978-619-245-084-7.
- Цанева, Е. Някои елементи от традиционната семейна обредност като възможни/оспорвани/отхвърлени отговори на въпроса за произхода на кумството. В: Еролова, Й., П.Кръстев, Ю.Попчева (съст.). Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. Сборник с научни статии. София: ИЕФЕМ-БАН и Парадигма, 2021, 23-31, ISBN: 978-954-326-470-4. (отворен достъп)
- Щърбанова, А. 2021. Калуж – между лечението, културното наследство и сцената. В: Еролова, Й., Кръстев, П., Попчева, Ю. (съст.) Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство. София: ИЕФЕМ-БАН и Парадигма, 43-50. ISBN: 978-954-326-470-4. (отворен достъп)

Участия в научни и научно-приложни форуми в България и чужбина

Брой участия в национални научни форуми и изложения – 16 участия

Брой участия в международни научни форуми и изложения – 8 участия

- Baeva, V. *Multiplications of the Sacred Prototype: On Examples from the Local Devotion to Mary in the Troyan Monastery, Bulgaria*“. Доклад, представен на *PAGDIRIWANG 2: Christianity and Popular Devotion — An Online International Conference on Folklore and Heritage*. Manila, the Philippines, 17-18 Март 2021.
- Баева, В. Почитта към Св. Богородица Троеручица в Арбанашкия манастир „Успение Богородично“. Доклад, четен на *Международна научна конференция „Съвремена српска фолклористика 10“*, 18-20 юни 2021, гр. Топола, Сърбия.
- Баева, В. Чудотворната икона на Св. Богородица Троеручица от Арбанашкия манастир „Успение Богородично“: иконография, ритуали, разкази. Доклад, четен на Семинар „Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство - 2021“ по Национална научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“. 15.11.2021 (онлайн).
- Банкова, М. Устойчиви образи и представи за менструацията в българската култура. Докторантски семинар „Академични траектории“ в Център „Родопи“, с. Славейно, обл. Смолян, организиран от Катедра „Етнология“ към Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. 09 - 11 септември 2021 г.
- Банкова, М. “По-скромничко, много срамничко” - Образи и представи за менархе в българската култура. Семинар „Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство – 2021“, 15.11. 2021 г. (онлайн)
- Банкова, М. Предстои да се представи доклад на секционен семинар „Фолклорна словесност: традиции, състояние, тенденции“ на 17 декември 2021г., организиран от секциите „Антропология на словесните традиции“ и „Сравнителни фолклористични изследвания“ при ИЕФЕМ – БАН. Темата на доклада е „Социокултурни измерения на менструацията: традиционни и съвременни контексти“.
- Еролова, Й. Доклад „Етнокултурните стереотипи в съвременната научна дискусия по отношение на ромите мюсюлмани в България“. Национална кръгла маса „За силата на

познанието и любовта към науката“ в чест на 65-годишнината на доц. д-р Еля Александрова Цанева, организирана от ИЕФЕМ – БАН, гр. София, 10.02.2021 г.

- Erolova, Y. Доклад на тема “Religious Freedoms of Muslim Roma in Bulgaria”. Academic Online Symposium “Gelem, Gelem – How Far Have We Come Since 1971?”, организиран от University of Silesia, Poland and Bucks New University, United Kingdom, 25-27. 03.2021.
- Erolova, Y. Доклад: “Public Discourse and Academic Insights on Re-Islamization of the *Millet* Community in Bulgaria”. Международна конференция „Annual Meeting of the Gypsy Lore Society and Conference on Romani Studies”, Прага, Чехия, 8-11.09. 2021 г.
- Еролова, Й. Доклад на тема: „Специфики на теренната работа сред ромите мюсюлмани“. Онлайн семинар „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“, организиран от ИЕФЕМ – БАН, гр. София, 15.11. 2021 г. (онлайн)
- Ivanova, V. Refugees’ integration and adaptation processes in Bulgaria: national and local challenges and dimensions. Breaking the rules? Power, participation, transgression. 15th Congress of the International Society for Ethnology and Folklore, Helsinki, Finland, 19-24.06.2021.
- Иванова, В. Статуята на Св. папа Йоан Павел II в гр. Белене – създаване и значение за общностите в града. Семинар „Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство - 2021“, 15.11.2021 (онлайн).
- Кръстев, П. Доклад на тема „Женско двугласно пеене от село Варвара“ в онлайн семинар „Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство“, 15.11.2021 г. (онлайн)
- Луканова, Г. Доклад и презентация на тема „Опазване и популяризиране на културно-историческото наследство и селищната култура (по примера на гр. Каблешково, област Бургас)“. Седма научна конференция „Културно-историческо наследство: опазване, представяне, дигитализация“ – КИН2021, 21-24 април 2021 г., Велико Търново.
- Луканова, Г. Участие в семинар „Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство – 2021“ с тема „Социално значение на групите за фолклорно пеене към пенсионерските клубове и читалищата“. 15.11.2021 г. (онлайн семинар).

- Славкова, М. Доклад на тема “Протестантско образование и култура сред българите” в онлайн семинар „Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство“, 15.11.2021 г.
- Попчева, Ю. Доклад: Confined Fieldworks, Confined Bodies: between the (im)possible fieldwork and traditional dance в 15-ти конгрес на SIEF: Breaking the Rules? Power, Participation, Transgression, гр. Хелзинки, Финландия – 19 - 24.06.2021 г. (онлайн)
- Попчева, Ю. Доклад: Managing group sustainability and social capital through creativity – International Conference on Entrepreneurship, Creativity and Managerial Innovation ‘Creativity and innovation in times of crisis’, гр. Дахла, Мароко – 3-4.11.2021 г.
- Попчева, Ю. Доклад: „Културно наследство в криза – общностен живот и репетиционен процес на българските танцови клубове в Северна Италия по време на пандемия“ - онлайн семинар на група “Теренни изследвания”, „Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство 2021” , 15.11.2021 г. (онлайн)
- Първанов, Й. Участие в 50-тия Световен конгрес на Международния съвет на организаторите на фестивали за фолклор и традиционни изкуства – CIOFF International (08 - 13.11.2021 г.). Събитието отбеляза 50-та годишнина от създаването на организацията. В рамките на конгреса се проведе Международна научна конференция, като представените теми бяха свързани с опазването на нематериалното културно наследство.
- Първанов, Й. Участие с доклад на тема: „Дигитална хуманитаристика – няколко примера от теренната работата на етнохореолога в архив в семинар „Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство 2021” в рамките на Национална научна програма (ННП) „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие (КИННПОР)“, 15.11.2021 г. (онлайн)
- Цанева, Е. Изнесена презентация с доклад на тема „Израстване в Австралия“, конференция на тема „Българи отвъд Европа – институции и културно наследство.“, 07.06.2021 (Онлайн форум).
- Цанева, Е. Семинар на Програма „Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство.“ 15.11.2021. Изнесен доклад на тема „Някои



елементи на традиционната семейна обредност като възможни/оспорвани/отхвърлени отношения към т.нар. 'матриархат'". Онлайн форум.

- Щърбанова, А. Доклад на тема: „Случаят село Войнягово“ в семинар „Съвременни теренни изследвания на културноисторическото наследство 2021“ в рамките на Национална научна програма (ННП) „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие (КИННПОР)“, 15.11.2021 г. (онлайн семинар).

Участие в международни научни мрежи – 10 участия

- Gypsy Lore Society (гл.ас. д-р Магдалена Славкова и гл.ас. д-р Йелис Еролова)
- American Anthropological Association (гл.ас. д-р Магдалена Славкова)
- SIEF, International Society for Ethnology and Folklore (д-р Ваня Иванова, докторант Юлия Попчева)
- Работна група „Миграции и мобилност“ към Международното общество за етнология и фолклор (SIEF) – <https://www.siefhome.org/wg/mm/> (докторант Юлия Попчева)
- European Association of Social Anthropologists (EASA) (докторант Юлия Попчева)
- Pilgrimage Studies Network at the European Association of Social Anthropologists (EASA) (доц. Вихра Баева)
- International Council for Traditional Music (ICTM), група „Етнохореология“ и група „Звук, движение, науки – интердисциплинарни изследвания“ (доц. д-р Анна Щърбанова, Ивайло Първанов)

**Институция:** ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

**Научна задача:** **Фолклорни и етнографски експедиции**

Постигнати научни резултати:

- Създаден е регистър данни за музикални творци и творчество, свързани с Югозападна България, за поп култура – музикални практики, за фестивали и концертни събития.
- Създаден е регистър с държавни и частни културните институции в Югозападна България.

- Документирани са фестивали, самодейни и професионални индивидуални изпълнители и самодейни групи в област Благоевград и област Кюстендил.
- Заснети и архивирани са видео и аудио материали от фестивали, народни събори и концертнои изяви, състояли се през периода 2019-2022 г.
- Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици,, в това число и публикации в издания с отворен достъп – 3 броя
- Брой участия в национални и международни научни форуми и изложения – 4 броя.

Научна задача: **Аудио-видео записи**

Постигнати научни резултати:

1. заснети са мегалитни паметници в южното подножие на Конявска планина;
2. направени са фотозаснемания на 12 християнски и 8 възрожденски храмове в Югозападна България.
3. Заснети са мегалитни паметници Безбожка тумба в Пирин, Скрибина, Цареви порти, Кози камък, Салъков бук, Кара кая, Митровица, Кара таш и др. по рида Дъбраш, Западни Родопи с дрон и видеокамера;
4. Изработени са 36 клипа на ценни артефакти със фолклорни изпълнения, специално записани за проекта или документирани на фестивали, които са носители на нематериалното културно наследство.
5. Реализирани са 40 аудиозаписи за реализиране на CD за българското клавирно наследство.
6. Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици,, в това число и публикации в издания с отворен достъп – 3 броя

**Институция:** Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Научна задача: **Археологически експедиции**

Постигнати научни резултати:

## 17 експедиции

1. Археологическа експедиция през м. март в скален манастир м. Дълбока, с. Българево, Каварна. Направен е оглед на състоянието на обекта и са заснети надписите и рисунките. Написани са препоръки до музеите в Каварна и Добрич и до общинските власти – **1 експедиция**.
2. Предложена е технология за консервация на обектите.
3. Изследване на археологически обекти от района на Кабиле, направени са снимки на отделните обекти в периода 2020-2021 г. – **8 експедиции**.
4. Заснети са епиграфски материали от Шумен, Провадия и Велики Преслав. Създадени са фотограметрични модели – **3 експедиции**.
5. Извършено е фотограметрично заснемане на Кръглата църква във Велики Преслав и част от крепостните стени. Създаден е 3D модел – **3 експедиции**.
6. Проведени са две теренни експедиции и археологически разкопки в района на Сборяново – участник докт. Йордан Арнаудов – **2 експедиции**.
7. Божидар Стоянов, Емануил Стоянов, доклад: „ФОТОГРАМЕТРИЧЕН МЕТОД ПРИ ИЗСЛЕДВАНЕ НА КРЪГЛАТА ЦЪРКВА“ - Международен симпозиум “ЕЛИТАРНАТА КУЛТУРА НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО“, 20-22 октомври 2022 г., Археологическия музей “Велики Преслав“.
8. Недеструктивно археологическо проучване в м. Долната чатма, землище на с. Велино, общ. Шумен, 9-30 септември 2022 г., участници: доц. д-р Константин Константинов, ст. преп. Божидар Стоянов, ст. преп. Емануил Стоянов

## Участие в медии и отразяване на научните резултати:

- “Фотограметрията дава на културноисторическото ни наследство нови измерения“, интервю на UniMedia, Шумен, 2021 г. - В: <https://unimedia.shu.bg/фотограметрията-дава-на-културноист/>
- Пресконференция на представители на Научния център “Преславска книжовна школа“ към Шуменския университет “Епископ Константин Преславски“, Национален

пресклуб БТА-Шумен, 03.06.2022 г., <https://www.bta.bg/bg/pressclub/archive-local/Shumen/14040>

- „Учени определиха точно кога са положени основите на Златната църква във Велики Преслав“ - Българска национална телевизия, предаване - България в 60 минути, излъчено на 13.06.2022 г., <https://bnt.bg/news/ucheni-opredeliha-tochno-koga-sa-polozheni-osnovite-na-zlatnata-carkva-vav-veliki-preslav-v322663-307281news.html>

Научна задача: **Археографски проучвания**

Постигнати научни резултати:

Стартира обработката на творческия архив на Вълчо Вълчев – гр. Шумен – художник и автор на късометражни филми.

Интервю за творчеството на Вълчо Вълчев и филм за автора.

Научна задача: **Аудио-видео записи**

Постигнати научни резултати:

- Заснет е филм за общността на Евангелската Методистка църква в Шумен.
- Заснета е първа част от интервю с художника и автор на късометражни филми Вълчо Вълчев от Шумен.
- Заснети са работни моменти от дейността на екипа на проекта: работа на терен и предварителна организационна работа по задачите.
- Заснети са епиграфски материали от Шумен, Провадия и Велики Преслав. Създадени са фотограметрични модели.
- Извършено е фотограметрично заснемане на Кръглата църква във Велики Преслав и част от крепостните стени. Създаден е 3D модел.
- За отчетния период са сключени договори за сътрудничество със следните организации:
  - Исторически музей – гр. Исперих.

- Регионален исторически музей – Разград.
- Регионален исторически музей – Ямбол.
- Регионална библиотека „Стилиян Чилингиров“, гр. Шумен.

## РАБОТЕН ПАКЕТ 3. СЪЗДАВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОГРАМИ В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРНО ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО

### ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА РАБОТНИЯ ПАКЕТ

- преглед на съществуващите програми за опазване и популяризиране на културно историческото наследство и установяване на нуждите от подобен тип образователни продукти;
- разработване на план за целесъобразното използване и надграждане на съществуващите образователни програми и разширяването на техния обхват;
- преглед на съществуващите дигитални библиотеки и каталози на артефакти, свързани с културно-историческото ни наследство, и обединяването им в обща платформа за свободен достъп;
- разработване на пилотни иновативни курсове на отворени платформи, достъпни за всеки – в MOOC, Google Classroom или друга подобна утвърдена и широкоизползвана международна свободна система –
- включващи видеолекторати и друго образователно съдържание по теми като: езикова и функционална грамотност, медийна грамотност и аналитични умения, дигитална грамотност, познаване и използване на
- данни за българското културно и историческо наследство, въведение в постиженията на националното и световното изкуство и литература и др.

## Задача 3.1. Разработване и промоция на съвместни образователни програми

**Институция:** Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Научна задача: **Разработване на методики, учебни програми, учебни помагала и помощни материали и пилотното им тестване в обучението по туристически професии, свързани с използването на културното наследство**

Постигнати научни резултати:

Осъществена научна публикация, обобщаваща резултатите от проучване на дефицитите и нуждите от обучение на заетите в туристически атракции, основани на културното наследство, включително от анкетно проучване сред туристически екскурзоводи. Публикацията може да бъде представена на сайта на програмата.

- Маринов, В., М. Асенова, В. Николова (2020) Квалификация на заетите в туристическите атракции, основани на културно-историческото наследство – състояние и проблеми. Год. на СУ „Св. Кл. Охридски“, ГГФ, Книга 2 – География, Том 113, София, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, 2021, с. 361-387. ISSN 0324 – 2579 (print); ISSN 2535 – 0579 (online) изданието е достъпно свободно [ТУК](#).
- Монография „Между културата и туризма: Туристическите атракции, основани на културното наследство“ с автори: Мариана Асенова (Предговор, глава първа), Васил Маринов, Вера Николова, Елена Петкова, Раденка Митова, Чаяна Истаткова. ISBN 978-954-07-5167-2 (електронно издание – [ТУК](#) с над 470 сваляния от началото на 2023 г. – проверено на 14.07.2023 г.).

На основата на изведени дефицити в квалификацията на заетите в туристически атракции, основани на културното наследство, са доразработени учебни програми за обучение по туристически професии, свързани с културното наследство. Учебните програми включват анотация, списък с теми и библиография.

Разработени и обсъдени са 4 учебни програми по следните теми:

- Културни коридори и културни маршрути - разработване на туристически продукти, с автор доц. д-р Вера Николова
- Дигитален маркетинг на туристически атракции, основани на културното наследство в България, с автор гл. ас. д-р Раденка Митова
- Публично-частно партньорство при управление на културното наследство за целите на туризма, с автор доц. д-р Елена Петкова
- Културно наследство, културен туризъм и устойчиво развитие, с автор гл. ас. д-р Раденка Митова

Подготвена е обучителна програма „Туризъм, основан на културното наследство“, като една от четирите обучителни програми за професионално развитие в областта на културното наследство на СУ „Св. Кл. Охридски“.

Подготвена и отпечата е брошура „Професионално развитие в областта на културното наследство. Интегрирани обучителни програми“, съдържаща обучителни програми на СУ „Св. Кл. Охридски“ за професионално развитие в областта на културното наследство.

Изготвено съдържание (183 стр.), подготвено за печат и 10 презентации по учебната програма „Публично-частно партньорство при управление на културното наследство за целите на туризма“.

Участие в Дискусионен форум по темата „Политики за професионално развитие: какво е необходимо на културното наследство?“ (27 октомври 2021 г., 10 ч. в Нова конферентна зала, Ректорат на СУ „Св. Кл. Охридски“)

Участие в проведена среща в Министерството на туризма относно възможностите за взаимодействие и използване от страна на министерството на резултатите от изпълнението на програмата (26 ноември 2021 г., 14.00 ч.)

Индикатор	Брой
Участие в национален дискуссионен форум	1



Индикатор	Брой
Публикувани доклад и/или статия	1
Изготвени учебни програми, учебни помагала и помощни материали за обучението по туристически професии, свързани с използването на културното наследство	4
Изготвено учебно съдържание и помощни материали за Публично-частното партньорство при управление на културното наследство за целите на туризма	1
Брой млади учени, включени в реализиране на програмата	1
Брой партньори от публични институции, привлечени в изпълнението на програмата	1
Брой партньори, потенциални потребители на резултатите от изследванията, привлечени за работа по програмата	10

The screenshot shows a web page from kinpor.uni-sofia.bg. The page title is 'Typology of Cultural Heritage Attractions in Bulgaria'. The breadcrumb trail is 'Начало / Ресурси / Typology of Cultural Heritage Attractions in Bulgaria'. The page content includes a date 'Вторник, 04 Януари 2022 17:42' and a main heading 'Typology of Cultural Heritage Attractions in Bulgaria'. The text discusses the current state of tourist attractions in Bulgaria, mentioning the Ministry of Tourism's e-register and the need for a practical typology. A small image of a book cover titled 'TOURISM IN THE VUCA WORLD: TOWARDS THE ERA OF (IR)RESPONSIBILITY' Proceedings book is also visible.

Научна задача: **Поддръжка и развитие на обучителната платформа e-Medievalia**

Постигнати научни резултати:

Допълнителна разработка и поддръжка на официалния сайт на програмата, който съдържа информация за ННП КИННПОР и партньорите, отчети, новини, събития, връзки към ресурси, информация за участия в медиите и контакти. Поради липсата на сайт на стартиралата през септември 2022 г. национална научна програма „Развитие на чуждестранната българистика“ е създадена и секция „Българистика“ на същия сайт, която се обновява текущо и с информация за конкурси и прояви по другата програма. Сайтът се допълва текущо с информация (текст, изображения, видео, връзки) – 1 бр. уеб-сайт.

Осъществена е текуща поддръжка и системна администрация на платформата и електронната система за обучение e-Medievalia, включително обновяване на основната версия и компоненти на системата, архивиране на системата, мониторинг на системата, записване на нови потребители, оказване на помощ за работа със системата на записаните потребители, настройка на тестове, настройка на виртуални класни стаи, провеждане на тестове и изпити (курс „История на българския език“, курс „Старобългарски език“, курс „Старобългарска литература“, курсове по средновековна история на България), комуникация с преподаватели и студенти и др. През периода системата е прехвърлена на нов рак-сървър, закупен по програмата, който е монтиран в нов сървърен шкаф, също закупен по програмата.

Разработен е електронният курс „Език и книжнина в средновековна България“ (секция „Филология“), който има за цел да запознае студентите с най-ранния славянски език, засвидетелстван в писмен вид, и с неговата българска етническа основа - 1 бр. електронен курс.

В рамките на учебната година (октомври-септември) в електронната система за обучение се записват средно по около 400 нови потребители – студенти (бакалаври и магистри), докторанти и постдокторанти. Общият брой на потребителите на системата е над 4000

(бакалаври, магистри, докторанти, постдокторанти, преподаватели, млади учени и научни работници), които имат достъп до ресурсите на системата – 409 бр. нови потребители.

**Институция:** Институт за литература към БАН

Научна задача: **Компетентностен подход при преподаването на литература в училище**

Постигнати научни резултати:

В рамките на програмата през 2020 г. е проведена национална научна конференция на тема **„Компетентностният подход при преподаването на литература в училище“**

Издадено е учебно помагало, подпомагащо обучението по литература в училище (5–12 клас) **„Компетентностният подход при преподаването на литература в училище“**, ИЦ „Боян Пенев“, 2021, 410 с.

Създаден е интернет сайт <https://ilit.bas.bg/bg/node/1123> на който се събират и публикуват материали, подпомагащи обучението по литература в училище (5–12 клас). Те са съобразени със структурата на учебната програма, като разработват различни теми, придружени от дидактически задачи. Интерактивното помагало има три основни менюта:

- Социокултурни компетентности;
- Литературни компетентности;
- Комуникативни компетентности,

Сайтът подпомага изграждането на литературни и комуникативни компетентности на учениците при различните степени на средно образование.

Издадено е учебно помагало, подпомагащо обучението по литература в училище (5–12 клас) **„Компетентностният подход при преподаването на литература в училище“**, ИЦ „Боян Пенев“, 2021, 410 с.

В рамките на работния пакет е издаден тематичен брой на **Studia Litteraria Serdicensia. Т. 1** ИЦ „Боян Пенев“, 2021, 520 с.

**Институция:** ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

**Научна задача:** Програми за професионална квалификация - разработване на концепция за обучителни модули за работещите в институциите за култура и културното наследство: провеждане на редовно или дистанционно обучение със служители от РИМ, от отдели Култура към общините, читалищни деятели, журналисти, НПО и пр.

Постигнати научни резултати:

- Разработена е цялостна концепция за академични програми в областта на дигиталната култура и културното наследство
- разработено съдържанието на 11 учебни модула с Power Point визуализации към всеки модул;
- Проведен задочен курс на обучение в електронна среда със 17 курсисти от 10 институции

**Научна задача:** Университетски програми – разработване на концепция за академични програми в областта на дигиталната култура и културното наследство

Постигнати научни резултати:

Разработена цялостна учебна документация за магистърска програма "Културно наследство и културен туризъм на Балканите", включваща учебен план и 14 бр. учебни програми:

1. Материално културно наследство на Балканите като обект на културен туризъм. Първа част
2. Народна култура на Балканите като обект на културен туризъм
3. Музикално културно наследство
4. Ресурсна осигуреност на културния туризъм
5. Културни маршрути на Балканите. Първа част

6. Материално културно наследство на Балканите като обект на културен туризъм. Втора част
7. Културни маршрути на Балканите. Втора част
8. Музиката в културното наследство на Балканите
9. Управление на дестинациите за културен туризъм на Балканите
10. Традиционна архитектура. Музеи и музейни сбирки. Фолклорни фестивали и събития
11. Визуална реклама. Първа част
12. Психология на културния туризъм
13. Визуална реклама. Втора част
14. Туристическо поведение

**Институция:** Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Научна задача: **Изграждане на съдържание за бакалавърска програма в областта на културното наследство**

Постигнати научни резултати:

В първото полугодие екипът работи активно върху подготовката на учебни съдържания, учебни планове както следва:

- Нова бакалавърска програма „Културен туризъм“ задочна форма на обучение;
- Нова магистърска програма „Културен мениджмънт“ задочна форма на обучение;
- Нова магистърска програма „Етнология и културно наследство“ за студенти от хуманитарни и социални науки.

Учебните планове на новата бакалавърска и новата магистърска програма са обсъдени и одобрени от Комисията по качество, ФС и АС на Пловдивския университет. В ход е процедура по тяхното акредитиране от НАОА.

Изработени са учебни съдържания на единадесет нови дисциплини, както следва:

- “Индустриално наследство” за бакалавърска специалност История и културно наследство;
- „Музеи и наследство” за бакалавърски специалности Етнология, Културен туризъм, Английски език и културно наследство и История и културно наследство;
- “Нематериално културно наследство - пътуващ семинар” за бакалавърска специалност Културен туризъм;
- „Нематериално културно наследство“, за бакалавърски програми Културен туризъм, Английски език и културно наследство и История и културно наследство;
- „Културен пейзаж“ за бакалавърски програми Английски език и културно наследство и История и културно наследство;
- “Представяне на културното наследство” за бакалавърска специалност Английски език и културно наследство;
- “Езиково многообразие и наследство” за бакалавърска специалност История и културно наследство;
- “Представяне на културното наследство в туризма на преживяването” за бакалавърска специалност Културен туризъм;
- „Градски наследства“ за бакалавърски програми Етнология, Английски език и културно наследство и История и културно наследство;
- „Общности и наследства” за бакалавърска програма История и културно наследство;
- „Хералдика” за бакалавърска програма История и културно наследство.

Към всички учебни дисциплини са подбрани научни текстове и са подготвени рийдъри, които ще са необходими за самоподготовката на студентите.

## Задача 3.2. Образователни продукти

**Институция:** Кирило-Методиевски научен център към БАН

Научна задача: **Създаване на програма „Кирилометодиевистиката и Българското културно наследство“**

Постигнати научни резултати:

- Създадена концепция за програмата.
- Създаден канал на КМНЦ в YouTube с 20 заснети лекции по кирилометодиевистика.
- Предоставени 12798 записа за библиография по кирилометодиевистика за включване в каталога на НАБИС: [линк](#)
- Създаден справочникът на Иванова, М. и Цв. Данова. „Кой, къде, кога в Пространните жития на Кирил и Методий“. БАН-КМНЦ, София, 2021, 304 с.
- Издирени 1134 преписа на 43 славянски извори и 467 онлайн заглавия на изследвания върху тях за Електронен указател „Славянски кирило-методиевски извори online“.

Опис на приложения доказателствен материал:

- Видеолекторатът на КМНЦ в Образователния канал в YouTube: [линк](#)
- Електронна библиография по кирилометодиевистика - [линк](#)
- Електронен указател: <https://cyrmet-sl.kmnc.bg/>
- Справочникът „Кой, къде, кога в Пространните жития на Кирил и Методий“:

[https://kinnpor.uni-sofia.bg/news/item/90-kmnc-](https://kinnpor.uni-sofia.bg/news/item/90-kmnc-pomagalo)

[pomagalohttps://www.youtube.com/channel/UCZWJ5qW6J0YVKEIeH3CMJ7A](https://www.youtube.com/channel/UCZWJ5qW6J0YVKEIeH3CMJ7A)

<https://bnr.bg/hristobotev/post/101603486>

<http://www.old.bta.bg/bg/c/EZ/id/2575379>

<https://press.azbuki.bg/en/news/novini-2021/broj-37-2021/koj-koga-kade/>

<https://www.prv.bg/otbelyazvame-uspenieto-na-sv-konstantin-kiril-filosof-kmncz-organizira-akademichno-tarzhestvo/>

<http://unicat.nalis.bg/Record/BAS.000596797>

**Институция:** Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН

Научна задача: **Създаване и обогатяване на комплекс от въпроси и отговори и на кратки бележки по актуални езикови проблеми**

Постигнати научни резултати:

Изготвени са отговори на 1500 реални езикови въпроса на потребители; отговорите са редактирани и въведени в онлайн справочника „Езикови справки по интернет“ <http://ibl.bas.bg/ezikovispravki/kategorii/>

Създадени, редактирани и публикувани са 156 езикови бележки в справочника „Написаното остава. Пиши правилно!“ [https://ibl.bas.bg/ezikovi\\_spravki/](https://ibl.bas.bg/ezikovi_spravki/) и във в-к „Азбуки“ (печатно и онлайн издание).

Публикувани са 12 научни статии и студии в реферирани научни списания и в сборници от конференции.

Изнесени са 6 доклада на международни научни форуми.

Участия в 5 събития за популяризиране на резултатите от изпълнението програмата.

Трима млади учени и постдокторанти, участвали в изпълнението на дейностите.

Опис на приложения доказателствен материал

**Електронни ресурси за образователни цели:**

- Онлайн справочник „Езикови справки по интернет“ <http://ibl.bas.bg/ezikovispravki/kategorii/>
- Онлайн справочника на Института за български език „Написаното остава. Пиши правилно!“ [https://ibl.bas.bg/ezikovi\\_spravki/](https://ibl.bas.bg/ezikovi_spravki/)

**Научни публикации:**

1. Александрова, Т. Онлайн ресурси за езикови справки и консултации. В: Електронно списание „Културно-историческо наследство: опазване, представяне, дигитализация“, 2019, Vol. 5, 2. Институт по математика и информатика при Българската академия на науките. ISSN 2367-8038.



2. Александрова, Т., Томов, М. Александрова, Т., Томов, М. Some Aspects of the Bulgarian Standard Language Codification as a Continuous Process. Papers of BAS. Humanities and Social Sciences, 6, 2, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 2019, № 2, с. 206-219; ISSN: (print) 2367-6248 ISSN (online) 2603-4832
3. Георгиева, Цв., Т. Александрова. Езиковите бележки през 2019 г. в онлайн справочника „Написаното остава. Пиши правилно!“. – В: Българистични четения – Сегед 2019. Международна научна конференция, Сегед, Унгария, 13 – 14 юни 2019 г. Szeged, JATEPress, 2019, с. 63–71. ISSN:978-963-315-424-3
4. Чаралозова, К. Българските експресивни лични имена в съпоставка с деминутивните форми на личните имена в руски и полски език. – Romanoslavica, LV, № 3 (под печат).
5. Александрова, Т. „Етимологически и правописен речник на българския книжовен език“ и възгледите на Стефан Младенов за правописното устройство на българския език. – В: Българският език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов. София, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН, 2020, с. 76–88. ISBN 978-619-90884-1-8.
6. Митринов, Г. Фасадният надпис на църквата „Св. Архангел Михаил“ в с. Ловча, Неврокопско (дн. Драмско). – В: Българският език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов. София, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН, 2020. София с. 237–248. ISBN 978-619-90884-1-8.
7. Мичева, В. Концептът разкаяли се блудници в историята на българския книжовен език. – Български език, 2020, кн. 2, с. 145–157. ISSN 0005-4283; e-ISSN 2603-3372; [https://www.balgarskiezik.eu/2-2020/8\\_VANYA%20MICHEVA\\_str.%20145-157\\_FULL.pdf](https://www.balgarskiezik.eu/2-2020/8_VANYA%20MICHEVA_str.%20145-157_FULL.pdf)
8. Томов, М. Фонетиката в Граматика на българския език от Ст. Младенов и Ст. Попвасилев (1939 г.). – В: Българският език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов. София, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН, 2020. София с. 57–67. ISBN 978-619-90884-1-8.
9. Сумрова, В. Плейлист, плейлистове или плейлиста, плейлисти? – Български език, 2021, кн 2, с. 108–112. ISSN: 0005-4283; e-ISSN: 2603-3372.

10. Кунева, И. Правописни затруднения при нови думи в медийни текстове. – В: Сборник с доклади от Международната научна конференция „Медийната грамотност – класически и най-нови измерения“, организирана от Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“ (28 и 29 октомври 2021 г.). София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2022, с. 376–380. ISBN 978-619-756-7

11. Златева, Ж. Норма и вариантност при предаването на чужди собствени имена в медийни текстове. – В: Сборник с доклади от Международната научна конференция „Медийната грамотност – класически и най-нови измерения“, организирана от Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“ (28, и 29 октомври 2021 г.). София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2022, с. 371–375. ISBN 978-619-756-7

12. Станчева, Руска. Йерархизиране на книжовните норми според езиковите нагласи на българите. – В: Сборник с доклади от Международната българистична конференция „Българският език, литература и култура: пътища през мултикултурния свят“, организирана от Университет Ориентале в Неапол (18–21 ноември 2021 г.). Неаполски университет “Ориентале“ Национално издателство за образование и наука „Азбуки“, 2022, с. 188–199, ISBN 978-619-7667-38-7.

#### **Участия в международни научни конференции:**

1. Георгиева, Цв., Т. Александрова. Езиковите бележки през 2019 г. в онлайн справочника „Написаното остава. Пиши правилно!“. – Доклад, изнесен на международния форум „Българистични четения“ – проведен в Университета в Сегед, Унгария, 13 – 14 юни 2019.

2. Чаралозова, К. Българските експресивни лични имена в съпоставка с деминуативните форми на личните имена в руски и полски език. Доклад, изнесен на Международната научна конференция Romanian Slavic Studies and the dialogue of cultures in 2019. 70 years of Slavic Studies at the University of Bucharest. 20–21 септември 2019 г, Букурещ, Румъния.“[https://unibuc.ro/stec\\_event/slavistica-romaneasca-si-dialogul-culturilor-2019/](https://unibuc.ro/stec_event/slavistica-romaneasca-si-dialogul-culturilor-2019/)

3. Кунева, И. Правописни затруднения при нови думи в медийни текстове. – Доклад, изнесен на Международната научна конференция „Медийната грамотност – класически и най-нови измерения“, организирана от Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“ (28 и 29 октомври 2021 г.).

4. Златева, Ж. Норма и вариантност при предаването на чужди собствени имена в медийни текстове. – Доклад, изнесен от Международната научна конференция „Медийната грамотност – класически и най-нови измерения“, организирана от Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“ (28, и 29 октомври 2021 г.).

5. Стойчева, М. Начини на граматично адаптиране на най-новите чужди думи в българския език (върху материал от медийни текстове). – Доклад, изнесен от Международната научна конференция „Медийната грамотност – класически и най-нови измерения“, организирана от Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“ (28 и 29 октомври 2021 г.).

6. Станчева, Р. Йерархизиране на книжовните норми според езиковите нагласи на българите. – В: Сборник с доклади от Международната българистична конференция на тема „Българският език, литература и култура: пътища през мултикултурния свят“, организирана от Университет Ориентале в Неапол (18–21 ноември 2021 г.). Неаполски университет „Ориентале“.

#### **Участия в събития за популяризиране на резултатите от дейността по Програмата:**

17.06.2019 – Иво Панчев изнесе семинар с преводачи от българския езиков департамент на Генерална дирекция „Преводи“ към Европейската комисия в Брюксел и Люксембург и направи презентация на онлайн ресурсите на Института за български език, развивани и обогатявани в резултат от работата по програмата КИННПОР, финансирана от МОН.

3.09.2019; 31.10.2020 и 14.11 2020 – проведени квалификационни курсове с учители по български език и литература на тема „Трудните случаи в правописа, граматиката и пунктуацията“ с лектори Т. Александрова, И. Кунева и М. Томов. В рамките на курсовете бяха демонстрирани възможностите на онлайн ресурсите, развивани и с подкрепата на програмата КИННПОР: (справочник „Езикови справки по интернет“ и езиковите бележки „Написаното остава. Пиши правилно“) и тяхното приложение в обучението по български език и литература в средното училище.

27.11.2019 г. Лекция на доц. д-р Милен Томов и презентация на тема „Традиционни и електронни ресурси за съхраняване на езиковото наследство и за изучаване на български език, създадени в Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“. Лекцията е изнесена пред студенти българисти и слависти и преподаватели от Департамента по руска и

славянска филология при Факултета по чужди езици и литератури към Букурещкия университет.

05.11.2020 г. – Проведен е Петият форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, организиран от Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“, в рамките на който гл. ас. д-р Илияна Кунева направи презентация на тема „Как да получим експертен отговор на езикови въпроси“ и разказа на преподавателите как двата онлайн справочника (справочник „Езикови справки по интернет“ и езиковите бележки „Написаното остава. Пиши правилно“), поддържани и обогатявани с дейности по програмата КИННПОР, могат да бъдат прилагани в обучението по български език и литература в средното училище. <https://ibl.bas.bg/peti-forum-vizledovatelски-podhodi-v-obutchenieto-po-balgarski-eziku/>.

18.11.2021 г. По време на Международната научна конференция „Българският език, литература и култура: пътища през мултикултурния свят“, организирана от Университет Ориентале, Неапол, Италия, доц. д-р Руска Станчева е запознала участниците – в основната си част представители на български училища извън България – с електронни ресурси на ИБЕ, развивани в рамките на програмата КИННПОР, финансирана от МОН.

**Институция:** Централна библиотека на БАН

**Научна задача:** Създаване на библиография по кирилometодиавистика в библиотечно-информационната система ALEPH500

Постигнати научни резултати:

Библиографията, която разработваме в нова дигитална среда е библиография по Кирилometодиавистика в библиотечно-информационната система ALEPH500. Достъпът до библиографските данни е свободен. Аналитично са разработени сборници, монографии, периодични издания, които съдържат литература, посветена на кирилometодиавистиката – над 13 000 броя библиографски записи ([линк](#)).

Информацията, която читателят получава е за наличността на тези издания в библиотеката на БАН, а чрез сводния каталог НАБИС стават достояние на още по-голям кръг читатели, както у нас, така и в чужбина.

**Найденова**, Силвия и Габриела Георгиева. Поредицата „Периодика и литература“ в дигитална среда. – Издател: Научно списание, XXIV, кн. 1, 2022, с. 52-58

**Найденова, Силвия** и Габриела Георгиева. Дигитализация и виртуализация на културното наследство. В: Библиотеките – предизвикателства и трансформации в COVID среда: Доклади от XXXI Национална конференция на ББИА, 14-15 октомври 2021 г., с. 5-12.

## РАБОТЕН ПАКЕТ 4. ДЕЙНОСТИ ПО РАЗРАБОТКАТА НА НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРОДУКТИ

### ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА РАБОТНИЯ ПАКЕТ

- разработването на стандартизирани метаданни и онтологии за описание на места, лица, събития, артефакти, обекти и др. от областта на българското културноисторическо наследство;
- прилагане на масиви и колекции от структурирани данни за българското културноисторическо наследство за изработването на: виртуални карти, дигитални атласи, географско-информационни системи,
- виртуални музеи и галерии, онлайн речници и справочници, филми, мобилни приложения и онлайн игри, свързани с представянето и популяризирането на българското културноисторическо наследство;
- изследване и геолокализиране на различни типове обекти на културноисторическото наследство от различни исторически периоди и проучване на взаимозависимостите между тях; изготвяне на геопространствени модели на разпространението на историческите писмени паметници на българския език; изграждане на ГИС модели с хронологични и типологични слоеве, както и на мрежи от геолокализирани лица и обекти, които могат да служат за основа както на нови научни изследвания на демографията, топонимията, териториалните граници, етническият състав, културното и индустриалното развитие и други на българските земи, така и за създаването на рекламни, популяризиращи и туристически продукти;
- разработване на система за лексикографско описание на езикови единици от българския език (базирана на вече разработваните и свободно достъпни стандарти на европейската лексикографска инфраструктура ELEXIS);
- проекти за представяне на културноисторическото наследство на България, свързани с близкото минало, градското пространство, устната история, микроисторията и др. чрез

конципирането и инициирането на т.нар. crowdsourcing/citizen science проекти, в които потребителите се приканват към разказване на истории, споделяне на изображения от лични архиви и т. н., свързани с личности, места и събития;

- разработка на продукти и услуги за нуждите на културния туризъм (туристически програми за представяне на нематериалното и материалното културно наследство, маркетингови проучвания и др.).

## Задача 4.1. Дигитализация и виртуализация на културното наследство

**Институция:** Технически университет – София

Научна задача: **3D дигитализация / реконструкция на обекти от културно-историческото наследство**

Постигнати научни резултати:

Направена е дигитализация на експонати от българското КИН, интегриране на 3D реконструкции на музейни експонати във виртуална разходка и представяне на 3D реконструкции в среда на разширена реалност с разпознаване на маркери и разпознаване на повърхности.

**Институция:** Технически университет – София

Научна задача: **Разработка на приложения за РС / мобилни устройства / уеб-базирани, използващи създадените 3D реконструкции, както и материали, предоставени от партньорите, за представяне на интерактивни виртуални разходки и разглеждане на артефакти.**

Постигнати научни резултати:

Благодарение на изграденото в рамките на проекта добро партньорство с Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и чрез тях с Регионалния етнографски музей – Пловдив беше започната разработката на мобилно приложение за операционна система Андроид, което да включва изброените в първата научна задача функционалности. Бяха направени начални заснемания на няколко експоната от музея за създаване на тримерни реконструкции с помощта на „фотограметрия“, също така получихме от служителите на музея тримерни реконструкции на експонати, направени от тях с помощта на ръчен лазерен скенер. Беше извършено също така 360 градусово заснемане на първия етаж от музея. Събраните материали са интегрирани в мобилно приложение за устройства с операционна система Андроид.

Разработено е мобилно приложение за операционна система Андроид, позволяващо виртуално посещение и разглеждане на експонати на музеи. За всеки музей има възможност да се представят материали в 3 модула:

- Виртуална разходка с 360 градусови изображения – за разходката се препоръчва използване на мобилно устройство с жирокоп, защото тогава приложението може да използва сензора да засече ориентацията на мобилното устройство и да я използва за разглеждане във виртуалната разходка;
- Разглеждане на 3D експонати – в този модул се добавят тримерни реконструкции на експонати на музея, получени от 3D сканиране и/или фотограметрия;
- Разглеждане на 3D експонати в разширена реалност (AR) – този модул дава възможност тримерните реконструкции на експонати да бъдат поставени във физическата среда на потребителя и да бъдат разглеждани все едно са част от нея.

Разработено е уеб приложение в голяма степен съответстващо на мобилното приложение (с изключение на възможност за разглеждане на експонати в разширена реалност), което е интегрирано в портала на проекта.

Към момента в приложението са качени материали, предоставени от Регионален етнографски музей – Пловдив, в рамките на изградено с помощта на Васил Караджов от



Пловдивски университет партньорство с музея. В приложението са включени виртуална разходка на Регионален етнографски музей – Пловдив, виртуална разходка на квартал Капана в Пловдив, в модулите за разглеждане на експонати са включени общо 21 експоната – 12 сканирани и предоставени от музея и 9 разработени от екипа на ТУ – София с помощта на фотограметрия и последваща пост-обработка.

**Институция:** Технически университет – София

Научна задача: **Разработване на пилотен продукт с работно заглавие „Виртуален Капан“**

Постигнати научни резултати:

Беше извършено 360 градусово заснемане на известния пловдивски квартал Капана. Задачите по този пакет ще се изпълняват в тясно сътрудничество на нашия екип с екипа на проф. Мария Шнитер (Пловдив).

Резултатите от тази задача са представени в рамките на международна научната конференция AMEE'20 в специализирана секция „Software Sciences and Innovation for Interactive Presentation of Bulgarian Cultural and Historical Heritage" в статии със заглавия:

- D. Chotrov, A. Bachvarov, A Flexible Framework for Web-based Virtual Reality Presentation of Cultural Heritage, AIP Conference Proceedings 2333(1):140002, DOI: 10.1063/5.0042542.
- D. Ivanova, V. Kadurin, Mobile Application for Interactive Discovery of Bulgarian Cultural and Historical Places, AIP Conference Proceedings 2333, 140004 (2021); <https://doi.org/10.1063/5.0042259>
- A. Bachvarov, D. Chotrov, Y. Yordanov, Zl. Uzunova, Conceptual model of the VR module for “Virtual plaza for interactive presentation of Bulgarian cultural heritage”, AIP Conference Proceedings 2172, 090008 (2019); <https://doi.org/10.1063/1.5133585>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55078194000>
- Y. Svezhenov, A. Nikov, L. Dimitrov, Modelling in dynamic user experience design of educational toys packages, AIP Conference Proceedings 2172, 090015 (2019);

<https://doi.org/10.1063/1.5133592>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=43060962600>

Статиите са приети за публикуване. Сборникът на международната конференция „AMEE“ е индексирани в световно известните бази данни „SCOPUS“ и “WoS” и е с SJR ранг.

**Институция:** Технически университет – София

Научна задача: **Разработка на мобилни / веб базирани приложения с интегриране на допълнителни функции, базирани на AR за разпознаване на маркери или обекти или разпознаване на повърхности (SLAM), използващи създадените 3D реконструкции, както и материали, предоставени от партньорите**

Постигнати научни резултати:

Разработено е приложение с представяне на виртуална 360-градусова разходка, направено по нов начин като за устройства с наличен сензор за ориентация всъщност се използва ориентацията на устройството за насочването на камерата, визуализираща разходката. По този начин потребителя може да се завърта и оглежда много интуитивно и екрана на устройството може да се разглежда като прозорец към виртуалната разходка. За навигация се използват стрелки, които при насочване на устройството към тях казват на потребителя накъде водят. Във виртуалната разходка на музея са вградени някои от тримерните реконструкции на експонати на музея, така че потребителят може от виртуалната разходка да избере експонат и да го разгледа в детайли в 3D режим или в среда на разширена реалност. Налични са експонати в 360 градусовата снимка от зала „Грънчарство“. При насочване на центъра на екрана на телефона към съответен експонат се стартира анимация, която увеличава размера на експоната, и при докосване се показва допълнителна информация за него, както и възможност за разглеждане на експоната. Налични са възможности за разглеждане на експоната в 3D режим, както и в среда на разширена реалност като се използва разпознаване на повърхности.

**Институция:** Централна библиотека на БАН

Научна задача: **Дигитализиране на литературни периодични издания от началото на XX век, във връзка с отпечатване на т. 6 от поредицата „Периодика и литература“.**

Постигнати научни резултати:

Дигитализирани и експонирани са общо **62 заглавия**, предоставени на Централна библиотека на БАН от НБ „Иван Вазов“ и РБ „П. Славейков“ - ВеликоТърново. Експонирането на тези издания се осъществява върху платформата DSpace на ЦБ-БАН. Всички периодични издания, включени в т. 6 от поредицата „Периодика и литература“ са на свободен достъп: <http://dspace.cl.bas.bg/xmlui/handle/nls/30827?locale-attribute=bg>

Не на последно място трябва да се отбележи положителния резултат от съвместната работа между различни институции. Доброто партньорство и сътрудничеството между ЦБ-БАН, Института за литература, НБКМ, НБ “Иван Вазов“ и РБ“П. Славейков“-В. Търново и Библиотеката на СУ е пример за добра практика в реализирането както на този проект, така и на бъдещи такива.

**Институция:** Институт по математика и информатика – БАН

Научни задачи:

**1. Виртуални музеи и галерии**

**2. Познавателни онлайн игри**

Постигнати резултати:

1. Виртуални музеи и галерии

По РП4, работна задача 4.1. (1) се реализира и експериментално внедри виртуален *3D музей за нуждите на Регионален исторически музей в Бургас*. Технологичното софтуерно решение включва две 3D веб-достъпни изложбени зали, представящи цифрово заснети копия на културни артефакти в 3D формат от етнографската и нумизматична колекции на музея. Зали от сградата на Регионален исторически музей в Бургас бяха заснети панорамно в 3D формат и бяха използвани за реален декор на изложбите. Формализирани бяха знания от избраните колекции за цифров достъп до тях във виртуалния музей. Цифрово заснети и

обработени са подбрани значими образци, използвани за вграждане в изложбените зали на виртуалния музей. Тествана бе функционалността на софтуерното приложение. Дейността е подпомогната от създадената по програмата Лабораторията по цифровизация към секция „Математическа лингвистика“ в ИМИ-БАН със седалище гр. Бургас.

## 2. Познавателни онлайн игри:

По РП4, работна задача 4.1. (2) се реализира експериментален прототип на *познавателна игра „Аква Калиде“ на културно-историческа тематика за нуждите на училищното обучение*. Играта представлява 3D среда-лабиринт, в която посредством игрови компоненти и 3D анимирани аватари обучаемият се запознава с историята на древния археологически комплекс Aquae Calidae, намиращ се в древната област Тракия, близо до Черно море. Историята на Aquae Calidae (Therma, Thermopolis) е свързана с известните горещи минерални извори на това място и обхваща дълъг период от време от 1<sup>-во</sup> хилядолетие пр.н.е. до 16<sup>-ти</sup> век сл.н.е. Свързва се със събития от историята на древна Тракия, древна Гърция, Римската и Византийската империи, Средновековна българска държава, кръстоносните походи и Османската империя и е посещаван от известни исторически личности. Настоящият прототип представя първата част от историята, свързана с тракийската цивилизация и нейния културен подем. По време на разработването на играта са използвани методите „разказване на истории“ и сериозни игри заедно с подходящ учебен сценарий за улеснено разбиране на историческите факти и адекватно пресъздаване на епохата. Комбинацията от тези методи допринесе за по-ефективно обучение, стимулирайки желанието за учене, любопитство, творческо и логическо мислене, развитието на разнообразни способности и компетенции у обучаемите. Викторини, пъзели и разнообразни 3D мини-игрите вдъхновяват играчите да се запознават с образователното съдържание по атрактивен начин и да трупат знания.

Постигнатите научни резултати бяха публикувани в редица утвърдени научни издания (в т.ч. индексирани в Scopus, Web of Science, с SJR, отворен достъп) и бяха представени в доклади на международни и национални научни форуми.

### Опис на приложения доказателствен материал:

*Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици, в това число и публикации в издания с отворен достъп: 12*

- Proceedings of the 14<sup>th</sup> IMCL Conference, част от Lecture Notes in Networks and Systems, Springer (**Scopus, SJR**) – 1;
- Proceedings of the 11<sup>th</sup> International Conference on Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage (**Web of Science/Scopus, отворен достъп**) – 1;
- International Journal “Informatics and Automation”, издател: St. Petersburg Institute for Informatics and Automation of the Russian Academy of Sciences (**Scopus, SJR**) – 1;
- Book chapter “Studying Thracian Civilization through Serious Games and Storytelling” in Handbook of Research on Cross-Disciplinary Uses of Gamification in Organizations (Eds.: Oscar Bernardes, Vanessa Amorim, and Antonio Moreira), издател: IGI Global – 1;
- Proceedings of the 10<sup>th</sup> International Conference on Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage (**Web of Science/Scopus, отворен достъп**) – 1;
- Proceedings of the 12<sup>th</sup> annual International Conference on Education and New Learning Technologies (EduLearn2020), Palma de Mallorca, Spain, 6-7 of July, 2020, IATED, 2020 (изданието се индексира в Web of Science) – 1;
- Proceedings of the Forty-ninth Spring Conference of the Union of Bulgarian Mathematicians – 1;
- SPIIRAS Proceedings (**SCOPUS/Web of Science, SJR**) – 1;
- Proceedings of the 9<sup>th</sup> International Conference on Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage (**Web of Science/Scopus, отворен достъп**) – 2;
- Proceedings of the 9<sup>th</sup> International Conference on Information Communication and Management (ICICM 2019), ACM conference proceedings series, (**SCOPUS/Web of Science, SJR**) – 1;

- Сборник на Националната научна конференция с международно участие „Културно-историческо наследство: опазване, представяне, дигитализация“, 18-19 април, 2019, Велико Търново, България – 1.

Paneva-Marinova, D., Goynov, M., Pavlova, L., Zlatkov, L., Luchev, L. Studying the Ancient Civilizations on the Balkan Peninsula through Serious Game and Storytelling. In: Auer, M.E., Tsiatsos, T. (eds) *New Realities, Mobile Systems and Applications. Lecture Notes in Networks and Systems*, Vol. 411, 2022, Springer, 2022, ISBN:978-3-030-96295-1, ISSN:2367-3370, DOI: [https://doi.org/10.1007/978-3-030-96296-8\\_48](https://doi.org/10.1007/978-3-030-96296-8_48), 537-546. SJR (Scopus):0.151 (**Scopus, SJR**).

Moumoutzis, N., Pappas, N., Xanthaki, Ch., Perrakis, S., Maragkoudakis, Y., Christodoulakis, S., Paneva-Marinova, D., Coursevo: A Multimedia Online Learning Platform to Support Onlife Communities and its Extension with Gamification Facilities. *Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Conference Proceedings*, Vol. 11, Sofia, Bulgaria: Institute of Mathematics and Informatics – BAS, 2021, pp. 159-174, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online), [https://dipp.math.bas.bg/images/2021/159-174\\_16\\_3.9\\_fDiPP2021-34\\_v03.pdf](https://dipp.math.bas.bg/images/2021/159-174_16_3.9_fDiPP2021-34_v03.pdf) (**Web of Science/Scopus**).

Moumoutzis, N., Sifakis, Y., Christodoulakis, C., Paneva-Marinova, D., Pavlova, L., Performative framework and case study for technology-enhanced learning communities. *Informatics and Automation (SPIIRAS Proceedings)*, 20, 4, St. Petersburg Institute for Informatics and Automation of the Russian Academy of Sciences, 2021, ISSN:2713-3192, DOI:10.15622/IA.20.4.6, 905-939. SJR (Scopus):0.151 (**Scopus, SJR**).

Paneva-Marinova, D., Goynov, M., Luchev, D., Pavlova, L., Márkus, Z. L., Veres, M., Weisz, Z., Szántó, G., Szkaliczki, T., Studying Thracian Civilization through Serious Games and Storytelling. *Handbook of Research on Cross-Disciplinary Uses of Gamification in Organizations* (Oscar Bernardes, Vanessa Amorim, and Antonio Moreira eds.), IGI Global, 2022, ISBN:9781799892236, DOI:10.4018/978-1-7998-9223-6, 445-466.

Moumoutzis, N., Rigas, N., Xanthaki, C., Maragkoudakis, Y., Christodoulakis, S., Paneva-Marinova, D., Pavlova, L., Employing Theatrical Games to Establish and Support Onlife Learning Communities on Mathematical Principles of Informatics, *Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Conference Proceedings*, Vol. 10, Sofia, Bulgaria: Institute of

Mathematics and Informatics – BAS, 2020, pp. 19-43, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online). (**SCOPUS/Web of Science**), [http://dipp.math.bas.bg/images/2020/019-044\\_1.1\\_iDiPP2020-9\\_v.1c.pdf](http://dipp.math.bas.bg/images/2020/019-044_1.1_iDiPP2020-9_v.1c.pdf)

Paneva-Marinova, D., Zlatkov, L., Pavlova, L., Luchev, D., Pavlov, R., The New Interactive Ancient World of Aquae Calidae. In: Proceedings of the 12<sup>th</sup> annual International Conference on Education and New Learning Technologies (EduLearn2020), Palma de Mallorca, Spain, 6-7 of July, 2020, IATED, 2020, ISBN:978-84-09-17979-4, 7516-7520 (изданието се индексира в Web of Science), <https://library.iated.org/view/PANEVAMARINOVA2020NEW>

Luchev, D., Pavlova, L., Goynov, M., Towards personalized content observation in an ancient history virtual museum. In: Proceedings of the Forty-ninth Spring Conference of the Union of Bulgarian Mathematicians, 49, 2020, ISSN:1313-3330, 159-166, [http://www.math.bas.bg/smb/2020\\_PK/tom/pdf/159-166.pdf](http://www.math.bas.bg/smb/2020_PK/tom/pdf/159-166.pdf)

Paneva-Marinova, D., Stoikov, J., Pavlova, L., Luchev, D., System Architecture and Intelligent Data Curation of Virtual Museum for Ancient History. SPIIRAS Proceedings, 18, 2, 2019, St. Petersburg Institute for Informatics and Automation of the Russian Academy of Sciences, ISSN: 2078-9181, DOI: 10.15622/sp.18.2.444-470, 444-470. **SJR (Scopus):0.226**, <http://proceedings.spiiras.nw.ru/index.php/sp/issue/view/189> (**SCOPUS/Web of Science, SJR**)

Pavlov, R., Paneva-Marinova, D., Luchev, D., Zlatkov, L. Workshop on Serious Games and their Educational Applications Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Conference Proceedings, Vol. 9, Sofia, Bulgaria: Institute of Mathematics and Informatics – BAS, 2019, pp. 409-410, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online). (**SCOPUS/Web of Science**), [http://dipp.math.bas.bg/images/2019/409-410\\_2\\_5.2\\_wDiPP2019-52\\_f\\_v.1.F\\_20190908.pdf](http://dipp.math.bas.bg/images/2019/409-410_2_5.2_wDiPP2019-52_f_v.1.F_20190908.pdf)

Tramonti, M., Art and Science: Combining Learning Tool. Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage. Conference Proceedings, Vol. 9, Sofia, Bulgaria: Institute of Mathematics and Informatics – BAS, 2019, pp. 145-152, ISSN 1314-4006 (Print), eISSN 2535-0366 (Online), (**SCOPUS/Web of Science**) [http://dipp.math.bas.bg/images/2019/145-152\\_8\\_2.7\\_fDiPP2019-09\\_f\\_v.1.F\\_20190908.pdf](http://dipp.math.bas.bg/images/2019/145-152_8_2.7_fDiPP2019-09_f_v.1.F_20190908.pdf)

Paneva-Marinova, D., Zlatkov, L., Pavlova, L., Improved User Experience in Digital Library through Advanced Content Synthesizing. In: Proceedings of the 9<sup>th</sup> International Conference on

Information Communication and Management (ICICM 2019), ACM International Conference Proceedings Series, 2019, Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, ISBN: 978-1-4503-7188-9, DOI: <https://doi.org/10.1145/3357419.3357432>, 170-174. (Best presenter of ICICM 2019 <sup>1</sup> ) **SJR (Scopus):0.200 (SCOPUS/Web of Science)**, <https://dl.acm.org/citation.cfm?id=3357432>

Панева-Маринова, Д., Сенка, Г., Лучев, Д., Гойнов, М., Цифрови технологии за е-учене на изкуство и култура. Културно-историческо наследство: опазване, представяне, дигитализация, 1, 6, 2019, ISSN: 2367-8038, 12-21 <http://www.math.bas.bg/vt/kin/book-5/02-KIN-5-1-2019.pdf>

*Брой участия в национални и международни научни форуми и изложения: 11*

- Докладване на резултати от работата на националния форум „Акве Калиде в цифровия свят“, 8-11 юни, 2022, Регионалната библиотека „П.К. Яворов“, Бургас, България – 2;
- Докладване на резултати от работата на 14<sup>th</sup> International Conference on Interactive Mobile Communication, Technologies and Learning, 4-5 ноември, 2021, Солун, Гърция (он-лайн провеждане) - 1;
- Докладване на резултати от работата на Единадесета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 23-25 септември, 2021, Бургас, България – 1;
- Докладване на резултати от работата на Десетата международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 24-26 септември, 2020, Бургас, България – 1;
- Докладване на резултати от работата на 12<sup>th</sup> annual International Conference on Education and New Learning Technologies (EduLearn2020), 6-7 of July, 2020, Palma de Mallorca, Spain (он-лайн провеждане) – 1;
- Докладване на резултати от работата на 49 пролетна конференция на Съюза на математиците в България, 1-4 септември, 2020, Боровец, България – 1;

---

<sup>1</sup> ICICM 2019 conference web page: <http://www.icicm.org/icicm2019.html>



- Докладване на резултати от работата на Девета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 26-28 септември, 2019, Бургас – 2;
- Докладване на резултати от работата на 9<sup>th</sup> International Conference on Information Communication and Management (ICICM 2019), 23-26 август, 2019, Прага, Чехия – 1;
- Докладване на резултати от работата на Националната научна конференция с международно участие „Културно-историческо наследство: опазване, представяне, дигитализация“, 18-19 април, 2019, Велико Търново, България – 1.

Изнесени доклади на националния форум „Аква Калиде в цифровия свят“, 8-11 юни, 2022, Регионалната библиотека „П.К. Яворов“, Бургас, България, Теми: 1) Виртуален 3D музей на Регионален исторически музей в Бургас, автор: Десислава Панева-Маринова; 2) Изследователски аспекти и демонстрация на сериозната образователна игра „Аква Калиде“, автор: Детелин Лучев.

Изнесен доклад на 14<sup>th</sup> International Conference on Interactive Mobile Communication, Technologies and Learning, 4-5 ноември, 2021, Солун, Гърция (он-лайн провеждане), Тема: Studying the Ancient Civilizations on the Balkan Peninsula through Serious Game and Storytelling, автори: Paneva-Marinova, D., Goynov, M., Pavlova, L., Zlatkov, L., Luchev, L.

Изнесен доклад на Единадесета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 23-25 септември, 2021, Бургас, България, Тема: Coursevo: A Multimedia Online Learning Platform to Support Onlife Communities and its Extension with Gamification Facilities, автори: Moumoutzis, N., Pappas, N., Xanthaki, Ch., Perrakis, S., Maragkoudakis, Y., Christodoulakis, S., Paneva-Marinova, D.

Изнесен доклад на Десетата международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 24-26 септември, 2020, Бургас, България, Тема: Employing Theatrical Games to Establish and Support Onlife Learning Communities on Mathematical Principles of Informatics, автори: Moumoutzis, N., Rigas, N., Xanthaki, C., Maragkoudakis, Y., Christodoulakis, S., Paneva-Marinova, D., Pavlova, L.

Изнесен доклад на 12<sup>th</sup> annual International Conference on Education and New Learning Technologies (EduLearn2020), 6-7 July, 2020, Palma de Mallorca, Spain (он-лайн провеждане),

Тема: The New Interactive Ancient World of Aquae Calidae, автори: Paneva-Marinova, D., Zlatkov, L., Pavlova, L., Luchev, D., Pavlov, R.

Изнесен доклад на 49-та пролетна конференция на Съюза на математиците в България, 1-4 септември, 2020, Боровец, България, Тема: Towards personalized content observation in an ancient history virtual museum, автори: Luchev, D., Pavlova, L., Goynov, M.

Изнесен доклад на Девета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 26-28 септември, 2019, Бургас, България, Тема: Workshop on Serious Games and their Educational Applications, автори: Pavlov, R., Paneva-Marinova, D., Luchev, D., Zlatkov, L.

Изнесен доклад на Девета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“, 26-28 септември, 2019, Бургас, България, Тема: Art and Science: Combining Learning Tool, автор: Tramonti, M.

Изнесен доклад на 9<sup>th</sup> International Conference on Information Communication and Management (ICICM 2019), 23-26 август, 2019, Прага, Чехия, Тема: Improved User Experience in Digital Library through Advanced Content Synthesizing, автори: Paneva-Marinova, D. Zlatkov, L., Pavlova, L.

Изнесен доклад на Националната научна конференция с международно участие „Културно-историческо наследство: опазване, представяне, дигитализация“, 18-19 април, 2019, Велико Търново, България, Тема: Цифрови технологии за е-учене на изкуство и култура, автори: Панева-Маринова, Д., Сенка, Г., Лучев, Д., Гойнов, М.

*Брой мероприятия за популяризиране на получените резултати (конференции, семинари, кръгли маси, изложби, информационни дни): 3*

Организиране и провеждане на **3 семинара** в рамките на международната конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“ – DiPP2019, DiPP2020 и DiPP2021, провеждани през септември в гр. Бургас под патронажа на ЮНЕСКО и с подкрепа от община Бургас и Фонд „Научни изследвания“. На семинарите бяха докладвани постигнати научни и научно-приложни резултати на Национална научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“.

Организиране и провеждане на семинар „Нови образователни приложение на цифрово културно съдържание“ (25.09.2021) в рамките на Единадесетата международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“ – DiPP2021, 23-25 септември, 2021, Бургас, <http://dipp2021.math.bas.bg>.

Организиране и провеждане на семинар „Виртуални музеи и техни образователни приложения“ (24.09.2020) в рамките на Десетата международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“ – DiPP2020, 24-26 септември, 2020, Бургас, <http://dipp2020.math.bas.bg>.

Организиране и провеждане на семинар „Сериозни игри и техни образователни приложения“ (28.09.2019) в рамките на Девета международна конференция „Цифрово представяне и опазване на културно и научно наследство“ – DiPP2019, 26-28 септември, 2019, Бургас, <http://dipp2019.math.bas.bg>.

*Брой на млади учени, докторанти и студенти, участвали в програмата: 5*

В работата по научната задача се включиха:

Докторант Йордан Стойков

Докторант Нектариос Мамуцис

Пост-докторант (млад учен) д-р Максим Гойнов

Докторант Александра Николова

Докторант Микела Трамонти

*Брой разработени и предложени стратегии, модели и технологични решения за държавните институции и/или бизнеса: 2*

### ***Виртуален музей***

Зала 1: <https://demo.bg73.net/3d/museum.html?room=a5>

Зала 2: <https://demo.bg73.net/3d/museum.html?room=a6>

***Познавателна игра „Аква Калиде“:*** <https://demo.bg73.net/3d/aquae-calidae.html>

Видео представяния на разработените технологични решения:

<https://demo.bg73.net/3d/museum-room1.mp4>

<https://demo.bg73.net/3d/museum-room2.mp4>

<https://demo.bg73.net/3d/aquae-calidae.mp4>

*Брой партньори и/или потребители на ресурсите, изявили желание за съвместни проекти: 1*

Регионален исторически музей, гр. Бургас

**Институция:** **Институт за литература – БАН**

Научна задача: **Изработване на Т. 2 на Енциклопедия „Българско възраждане. Литература. Периодичен печат. Литературен живот. Културни средища“.** Работата включва написване на статии по тома, осъществяване на две научни редакции, както и енциклопедична редакция, издирване и публикуване на илюстрации към статиите.

Постигнати научни резултати:

Завършена е работата по Т. 2 на Енциклопедията. Дигиталният корпус на **Т. 2 на Енциклопедия „Българско възраждане. Литература. Периодичен печат. Литературен живот. Културни средища“** е достъпен на сайта на проекта <http://enc.ilit.bas.bg/>.

Той се попълва с материали и илюстрации, включени в словника и на Т. 3 от изданието.

В рамките на проекта е издадена книгата **Анриана Спасова-Топурова. Антични реминисценции във възрожденската книжнина.** София, ИЦ „Боян Пенев“, 2020, 220 с.

Научна задача: **Подготовка на разширен дигитален корпус и книжно издание на фундаменталното справочно издание „Периодика и литература“, Т. 6.**

Постигнати научни резултати:

Пълните течения на периодичните литературни издания, повечето от които са изключително ценни и трудно достъпни, са дигитализирани от екипа на Централна библиотека на БАН. **В резултат на съвместната работа в рамките на Националната**

**програма е създаден изключително полезен дигитален корпус, който вече активно се използва от широк кръг потребители.**

Подготвена е **изложба с материали от Т. 6 на „Периодика и литература“**, експонирана в БАН по повод Денят на народните будители – 1.11. 2021 г.

В рамките на научната задача са издадени следните книги:

**Румен Шивачев. – „Ракурси към ранната модерност. Психологизъм и символизъм“**, ИЦ „Боян Пенев“, 2021, 300 с.

**„Периодика и литература“, Т. 6. Авторски колектив** ИЦ „Боян Пенев“, 2021, 550 с.

**„Книга за списание „Златорог“ (1920-1943)“ . Авторски колектив.** ИЦ „Боян Пенев“, 2021, 360 с.

**Елка Трайкова. – „Книга за вестник „Развигор“ (1921-1927; 1937) .** ИЦ „Боян Пенев“, 2021, 250 с.

Научна задача: **Създаване на виртуални изложби, посветена на малко познати факти и документи от жизнения и творчески път на български писатели класици**

Постигнати научни резултати:

Към сайта **„Смесна китка от български литературни факти“** бяха създадени и добавени още **три виртуални изложби под общото име „Характери“**. Те предлагат интересни факти за навици, възгледи и хобита на български писатели, за особености на творческия процес, както и бърканица от други любопитни случки и подробности от живота и творчеството на авторите.

Уебсайт: <https://smesnakitka.eu/>

**Институция:** **Институт за балканистика с Център по тракология към БАН**

Научна задача: **Създаване на концепция и съдържание за Онлайн енциклопедия на античното културноисторическо наследство в Югоизточна Европа**

Постигнати научни резултати:

Активиран двуезичен сайт с ISSN 2738-8336: <https://www.seeu-heritage.net/>

- активирана азбучна търсачка;
- оптимизирани връзки между отделните раздели;
- представени 20 (двадесет) музея в България с техните антични сбирки;
- разработена рубрика „Ресурси“, в която са въведени нормативни документи, свързани с културноисторическото наследство в България;
- въведени 3 (три) автобиблиографии в раздел „Библиотека“;
- въведени в пълен текст два корпуса „Извори за Тракия и траките“
- въведени 7 (седем) статии в главната рубрика Антично КИИ в подрубриката Нематериално КИИ;
- въведени на български и на английски статии във всички рубрики (с изключение на нормативните документи, издадени на български език).

Статии и доклади на национални и международни научни форуми:

- Публикувани 5 (пет) статии за представяне на научната задача
- Изнесени 5 (пет) доклада на национални форуми

Включване в работата по програмата на млади учени, докторанти и студенти:

- В работата по сайта е включен 1 (един) докторант и 1 (един) постдокторант.

Организиране на събития за популяризиране на резултати в изпълнение на научната задача

- Организирана 1 (една) научна конференция „Четения по тракология: казано и премълчано“, София, 14-15 септември 2021 г.).

**Институция:** Кирило-Методиевски научен център при БАН (в сътрудничество с Научен архив на БАН)

Научни задачи:

- Изложба „Пътят на Кирил и Методий“, конвенционален и дигитален вариант.
- Виртуален архив на книжовното наследство на Неофит Рилски от Научния архив на БАН (съвместно с Научен архив на БАН)

Постигнати научни резултати:

Представяне на изложбата „ Пътят на Кирил и Методий“:

- във Варшава, 24 май – 20 юни 2021 в посолството на Р България в Полша



- в Супрасълския манастир, Полша, септември 2021
- в Ягиелонския университет, Краков, февруари 2022
- в галерия „Мисията“ на Държавния културен институт към МВНР, 3 ноември-15 декември 2021 г. под надслов „Ноември-месец на будителите“

Осъществени теренни проучвания

- проучване на материали свързани с ръкописното наследство на Неофит Рилски в Пловдив, Габрово и Дупница.
- редактиране и допълване на метаданните за дигитализираните материали от 11 арх. единици от ф. 12 на Научния архив на БАН.
- Създаване на метаданни за 10 арх. ед. от фонд 93с, на Научен архив на БАН.

Статии и доклади на национални и международни научни форуми:

- Трифонова, И. Допълнението към българската граматика на Неофит Рилски. Доклад на Кирило-Методиевски четения 2021, София, 14-15.05.2021
- Трифонова, И. Наследството на йеромонах Неофит Рилски. – В: Сборник в чест на проф. дфн Ана-Мария Тотоманова. София, 2021, ISBN 978954075222

Участия в национални и международни научни форуми и изложения:

- участие в Национален колоквиум „По следите на българската книга: Описи. Находки. Библиология“, посветен на 100-годишнината от създаването на отдел „Специални сбирки“ (1921 г.) към Народна библиотека „Иван Вазов“, Пловдив, 15-17.11.2021.



## Задача 4.2. Корпуси

**Институция:** Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Научна задача: **Създаване на двуезичен паралелен корпус на новобългарската преводна рецепция на антични и средновековни латински автори**

Постигнати научни резултати:

- Разработване на 1 бр. технологично решение за работа на сътрудници с паралелни текстове;
- Разработване на 1 бр. методика за онлайн редактиране на сдвоени текстове;
- Разработване на 2 бр. технологични модели за импорт на сдвоени текстове от XML формат и експорт на сдвоени текстове към XML формат (автори: 75 броя; оригинални текстове: 71; преводи: 45 броя; брой думи текстове: ~700000; брой думи преводи: ~350000);
- Разработване на 2 бр. технологични решения за онлайн редактиране на пояснителни бележки към текстовете и за визуализация;
- Разработване на 1 бр. технологично решение за търсене в двуезични корпуси;
- Разработване на 1 бр. технологичен модел за онлайн визуализиране на най-често срещани думи и фрази (word clouds);
- Участие на 6 бр. докторанти и студенти в програмата.

Възможности за развитие на научната задача след края на програмата

- Разработване на връзки на двуезичния корпус с индекси и именни показалци;
- Включване на метаданни към корпуса или връзка към метаданни;
- Превръщане на двуезичния корпус в корпус от „smart data“ (моделиране на базата данни на основата на е.г. референтни точки);
- Създаване на възможности за анализ на метаданни и „хоризонтално четене“ (семантична линия, текст в контекст, под. на конкорданция);

- Създаване на TMX (Translation Memory Exchange) база данни за използване от обучаеми, преподаватели и преводачи от латински език;
- Разширяване на изследователското поле към създаване на аналитични наративи, базирани на текстуалния двуезичен корпус
- Свързване на данните от корпуса с други масиви от текстове, речникови помагала и др.
- Перспективи за сътрудничество с национални и чуждестранни изследователски и образователни институции, работещи в областта на корпусната лингвистика и превода.



# ≡ ДВУЕЗИЧЕН КОРПУС

новобългарска преводна рецепция на антични латински автори

---

НАЧАЛО

---

АВТОРИ

---

ПРИЛОЖЕНИЯ

---

Проект "Създаване на двуезичен паралелен корпус на новобългарската преводна рецепция на антични и средновековни латински автори" в рамките на Национална научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“, Софийски университет

» Apuleius \* Апулей

## Metamorphoses. Cupido et Psyche \* Метаморфози. Амур и Психея

- Луций, Амур и Психея, Б. Пенева, Издателство "Цвет", 1918 (прев. от немски)
- Луций, Амур и Психея, Г. Бакалов, , 1918

⏪ ⏩ ⏴ ⏵

Metamorphoses. Cupido et Psyche	Луций, Амур и Психея, Б. Пенева, Издателство "Цвет", 1918 (прев. от немски)	Луций, Амур и Психея, Г. Бакалов, , 1918
<p>[4.28] Erant in quadam civitate rex et regina, hi tres numero filias forma conspicuas habuere, sed maiores quidem natu, quamvis gratissima specie, idonee tamen celebrari posse laudibus humanis credebantur, at vero puellae iunioris tam praecipua, tam praeclara pulchritudo nec exprimi ac ne sufficienter quidem laudari sermonis humani penuria poterat, multi denique civium et advenae copiosi, quos eximia</p>	<p>IV.28. Имало едно време един цар и една царица, които имали три прекрасни дъщери. Прелестите на двете по-големи едва могли да се опишат, но красотата на най-младата била толкова извънредна, че беден е човешкия език, за да може достойно да я прослави. Множество богаташи от града и безчет чужденци, привлечени от прословутата красота</p>	<p>IV.28. Имало едно време един цар и една царица. Те имали три много хубави дъщери. Омайната прелест на двете по-големи сестри все още, сякаш, можела да бъде надмината от човешките похвали, но поразителната хубост на най-малката била толкова необикновена, че на човешки език нямало достатъчно думи за нейното възхваление. И ето че много и много</p>

**Институция:** Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ – БАН

Научна задача: **Разширяване и обогатяване на съдържанието на Картата на диалектната делитба на българския език**

Постигнати научни резултати:

2019 г.: Увеличен е броят на въпросите по програмата на БДА, които се отразяват на Картата на диалектната делитба от областта на фонетиката, морфологията, синтаксиса, лексиката включени са 3 нови въпроса от областта на фонетиката, 5 морфология, 1 синтаксис, 5 лексика.

Направени са и са предадени 24 акустични записа от диалекти на различни селища.

2020 г.: Изготвени са 25 аудиофайла с образци от говори, записани на терен – от Мещица, Хисаря, Старо Железаре, Трявна, Момчиловци, Смилян, Старцево, Смолянско, Златоград; 8 записа от Видинско и Белоградчишко: с. Кутово, Брегово, Видинско; Старопатица, Кулско, Чупрене, Белоградчишко.

2021 г.: Направени са и са предадени – 20 записа селища + 40 фотоси за фотогалерията. Материалите са от селищата: Мещица, Пернишко; Старцево, Момчиловци, Смилян, Смолянско; Хисаря и Старо Железаре, Хисарско; Алино, Радуил, Самоковско; Трекляно, Кюстендилско и градовете Смолян, Златоград и Трън; с. Кутово, Брегово, Видинско; с. Старопатица, Кулско; с. Чупрене, Белоградчишко.

Транскрипция на нови аудиозаписи: 7 записа от Гоцеделчевско, Санданско и Разложко.

Извършено е проучване на селища в Родопите за надписите на камбани в църквите на селата Дунево, Писаница, Левочево, Соколовци, Момчиловци, Славейно, Давидково, Проглед, Гела, Солища, Върбово, Стойките, Пещера, Арда – 14 селища в Родопите.

Работа по Картата на диалектната делитба на българския език.

2019 г.:

Проучена, ексцерпирана и подготвена за монтиране на дигиталната Карта на диалектната делитба на българския език е информация за диалекта на 16 селища по разширен брой въпроси от всички езикови равнища – фонетика, морфология, синтаксис, лексика. Подготвени за монтиране на картата са нови 3 материала с акустични образци от говора.

2020 г.: Обработени преформатиране и монтиране са 6 нови акустични записа – образци от диалектите. Обработка и архивиране на останалите нови записи за галерията към картата.

Съставен е архив за фотогалерията със снимков материал от 10 нови селища от Мещица, Хисаря, Старо Железаре, Трявна, Златоград, Смолянско, Видинско, Кулско.

2021 г.: Техническа обработка (изрязване и преформатиране във формат, необходим за качването на записа на интерактивната карта) и качване на 21 диалектни записа на Картата на диалектната делитба на българския език; техническа обработка и качване на галерия от 30 селища, както и архивиране на снимков материал от други 35 селища.

Завършена е обработката и монтирането на нови акустични образци, нови материали с диалектна информация и фотогалерия към Картата на диалектната делитба на българския език – вж. <https://ibl.bas.bg/obnoven-variant-na-kartata-na-dialektnata-delitba-na-balgarskiya-ezik/>. Така този електронен ресурс за българските диалекти е обогатен.

Публикации:

- Антонова-Василева, Л. Семантични диалектизми в българските говори в Албания и Косово. – Международната годишна научна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“. 14-15 май, 2021 г. [https://ibl.bas.bg/wp-content/uploads/2021/06/Sbornik\\_s\\_dokladi\\_CONFIBL2021\\_tom\\_1\\_FINAL.pdf](https://ibl.bas.bg/wp-content/uploads/2021/06/Sbornik_s_dokladi_CONFIBL2021_tom_1_FINAL.pdf)
- Антонова-Василева, Л. Мястото на хуманитарните науки в съвременното образование. – В: Хуманитарният дух. В лабиринтите на съвременния свят. Идеи, споделени на Кръгла маса, проведена в ХГ „Св. Св. Кирил и Методий“. Пловдив. 23 март 2019 г. „Жанет 45“. 2020, 94-101. ISBN 978-619-186-552-9.
- Антонова-Василева, Л. Говорът на българите в Раховец, Призренско.София. 2021 : Изд. на БАН „Проф. Марин Дринов“. 207 с. ISBN: 978-619-245-120-2.
- Кирилов, К. Архаични особености на царибродския говор и народните рецепти от Царибродско. – Български език / Bulgarian Language 67 (2020), 4, 50–61. ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372.
- Котева, М. Types of Metonymy in the Culinary Lexics of Bulgarian Dialects – In: МОБА В ПРОФЕСІЙНОМУ ВИМІРІ: КОМУНІКАТИВНО-КУЛТУРНИЙ АСПЕКТ. – Міжнародна

научно-практична онлайн-конференция, Харків, Україна, 9 листопада 2021 року (под печат).

- Кочева, А. Съвременна интерактивна лингвогеография в СБДЛГ – Сб. От традиционна към интерактивна лингвогеография – 28-29.04.2021 г. – под печат. Изд. на БАН
- Митринов, Г. Тенденции в развитието на антропонимната система на с. Бял извор, Ардинско, по данни от XVI и XVII век. – Международната годишна научна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“. 14-15 май, 2021 г.
- Митринов, Г. Има ли „помашки говор“ в България? – Български език, 2021, № 1, 65-82. Print ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372. (първа част) ISSN:0005-4283, e-ISSN: 2603-3372, 65-82.
- Митринов, Г. Има ли „помашки говор“ в България? – Български език, 4, 2021, ISSN: Print ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372.
- Mitrinov, G., M. Hencelman Lexikalische Einflüsse auf die Mundarten von Chloi (Komotini/Griechenland) und in Gorni Juruci (Krumovgrad/Bulgarien): Kontrastive Betrachtungen zu Isotopien im Bereich der Gesundheitsterminologie. – Балканско езикознание. – Linguistique Balkanique, 59, 2, 2020, ISSN:0324-1653, 280-299. SJR (Scopus): 0.1. ISSN 0324 – 1653.
- Ушева, К. Вариантен ятов изговор с повече от една гласна фонема в диалектите от южната половина на ятовия изоглосен пояс. В: Материали I Міжнародної славістичної конференції, присвяченої пам'яті святих Кирила и Мефодія. Харків – Шумен. Харківське істоико-філологічне товариство 11 травня 2021 року., с. 211-217. ISBN: 978-966-1630-51-1.
- Български език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов. Институт за български език „проф. Любомир Андрейчин“. София: 2020 – излязъл от печат през 2021 г.

Участие в събития за популяризиране на резултатите от дейността по Програмата:

- Гарвалова, Ил. Участие в радиопредаването "За думите" по Програма „Христо Ботев“ с водещ Венета Гаврилова с интервю на тема "За видовете назоваване на домашната котка в българските говори в съпоставка с други европейски и славянски езици" от 8.06.

<https://bnr.bg/hristobotev/post/101481428>;

[https://kinnpor.uni-](https://kinnpor.uni-sofia.bg/component/search/?searchword=%D0%93%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0&searchphrase=all&Itemid=850)

[sofia.bg/component/search/?searchword=%D0%93%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0&searchphrase=all&Itemid=850](https://kinnpor.uni-sofia.bg/component/search/?searchword=%D0%93%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0&searchphrase=all&Itemid=850)

- Кочева, А. Международна научна конференция на тема „От традиционна към интерактивна лингвогеография“ - БНР – 27.04.2021г.  
<https://bnr.bg/hristobotev/post/101460153?forceFullVersion=1>
- Кочева, А. Спазваме ли традициите и разбираме ли ги? - 30.04.2021 – ТВ БГ он еър  
<https://www.bgonair.bg/a/2-bulgaria/225366-spazvame-li-traditsiite-i-razbirame-li-gi>
- Антонова-Василева, Л. Участие в представянето на книги, издадени по програмата КИННПОР в клуб „Перото“ в НДК на 25 юни 2021 г., проведено след представянето на филма „Пътят на светлината“ – представяне на изданията на ИБЕ: „Речник на новите думи в българския език (от първите две десетилетия на XXI век)“. София: Наука и изкуство, 2021; Българският език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов. София: Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, 2020

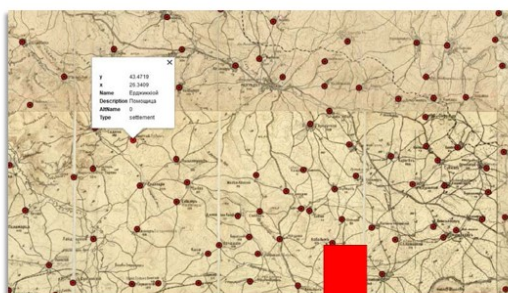
## Задача 4.3. Масиви и колекции от структурирани данни

Институция: Софийски университет „Св. Климент Охридски“

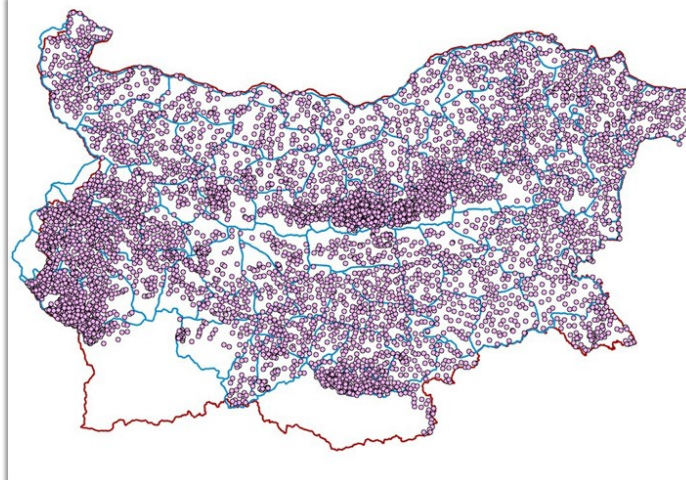
Научна задача: Дигитален историко-географски справочник на България през епохата на османското владичество



Национална научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“



ID	Name	Description	AltName	Type
1	42.91556149	27.1234487	Араблицаре	settlement
2	43.27531212	23.20169142	Балковци	settlement
3	42.92020827	25.3212892	Банкови	settlement
4	42.37159024	27.10423732	Баярабад	settlement
5	42.85182752	25.98023809	Белца	settlement
6	43.82784628	22.68119814	Белградци	settlement
7	42.53509927	23.78196462	Бурковци	settlement
8	43.28711236	23.18065056	Сити, Колешиво	settlement_chitka
9	43.2736385	23.11742384	Сити, Кули	settlement_chitka
10	42.53640191	23.76761882	Дабовци	unlabeled
11	43.22471413	27.04238029	Ср. Идба	settlement
12	42.21180021	24.41252091	Одрогово	unlabeled
13	42.37604809	22.82682417	Одрогово	settlement
14	42.32483297	23.88492349	Одрогово	settlement
15	43.38794829	26.48144259	Одрогово, Калфа	settlement
16	42.32668873	25.81487208	Одрогово	settlement
17	43.34858464	23.420881	Одрогово, Бабина	settlement
18	42.10207828	23.02078875	Одрогово	settlement
19	43.02070245	26.11212707	Идба	settlement
20	42.89413441	24.84148199	Идба	han



### Постигнати резултати:

Извлечане на селищни топоними от непубликувани османски документи (данъчни регистри от Истанбулския архив и НБКМ) и оформяне на геореферирани база данни.

Свързване на данните в общ геопространствен масив с исторически топоними на територията на България от периода на османското владичество.

В сътрудничество с колегите от ТУ: изграждане на геореферирани дигитални масиви от данни с историческа топонимия на България от периода на османското владичество. Обработка на данните за приложение в он-лайн среда и създаване на уеб-базиран интерфейс, визуализиращ данните и позволяващ публичен достъп до тях.

Представяне на резултати от проекта в рамките на годишния семинар на Института за Хабсбургски и Балкански изследвания към Австрийската академия на науките (ИНВ, ÖAW), 20 януари 2021 г., Виена, Австрия.

Представяне на резултатите от проекта в рамките на семинара по Славистика на Виенския университет, 11 януари 2021, Виена, Австрия.

Интервю на ръководителя на проекта, д-р Григор Бойков за целите, задачите и постиженията на проекта, дадено за платформата БГ наука, 14 декември 2021 г.

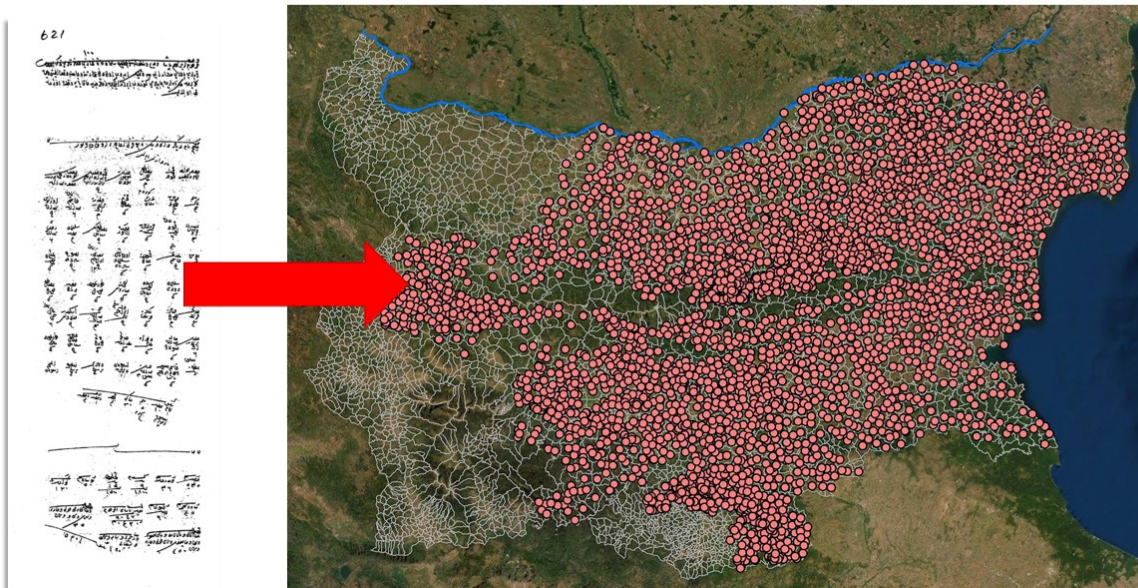
Научна дискусия във връзка с премиерата на филм за проекта, онлайн събитие излъчвано във Фейсбук и Ютюб, 15 декември 2021 г.

- [https://www.youtube.com/watch?v=u-R3Qt\\_WuQc](https://www.youtube.com/watch?v=u-R3Qt_WuQc)
- <https://www.youtube.com/watch?v=TldbbaofJJ4>



Национална научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“

#### непубликувани османски документи (регистри)





Научна задача: **Диахронен исторически и геопространствен анализ на данни за обекти от КИН. Фаза 3: Пловдив**

Постигнати научни резултати:

През 2021 и 2022 г. екипът на научната задача продължи работата си върху събирането и анализа на данни за създаването на диахронни модели на обекти от КИН. В този етап работата беше фокусирана върху гр. Пловдив. Бяха събрани данни от различни периоди: античност, средновековие (към екипа беше привлечен нов специалист по средновековна археология – д-р Георги Сенгалевич), османски период и за периода XIX – XX век.

Тъй като обект на изследването е запазеното от различните епохи и видимо през XIX в. и неговото експониране в съвременната градска среда, освен заснемането и изработването на 3D модел, екипът издири и геореферира стари планове на града. Бяха подбрани и геореферирани планове на град Пловдив, разработени от немския архитект Йозеф Янсен. Както останалите вече геореферирани карти и планове на града, така и тези бяха включени в общата база данни на дигиталния модел.

Извършени бяха нови детайлни заснемания с безпилотен летателен апарат (дрон) на части от определената територия на изследване в гр. Пловдив. По подобие на дигиталния модел на Кабиле, и тук бяха издирени и поръчани ортофотоизображения от архива на Военно-географската служба.

За античния експонираните към момента археологически паметници в централната част на съвременен Пловдив са предимно от римската епоха и от Късната античност (I–VI в.). Проучването им обаче започва едва през 30-те години на XX в. Единственото изключение е римският стадион, описан от византийската принцеса Анна Комнина през XI в., но и неговите следи са напълно заличени още през Средновековието. При това положение особено важни за изясняването на представата за римския Филипопол през XIX и в началото на XX в. са изследванията на братя Шкорпил, Константин Иречек и първите същински археологически публикации на директорите на музея в Пловдив Борис Дякович и Димитър Цончев. За съжаление публикуваната на гръцки език през 1851 г. от Георги

Цукала история на Пловдив така и не е преведена на български и този изключително ценен източник на информация остава непълноценно използван.

Сред запазените архитектурни останки ясно се откриват крепостните стени на града и не е учудващо, че именно на тях е отделено най-много място в публикациите. Спорни и не съвсем изяснени са обаче датировките и интерпретациите на отделните сектори от фортификацията, която е ремонтирана и преизградена многократно през вековете. В голямата си част видимите тогава останки са запазени и до днес, което позволява прецизиране и коригиране на направените изводи и заключения. Непроверими обаче остават сведенията на европейските пътешественици от XVII и XVIII в., които описват руини на големи обществени сгради и „дворци“ в южната част на Трихълмието. Следите от тези постройки са напълно заличени през следващите две столетия и към момента за тях липсват каквито и да било конкретни и сигурни данни.

Важен елемент от топографията на града са и неговите некрополи. Натрупаните надгробни могили източно, западно и най-вече южно от Филипопол са привличали вниманието на европейските пътешественици и те са споменати в пътеписите им, а по-късно са отразени и в най-ранните планове на Пловдив след освобождението. Към момента всички надгробни могили са унищожени при разрастването и благоустрояването на града и единствено данните от старите пътеписи и проучвания дават по-пълна представа за параметрите на некрополите на Филипопол.

Беше картирана и геореферирана и територията на османския Пловдив. Бяха събрани и анализирани данни за демографската и социалната структура на османския град през XIX век на базата на османски документи и статистически годишници. Бяха локализирани обекти от различните исторически периоди – създадено беше историческо описание на обекта и снимков материал. През отчетния период екипът имаше възможност да локализира и редица обекти от средновековния град.

Резултатите от постигнатото на отделните етапи от научната задача бяха представени в серия от лекции на д-р Григор Бойков, който е сред водещите изследователи на града през османския период. Онлайн лекциите бяха представени пред широка международна

аудитория в Европа и САЩ. ([https://www.youtube.com/watch?v=ccR\\_SthRvpo](https://www.youtube.com/watch?v=ccR_SthRvpo); <https://events.umich.edu/event/87819>). Д-р Бойков говори и за методология на диахронния анализ на османския Пловдив в рамките на специализиран панел "Methods and Problems in Ottoman Urban History", организиран Center for Middle Easter Studies на Университета Бъркли в Калифорния (на 11 март 2022 г.)

Доц. Мария Баръмова и д-р Иван Вълчев представиха постигнатите резултати и проведоха работни срещи по въпросите на експонирането на дигитално съдържание на обекти от КИН с ръководството на Централния институт за история на изкуството в Мюнхен (6-12 декември 2021 г.).

Научна задача: **„Скритият“ архив: Необработеният архив на Евлоги и Христо Георгиеви като неизползван ресурс за реконструкция на стопанското и политическото минало**

Постигнати резултати:

И през 2022 г. продължи работата по разкриване съдържанието на необработени архивни документи от фонда на братя Евлоги и Христо Георгиеви в НА-БАН – сметководни книги, частна кореспонденция, официални документи.

Беше създадена матрица за дигитално експониране в XML среда на част от подбраните документи по подобие на Зографската стая към СУ „Св. Климент Охридски“.

Като резултат от дейността са подготвени и предстои отпечатването на два документални сборника:

**1. "Скритият архив". Непубликувани документи от румънските архиви за братя Евлоги и Христо Георгиеви.** София: Университетско издателство, 2022 (под печат).

Съдържа анотации на български език на непубликувани документи от румънските архиви за дейността на братя Евлоги и Христо Георгиеви. Под редакцията на проф. д-р Лизбет Любенова и проф. д-р Пламен Митев.

**2. „Скритият архив“. Непубликувани документи от архивното наследство на братя Евлоги и Христо Георгиеви определено съдържанието на предстоящия сборник с документи от необработения архив на братята Евлоги и Христо Георгиеви. София: Университетско издателство, 2022 (под печат)**

- Съдържание:

I. Първата част на сборника съдържа встъпителен текст, който да запознае читателите с необработената част на архива на Евлоги и Христо Георгиеви.

II. Документи.

1. Писма. Съдържа такива документи, които могат да бъдат преведени на съвременен български език. Архивните материали, които са разчетени съдържат транслитериран текст и факсимиле. В тази група попада най-вече кореспонденцията на братя Христо и Евлоги Георгиеви.
2. Чекове, телеграми, баланси, документи за мошиите, документи за лихвите с швейцарски фирми. Включени като факсимилета.

Научна задача: **Разработване на дигитален архив с тема „Фабрики и градска среда в България (история и съвременна адаптация)“**

Постигнати научни резултати:

Издирване и проучване на разнообразни по вид документи (включително визуален материал и спомени) за подбрани обекти на индустриалното наследство в страната. В тази връзка освен работата в обществени архивни и библиотечни колекции издирихме и поддържаме устойчиви контакти с колекционери на редки и непубликувани фотографски материали, част от които са предоставени за целите на изпълнение на научната задача.

Финализиране на попълването на дигитална колекция – набор от данни (dataset) според методологията за изследване и представяне на индустриалното историческо наследство в България, изготвена през първата година на изпълнение на научната задача;

Работа върху подробна интерактивна дигитална карта за София на базата на архивен материал и изработената дигиталната колекция на индустриалното наследство

Започване на работа по създаване на мобилна апликация (в сътрудничество с Техническия университет), в която с QR-кодове се извиква информация за отделни обекти – иновативен метод, който ще позволи допълнителна популяризация на програмата чрез използване на технология за „добавена реалност“.

Разпространение на резултатите от работата по научната задача посредством представяния пред медии и специализирани научни форуми. Активна работа върху публичното представяне на дейността ни по научната задача в социалните мрежи и електронните медии, включително публикации във фейсбук страницата „Дигитален архив на индустриалното наследство“; участие в широка онлайн обществена дискусия по проблемите на опазването и съхраняването на българското индустриално наследство, проведена във връзка с премиерата на кратък документален филм, представящ научната задача „Хора, фабрики, общности“ (достъпен [тук](#)), който е гледан от над 2500 души до момента ; участие в ефира на предаването „Време и половина“ по програма „Христо Ботев“ на БНР за представяне на дейностите по научната задача.

Продължени и задълбочени взаимодействията с активни онлайн групи, имащи интереси и дейности в полето на научната задача. Така например в резултат на тези контакти линк към страницата на проекта беше публикуван на портала „Ретро България“.

#### Бележки:

- фейсбук страницата „Дигитален архив на индустриалното наследство“ (<https://www.facebook.com/fabrikiBG>);
- участие в широка онлайн обществена дискусия на живо във Фейсбук-страницата на инициативата на 21 април 2021 г. по проблемите на опазването и съхраняването на българското индустриално наследство (<https://fb.watch/72sw09Eo42/>);
- кратък документален филм, представящ научната задача (<https://www.youtube.com/watch?v=7yLRenIzCvs>) (с 2856 гледания от 21 април 2021 г.).



*Кадър от филма „Хора, фабрики, общности“ (стопкадър YouTube)*

**Научна задача: Тракия и Родопите през XVIII в. Геопропространствен анализ на гъстотата на населението**

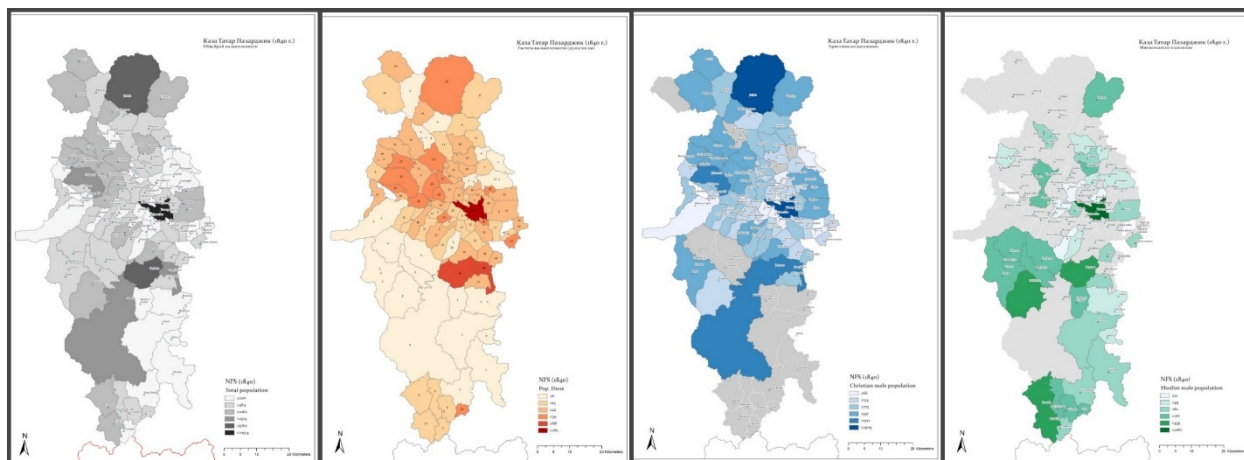
#### Постигнати резултати

Проектът стартира през м. март 2021 г. в състав от трима изследователи: д-р Дамян Борисов, ръководител; д-р Христо Христозов, изследовател в проекта и д-р Григор Бойков, изследовател. Въпреки изключително кратките срокове за реализацията на трудоемките дейностите по проекта можем да отбележим със задоволство, че всички предвидени научни дейности по проекта бяха реализирани в срок и проектът постигна очакваните резултати. Дейностите на проекта бяха предварително разпределени в ясно обособени работни пакети, които бяха осъществени както следва:

- РП1. Идентифициране на подходящи източници за целите на изследването. Беше идентифициран подходящ примерен регистър от Истанбулския османски архив – КК 805,

покриващ пазарджишката каза през XVIII в. Копия от документа бяха закупени от членовете от д-р Христов и започна същинска работа по него. Нещо повече, работната командировка на Христов в Истанбул позволи придобиването на още архивни материали, като например регистри от XIX в., които макар и да не бяха предвидени в началните цели на проекта бяха интегрирани в сравнителния диахронен анализ на данните от османските документи.

- РП2. Идентификация и геолокализация на включените селища – всички включени в регистъра селища, включително изчезналите бяха идентифицирани и геологализирани.
- РП3. Превод на регистъра – регистърът, съдържащ 204 страници беше преведен от членовете на екипа от османотурски на български език и подготвен за публикация (виж Приложение 1).
- РП4 –Данните за населението на Татарпазарджишката каза през XVIII в. бяха извлечени от оригиналния османски източник и бяха добавени към вече съставената селищна база данни, което подготви материалите за последващ анализ.
- РП5 – Създадената от екипа геобазаданни на селищата и населението на Татарпазарджишката каза беше импортирана в ГИС софтуер, където беше подложена на пространствен анализ. Той позволи очертаването на точна картина на гъстотата на населението в региона в диахронен план.



- РП6 – Базата данни бе конвертирана в шейпфайлове и съответно подготвена за бъдеща интеграция в онлайн портала на програма КИННПОР

Научна задача: **Географско-информационна система „Археология на ранното християнство“**

Постигнати резултати

- Изчертаване на слой „главни древни пътища“ в България
- Изчертаване на слой „главни речни артерии“ в България
- Комплектоване на гео-база данни „Късноантични некрополи“ в България (събрани, анализирани, геореферирани и представени данни за над 80 некропола)
- Приключване на гео-база данни „Късноантични църкви“ (събрани, анализирани, геореферирани и представени данни за близо 300 раннохристиянски църкви)
- Частично комплектоване на гео-база данни „Старинни укрепления в България“ с вкл. гео-база данни „Старинни крепости в Софийско“: геореферирани данни за над 1300 стари крепости, огромната част късноантични, в немалко от тях и обитаване през средновековието. Дейностите по анализа и представянето на част от данните за тях предстои. Прогнозно общият им брой ще надхвърли 2000.

<https://www.arcgis.com/apps/View/index.html?appid=fb7d434c3ed54551af87df295947d20d>



### Публичност и информация:

- участие в онлайн представяне на живо във Фейсбук-страницата на СУ на 19 май 2021 г. по темите, свързани с опазване, популяризация и развитие на изследванията върху обекти от ранното християнство по нашите земи (<https://youtu.be/6HBk4Ximk0Q>);
- кратък документален филм, представящ научната задача ([https://youtu.be/PY\\_nzELZvuA](https://youtu.be/PY_nzELZvuA)) (с 1144 гледания от 19 май 2021 г.)



*Кадри от филма „Сакралното в контекст“ (стопкадри YouTube)*



**Институция:** Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ към БАН

Научна задача: **Осъвременяване на лексикографските ресурси**

Постигнати научни резултати:

Публикувани са 3 речника.

Публикувани са 26 научни статии и студии.

Изнесени са 13 доклада на научни конференции у нас и в чужбина.

Проведени са 2 събития за популяризиране на резултатите от програмата.

**Списък на публикациите и линкове към тях**

**Речници:**

1. Крумова-Цветкова, Л., Ю. Балтова, Д. Благоева, М. Божилова, Д. Дечева, В. Занев, Ст. Калдиева-Захаријева, И. Касабов, В. Кювлиева-Мишайкова, Св. Манова, С. Павлова, Хр. Пантелева, Е. Пернишка, М. Чоролеева. Речник на българския език. Второ допълнено и преработено електронно издание, Т. 5, София: Институт за български език "Проф. Л. Андрейчин", 2022, 1245 с. ISBN:978-619-908-843  
[http://ibl.bas.bg/lib/rbe\\_5/#page/1/mode/1up](http://ibl.bas.bg/lib/rbe_5/#page/1/mode/1up)
2. Чоролеева, М., Н. Костова. Речник на българския език. Второ допълнено и преработено електронно издание, Т. 6, София: Институт за български език "Проф. Л. Андрейчин", 2022, 1141 с. ISBN:978-619-90884-4-9 [http://ibl.bas.bg/lib/rbe\\_6/#page/1/mode/1up](http://ibl.bas.bg/lib/rbe_6/#page/1/mode/1up)
3. Благоева, Д., С. Колковска, А. Атанасова, Цв. Георгиева, Н. Костова, Св. Манова, В. Сумрова. Речник на новите думи в българския език (от първите две десетилетия на XXI век). София: Наука и изкуство, 2021, 335 с. ISBN:978-954-02-0351-5

**Студии и статии:**

1. Благоева, Д., С. Колковска. Правописни проблеми при употребата на най-новата лексика. – В: Доклади от Конференцията с международно участие на тема „Езикови нагласи и книжовен език“ (София, 17 – 18 септември 2019 г.), София: Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ – БАН, 2019, с. 11-20. ISBN:978-619-90884-0-1 [линк](#)

2. Атанасова, А., Георгиева, Цв. Речникът на българския език в съвременната епоха. Българистични четения – Сегед 2019. Международна научна конференция, Сегед, Унгария, 13 – 14 юни 2019 г., JATEPress, 2019, с. 47-53. ISSN:978-963-315-424-3 [линк](#)
3. Атанасова, А. Многопредставъчните глаголи в „Български тълковен речник“ на Стефан Младенов. – В: Българският език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов. София, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, 2020, с. 134-151. ISBN:978-619-90884-1-8 <https://ispan.waw.pl/ireteslaw/handle/20.500.12528/1788>
4. Благоева, Д. Начини за семантизация на лексиката в непубликувания втори том на „Български тълковен речник“ от Стефан Младенов. – В: Българският език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов, София: Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, 2020, с. 89-103 ISBN:978-619-90884-1-8 <https://ispan.waw.pl/ireteslaw/handle/20.500.12528/1788>
5. Благоева, Д. Нови калки в българската фразеология. – В: Арнаудов сборник. Доклади и съобщения. Том 11. Русе, Лени-Ан, 2020, с. 384-389. ISBN:978-619-7058-93-2 [линк](#)
6. Георгиева, Цв. Съществителните имена с наставки в „Граматика на българския език“ на акад. Стефан Младенов. – В: Българският език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов, София, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, 2020, с. 68-75 ISBN:978-619-90884-1-8 <https://ispan.waw.pl/ireteslaw/handle/20.500.12528/1788>
7. Колковска, С. Представяне на системните отношения в „Български тълковен речник (с оглед към народните говори)“. – В: Българският език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов, София, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, 2020, с. 104-113 ISBN:978-619-90884-1-8 <https://ispan.waw.pl/ireteslaw/handle/20.500.12528/1788>
8. Костова, Н. За азбучно-гнездовия принцип и представянето на глаголите в „Български тълковен речник с оглед към народните говори“ на Стефан Младенов. – В: Българският език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад.

- Стефан Младенов, София, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, 2020, с. 114-125 ISBN:978-619-90884-1-8 <https://ispan.waw.pl/ireteslaw/handle/20.500.12528/1788>
9. Костова, Н. Професор Сийка Спасова-Михайлова и нейният принос в българската лексикография (по случай 100 години от рождението ѝ). – Е-списание Дзяло, 2020, бр. 18, с. 1-6. ISSN:1314-9067 [линк](#)
10. Сумрова, В. Феминативите в „Български тълковен речник с оглед към народните говори“ на Стефан Младенов. – В: Българският език – съвременни и исторически аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов, София, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, 2020, с. 126-133 ISBN:978-619-90884-1-82 <https://ispan.waw.pl/ireteslaw/handle/20.500.12528/1788>
11. Благоева, Д., С. Колковска. Корпуснобазирани подходи при осъвременяване на лексикографските ресурси. – В: Słowiańszczyzna dawniej i dziś – język, literatura, kultura. Monografia ze studiów slawistycznych IV, pod red. A. Kołodziej, E. Tyszkowskiej-Kasprzak, M. Ślawnickiej, A. Ursulenko przy współpracy M. Stryszewskiej, A. Oleckiej, Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT, 2020, s. 15-22. ISBN:978-83-7977-519-4 [линк](#)
12. Благоева, Д. Нова фразеология в българския език. – В: Новое в русской и славянской фразеологии. А. Архангельская (гл. ред.). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020, с. 129–133. ISBN:978-80-244-5889-2 (print) ISBN 978-80-244-5890-8 (iPDF) DOI:10.5507/ff.20.24458892 <https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=1038584>
13. Благоева, Д., С. Колковска. За някои актуални процеси в българската лексика. – В: Коева, Светла, Максим Стаменов (съст.). Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (София, 2021). Том 1. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2021, с. 134–140. ISSN 2683-118X [линк](#)
14. Благоева, Д., С. Колковска. Проблеми на лексикографското описание на неологизмите от типа бизнесцентър/бизнес център в българския език. – Български език, 2021, № 2, с. 36–53. Print ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372 doi: 10.47810/BL.68.21.02.04 [линк](#)
15. Георгиева, Цв. Дефинициите на диалектните названия в два български тълковни речника. – В: Коева, Светла, Максим Стаменов (съст.). Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“

(София, 2021). Том 1. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2021, с. 163–171. ISSN 2683-118X [линк](#)

16. Георгиева, Цветелина. „Равнозначеността на речите“ в Речника на Найденов Геров. – Български език, 2021, № 2, с. 54–68. Print ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372 doi: 10.47810/VL.68.21.02.05 [линк](#)

17. Георгиева, Цв. Названия на жената роднина в българския език, представени в хетеронимни редове. – Български език, 2021, № 1, с. 83–94. Print ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372 doi.org/10.47810/VL.68.21.01.07 [линк](#)

18. Колковска, С. Лексикографско представяне на многозначността и синонимията при новата лексика. – Български език, 2021, № 2, с. 23-35. Print ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372 doi: 10.47810/VL.68.21.02.03 [линк](#)

19. Костова, Н. Лексикографски методи в български речници от началото на XX век. – Български език, 2021, № 2, с. 69–81. Print ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372 doi: 10.47810/VL.68.21.02.06 [линк](#)

20. Костова, Н., М. Кузмова. За лексикографския параметър *начин на организиране на материала* в българските тълковни речници. – В: Коева, Светла, Максим Стаменов (съст.). Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (София, 2021). Том 1. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2021, с. 148–155. ISSN 2683-118X [линк](#)

21. Кузмова, М. По въпроса за фразеологизмите с прецедентен произход в българския език. – Български език, 2021, № 2, с. 93–107. Print ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372 doi: 10.47810/VL.68.21.02.08 [линк](#)

22. Благоева, Д., Колковска, С. Лексикографско описание на новата лексика в българския език. – В: Лексикографија и лексикологија у светлу актуелних проблема. Зборник научних радова. Београд, Институт за српски језик САНУ, 2021, с. 697–710. ISBN 978-86-82873-82-2 [линк](#)

23. Георгиева, Цв., А. Атанасова. Многотомният Речник на българския език в светлината на съвременните методи и подходи. – В: Лексикографија и лексикологија у светлу актуелних

проблема. Сборник научных трудов. Београд, Институт за српски језик САНУ, 2021, с. 155–174. ISBN 978-86-82873-82-2 [линк](#)

24. Кузмова, М., Н. Костова. Фразеологизми с прагматична функција в българския език и тяхното лексикографско представяне. – В: Лексикографија и лексикологија у светлу актуелних проблема. Сборник научных трудов. Београд, Институт за српски језик САНУ, 2021, с. 335–349. ISBN 978-86-82873-82-2 [линк](#)

25. Благоева, Д. За словника на неиздадения втори том на „Български тълковен речник“ от Стефан Младенов. – В: Języki słowiańskie dziś: w kręgu kategorii, struktur i procesów. Red. A. Kiklewicz, J. Mazurkiewicz-Sułkowska, J. Banasiak, Warszawa – Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2021, s. 63–78. ISBN:978-83-66369-43-6, ISSN:0208-4058 [https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/wp-content/uploads/2021/10/Banasiak-Języki\\_slowianskie\\_dzis.pdf#page=65](https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/wp-content/uploads/2021/10/Banasiak-Języki_slowianskie_dzis.pdf#page=65)

26. Колковска, С., Д. Благоева. Граматични особености на най-новата субстантивна лексика в българския език. – Български език, Приложение, 2021, с. 73–89. doi: 10.47810/BL.68.21.PR.05 ISSN:0005-4283 eISSN: 2603-3372, [https://www.balgarskiezik.eu/p-2021/4\\_BLAGOEVA\\_KOLKOVSKA\\_str.\\_73-89\\_BG.pdf](https://www.balgarskiezik.eu/p-2021/4_BLAGOEVA_KOLKOVSKA_str._73-89_BG.pdf)

### **Списък с изнесени доклади и линкове към тях**

1. Диана Благоева, Сия Колковска. Корпусни подходи при осъвременяване на лексикографските ресурси. IV Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa „Słowiańszczyzna dawniej i dziś – język, literatura, kultura“, Вроцлав, Полша, 4-5 април 2019. Линк към програмата на конференцията [https://slowianszczyzna.files.wordpress.com/2019/03/program\\_slowianszczyzna\\_iv-1.pdf](https://slowianszczyzna.files.wordpress.com/2019/03/program_slowianszczyzna_iv-1.pdf)
2. Атанаска Атанасова, Цветелина Георгиева. Речникът на българския език в съвременната епоха. Българистични четения – Сегед, Унгария, 12-13 юни 2019 г.
3. Диана Благоева, Сия Колковска. Правописни проблеми при употребата на най-новата лексика. Научна конференция с международно участие „Езикови нагласи и книжовен език“, 17-18 септември 2019, София. Линк към програмата на конференцията:

<http://ibl.bas.bg/wp-content/uploads/2019/09/Програма-на-конференцията-Езикови-нагласи-и-книжовен-език-17-и-18-септември-2019-г..pdf>

4. Диана Благоева, Сия Колковска. Актуални процеси в българската лексика. Четвърти форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, София, 28.10.2019. Линк към програмата на конференцията: <https://ibl.bas.bg/forum-vizsledovatelski-podhodi-v-obutchenieto-po-balgarski-ezikkv-2019/>

5. Сия Колковска, Диана Благоева. Граматически особености на новата лексика в българския език. Доклад, изнесен на Седми форум „Българска граматика“ на тема „Иновационни процеси в граматиката на съвременния български език, 22.10.2020, София. Линк към видеозаписа от провеждането на Седми форум „Българска граматика“: <https://www.youtube.com/watch?v=KlFe-Ut0ZYE> Линк към програмата на Седми форум „Българска граматика“: <https://ibl.bas.bg/sedmi-forum-vbalgarska-gramatikav/>

6. Диана Благоева, Сия Колковска. Лексикографско описание на новата лексика в българския език. Доклад, изнесен на Международната конференция „Лексикографија и лексикологија у светлу актуелних проблема“, 28.10.2020 – 30.10.2020, Белград. Линк към програмата на конференцията: [http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/10/Програм\\_ЛЛУСАП\\_20\\_10-1.pdf](http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/10/Програм_ЛЛУСАП_20_10-1.pdf) Линк към книгата с резюмета: [http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/09/Prelom\\_knjige\\_rezimea-1.pdf](http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/09/Prelom_knjige_rezimea-1.pdf)

7. Атанаска Атанасова, Цветелина Георгиева. Многотомният Речник на българския език в светлината на съвременните методи и подходи. Доклад, изнесен на Международната конференция „Лексикографија и лексикологија у светлу актуелних проблема“, 28.10.2020 – 30.10.2020, Белград. Линк към програмата на конференцията: [http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/10/Програм\\_ЛЛУСАП\\_20\\_10-1.pdf](http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/10/Програм_ЛЛУСАП_20_10-1.pdf) Линк към книгата с резюмета: [http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/09/Prelom\\_knjige\\_rezimea-1.pdf](http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/09/Prelom_knjige_rezimea-1.pdf)

8. Михаела Кузмова, Надежда Костова. Фразеологизми с прагматична функция в българския език и тяхното лексикографско представяне. Доклад, изнесен на Международната конференция „Лексикографија и лексикологија у светлу актуелних проблема“, 28.10.2020 – 30.10.2020, Белград. Линк към програмата на конференцията: [http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/10/Програм\\_ЛЛУСАП\\_20\\_10-1.pdf](http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/10/Програм_ЛЛУСАП_20_10-1.pdf) Линк

към книгата с резюмета: [http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/09/Prelom\\_knjige\\_rezimea-1.pdf](http://www.isj.sanu.ac.rs/wp-content/uploads/2020/09/Prelom_knjige_rezimea-1.pdf)

9. Надежда Костова, Михаела Кузмова. За лексикографския параметър *начин на организиране на материала* в българските тълковни речници. Международна годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, София, 14–15 май 2021. Линк към програмата на конференцията: <https://ibl.bas.bg/mezhdunarodna-godishna-konferentsiya-na-instituta-za-balgarski-ezik-vprof-lyubomir-andreytchinv-2021/> Линк към доклада в YouTube

10. Диана Благоева, Сия Колковска. За някои актуални процеси в българската лексика. Международна годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, София, 14–15 май 2021. Линк към програмата на конференцията: <https://ibl.bas.bg/mezhdunarodna-godishna-konferentsiya-na-instituta-za-balgarski-ezik-vprof-lyubomir-andreytchinv-2021/> Линк към доклада в YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=tb9BYsosEC8&feature=youtu.be>

11. Цветелина Георгиева. Дефинициите на диалектните названия в два български тълковни речника. Международна годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, София, 14–15 май 2021. Линк към програмата на конференцията: <https://ibl.bas.bg/mezhdunarodna-godishna-konferentsiya-na-instituta-za-balgarski-ezik-vprof-lyubomir-andreytchinv-2021/> Линк към доклада в YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=3dPHeGKBdQU&feature=youtu.be>

12. Диана Благоева. Из историята на българската тълковна лексикография (пленарен доклад). Дванадесети Арнаудови четения, Русе, 8 октомври 2021 г. Линк към програмата на конференцията: <https://www.uni-ruse.bg/Departments/BELI/news>

13. Диана Благоева. Семантични трансформации при най-новите англицизми в българския език. Okrugli sto o anglokalizmima u jezicima balkanskih Slovena, Белград, 8 ноември 2021 г. Линк към програмата на конференцията: <http://jena.jezik.hr/wp-content/uploads/2021/11/%D0%9Ekrugli-sto-o-anglokalizmima-u-jezicima-balkanskih-Slovena-8-11-2021.pdf>



**Участие в събития за популяризиране на резултатите от дейността по Програмата:**

1. 8.10.2021 г. Научен семинар „Дигитални ресурси в помощ на езиковедските изследвания и обучението по български език“, организиран от секция „Филология“ към Съюза на учените, клон Русе. Лектор: Диана Благоева. Линк към съобщението за събитието: <https://www.uni-ruse.bg/Departments/BELI/news>

2. 15.11.2021 г. Лекция на тема „Новите феминални названия в българския език“ пред Българския езиков департамент на Генералната дирекция „Писмени преводи“ на Европейската комисия. Лектор: Ванина Сумрова. Линк към сертификат: <https://e.pcloud.link/publink/show?code=XZyGhfZ2aD9RhUy9CuihvIT1nAqPfaXGYI7>

**Институция:** **Институт за изследване на изкуствата – БАН**

**Научна задача:** **Актуализация и подготовка за печат на Корпус на стенописите от XVI век в България**

Основната цел на Корпуса е съставянето на пълна документация на стенописите от XVI в. в България, каквато до момента не съществуваше. Тази документация представлява липсваща, но необходима база данни, върху която може да бъде изградена исторически достоверна картина на художествения живот през XVI в. и така тя представлява сериозна основа за бъдещи проучвания на изкуствоведи, реставратори, историци, епиграфи, археолози, художници, културолози и др.

Постигнати научни резултати:

Основният резултат от работата по проекта е изданието **Корпус на стенописите от XVI век в България. Ред. Б. Пенкова. С., 2022, 304 стр., ISBN 978-619-7619-09-6**

- 8 учени: 2 професори, 2 доценти, 3 главни асистенти (от тях – 1 млад учен) и 1 докторант, защитил през март 2021 г., понастоящем млад учен (главен асистент) в ИИИЗк
- 1 колективна монография
- 7 публикации в реферирана в Web of Science поредица с отворен достъп
- 1 публикация в реферирано в ERIH Plus научно списание
- 5 публикации в нереферирани сборници
- 9 изнесени доклади на научни форуми
- 2 научнопопулярни публикации
- 6 партньора от публични институции

**Списък на публикациите:**

**Колективна монография – 1**

- Корпус на стенописите от XVI век в България. Ред. Б. Пенкова. Институт за изследване на изкуствата – БАН. С., 2022, 304 стр., ISBN 978-619-7619-09-6

**Публикации в реферирана в Web of Science поредица с отворен достъп - 9**

- Колушева, М. Изображенията на пророк Илия и св. Йоан Предтеча в свода на притвора на Сеславския манастир. – В: Patterns, Models, Drawings. Old Art Module. Art Readings 2019/ Мотиви. Модели. Подготвителни рисунки. Изкуствоведски четения 2019. т. I. С., 2020, 311-336. [http://artstudies.bg/wp-content/uploads/2021/01/Art-Readings-2020\\_Old-Art-Module\\_Book\\_.pdf](http://artstudies.bg/wp-content/uploads/2021/01/Art-Readings-2020_Old-Art-Module_Book_.pdf)
- Zaharieva, M. Pentecostarion-based Scenes at the Church of Podgumer Monastery. – В: Patterns, Models, Drawings. Old Art Module. Art Readings 2019/ Мотиви. Модели. Подготвителни рисунки. Изкуствоведски четения 2019. т. I. С., 2020, 357-374. <http://artstudies.bg/artstudies/%D0%A7%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F-2019.pdf>
- Kuneva, Ts. On an Iconographic Version of the Vision of St Peter of Alexandria from the 15th–16th century. – В: Patterns, Models, Drawings. Old Art Module. Art Readings 2019/ Мотиви. Модели. Подготвителни рисунки. Изкуствоведски четения 2019. т. I. С., 2020, 375-390. <http://artstudies.bg/artstudies/%D0%A7%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F-2019.pdf>
- Колушева, М. Едно изгубено изображение на тропара „Горе на трона и долу в гроба“ от църквата „Св. Георги“ в Арбанаси. – В: Journeys. Old Art Module. Art Readings 2020 / Пътувания. Модул старо изкуство. Изкуствоведски четения 2020. С., 2021, 179-202. [http://artstudies.bg/wp-content/uploads/2021/01/Art-Readings-2020\\_Old-Art-Module\\_Book\\_.pdf](http://artstudies.bg/wp-content/uploads/2021/01/Art-Readings-2020_Old-Art-Module_Book_.pdf)
- Ванев, И. Три писма от остров „Св. Анастасия“ от лятото на 1911 година. – В: Journeys. Old Art Module. Art Readings 2020 / Пътувания. Модул старо изкуство. Изкуствоведски четения 2020. С., 2021, 329-344. [http://artstudies.bg/wp-content/uploads/2021/01/Art-Readings-2020\\_Old-Art-Module\\_Book\\_.pdf](http://artstudies.bg/wp-content/uploads/2021/01/Art-Readings-2020_Old-Art-Module_Book_.pdf)
- Кунева, Ц. Стенописите в църквата „Св. Петка“ в село Таваличево. – В: Изкуствоведски четения 2022. I. Старо изкуство. Изкуство и общество. Съст. Е. Мутафов, М. Колева. С., 2023, 129-150. [линк](#)

- Захариева, М. Нови сведения за църквата „Св. Георги“ в село Студена, Пернишко. – В: Изкуствоведски четения 2022. I. Старо изкуство. Изкуство и общество. Съст. Е. Мутафов, М. Колева. С., 2023, 151-170 [линк](#)

#### Публикации в реферирано в ERIN Plus научно списание - 1

- Захариева, М. Църквата „Успение Богородично“ в с. Долна Диканя – един слабо проучен паметник от Западна България. – Проблеми на изкуството, 2, 2021, 51-56. <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=957391>

#### Публикации в нереферирани сборници - 5

- Пенкова, Б. Св. Мина и вълците. Към поствизантийската иконография на светеца. – В: Сборник в чест на проф. д.ф.н. Анна-Мария Тотоманова. С., 2021, 405-419. <https://bibliophilia.eu/sbornik-v-chest-na-prof-anna-maria-totomanova>
- Пенкова, Б. Старата църквата на Кукленския манастир като пример на взаимодействието на християнската и османската архитектура от края на XVI – началото на XVII век. Предварителни бележки. – В: ΔΩΡΕΑ. К 90-летию Ангелины Сергеевны Смирновой. Москва, 2022, 258-265. [https://www.academia.edu/71756993/B\\_PenkovaThe\\_Old\\_Church\\_of\\_the\\_Kuklen\\_Monastery](https://www.academia.edu/71756993/B_PenkovaThe_Old_Church_of_the_Kuklen_Monastery)
- Захариева, М. Стенописите от църквата „Възнесение Христово“ в с. Червен брег, Дупнишко. – В: Културно наследство – състояние и перспективи. Сборник с доклади от конференция в чест на 90-годишнината от рождението на проф. Любен Прашков. Съст. Владимир Димитров. Нов български университет. С., 2022, 196-211. [линк](#)
- Колушева, М. За най-ранните стенописи в църквата „Св. Георги“ в Арбанаси. – В: Културно наследство – състояние и перспективи. Сборник с доклади от конференция в чест на 90-годишнината от рождението на проф. Любен Прашков. Съст. Владимир Димитров. Нов български университет. С., 2022, 226-249. [линк](#)
- Кунева, Ц. Още веднъж за датирането на стенописите на западната фасада на църквата „Св. Георги“ в Кремиковския манастир. – В Културно наследство – състояние и перспективи. Сборник с доклади от конференция в чест на 90-

годишнината от рождението на проф. Любен Прашков. Съст. Владимир Димитров. Нов български университет. С., 2022, 212-225. [линк](#)

### **Изнесени доклади на научни конференции - 9**

- Бисерка Пенкова. Към „вълчата“ иконография на св. Мина на Балканите. – Международна конференция „Patterns, Models, Drawings. Old Art Module. Art Readings 2019/ Мотиви, модели, рисунки. Модул старо изкуство. Изкуствоведски четения 2019”, проведена в Институт за изследване на изкуствата – БАН, София, 5-7 април 2019 г.
- Maria Kolusheva. The Composition from the Vault of the Narthex of Seslavtsi Monastery. – Международна конференция „Patterns, Models, Drawings. Old Art Module. Art Readings 2019/ Мотиви, модели, рисунки. Модул старо изкуство. Изкуствоведски четения 2019”, проведена в Институт за изследване на изкуствата – БАН, София, 5-7 април 2019 г.
- Майя Захариева. Сцени по Цветния триод в църквата на Подгумерския манастир. – Международна конференция „Patterns, Models, Drawings. Old Art Module. Art Readings 2019/ Мотиви, модели, рисунки. Модул старо изкуство. Изкуствоведски четения 2019”, проведена в Институт за изследване на изкуствата – БАН, София, 5-7 април 2019 г.
- Tsveta Kuneva. An Iconographic Feature of the Vision of St Peter of Alexandria. – Международна конференция „Patterns, Models, Drawings. Old Art Module. Art Readings 2019/ Мотиви, модели, рисунки. Модул старо изкуство. Изкуствоведски четения 2019”, проведена в Институт за изследване на изкуствата – БАН, София, 5-7 април 2019 г.
- Иван Ванев. Неизвестна фотография от архива на семейство Мавродинови. Международна конференция „Patterns, Models, Drawings. Old Art Module. Art Readings 2019/ Мотиви, модели, рисунки. Модул старо изкуство. Изкуствоведски четения 2019”, проведена в Институт за изследване на изкуствата – БАН, София, 5-7 април 2019 г.

- Бисерка Пенкова. Загадките на Кукленския манастир. – Осми международен колоквиум по старобългаристика. Софийски университет, 30 август – 2 септември 2021 г.
- Майя Захаријева. Стенописите от църквата „Възнесение Христово“ в с. Червен брег, Дупнишко. – Културно наследство – състояние и перспективи: Конференция в чест на 90-годишнината от рождението на проф. Любен Прашков. Нов български университет. Галерия „УниАрт“, София, 5.11.2021 г.
- Цвета Кунева. Още веднъж за датиранието на стенописите на западната фасада на църквата „Св. Георги“ в Кремиковския манастир. – Културно наследство – състояние и перспективи: Конференция в чест на 90-годишнината от рождението на проф. Любен Прашков. Нов български университет. Галерия „УниАрт“, София, 5.11.2021 г.
- Мария Колушева. За най-ранните стенописи в църквата „Св. Георги“ в Арбанаси. – Културно наследство – състояние и перспективи: Конференция в чест на 90-годишнината от рождението на проф. Любен Прашков. Нов български университет. Галерия „УниАрт“, София, 5.11.2021 г.

#### **Научнопопулярни публикации – 2**

- По следите на живописните паметници от XVI век във Велико Търново и Арбанаси (през погледа на докторанта) <https://kinnpor.uni-sofia.bg/news/item/33-bas-arts-tarnovo>
- Експедиция на екип от Института за изследване на изкуствата – БАН във Враца и Врачанско <https://kinnpor.uni-sofia.bg/news/item/32-bas-arts-vratza>

#### **Линкове към медийно отразяване:**

- „Издание представя стенописите от XVI век в България“ – интервю на Веселина Миланова с проф. Иванка Гергова за предаването „Преди всички“ по БНР, 17 април 2023 г. <https://bnr.bg/horizont/post/101810501/stenopisi>
- Представяне на „Корпус на стенописите от XVI век в България“ в зала „Проф. Марин Дринов“ – БАН, Институт за изследване на изкуствата – БАН, 19.04.2023 г. <https://artstudies.bg/?p=16763>

- Институтът за изследване на изкуствата на БАН издаде „Корпус на стенописите от XVI век в България“ – Ирина Симеонова, БТА, 19.04.2023 г. <https://www.bta.bg/bg/news/lik/443495-institutat-za-izsledvane-na-izkustvata-na-ban-izdade-korpus-na-stenopisite-ot-h>
- „Бисерка Пенкова: Корпусът на църковните стенописи от XVI век цели запазване на информацията във времето“, БГНЕС, 19.04.2023 г. <https://bgnes.bg/news/biserka-penkova-korpus-na-tsirkovnite-stenopisi-ot-khvi-v-tseli-zapazvane-na-informatsiata-uv-vremeto/>
- „Научен труд на БАН разказва за стенописите от XVI век в България“ – интервю на Диана Цанкова с проф. Бисерка Пенкова за Радио България, БНР, 24.04.2023 г. <https://bnr.bg/post/101813777/nauchen-trud-na-ban-razkazva-za-stenopisite-ot-hv-vek-po-nashite-zemi>

Научна задача: **Отпечатване на сборник „Пътища на балканските зографи“**

- Екипът се състои от 7 учени: 1 професор, 2 доценти, 4 главни асистенти (от тях – 1 млад учен)
- 1 двуезична колективна монография:

Пътища на балканските зографи. Ред. Бисерка Пенкова. Институт за изследване на изкуствата – БАН. С., 2020, 280 стр./ The Roads of Balkan painters. Ed. Biserka Penkova. Institute of Art Studies – Bulgarian Academy of Sciences. Sofia, 2020, 280 pages ISBN 978-954-8594-86-8

Сборникът излиза от печат през април 2020 г. <https://kinnpor.uni-sofia.bg/news/item/48-roads-balkan-icon-painters>

Поради ситуацията на пандемия от COVID – 19 през 2020 г. книгата е представена на 13 октомври 2020 г. в зала „Проф. Марин Дринов“ – БАН <https://artstudies.bg/?p=13099>

**Институция:** Кирило-Методиевски научен център – БАН

Научна задача: **Наборно издание на „Песнивеца на цар Иван Александър“**

- Изработено наборно издание на Песнивеца на цар Иван Александър (Цв. Данова)
- Извършена научна редакция на среднобългарския текст (А.-М. Тотоманова)
- Написани 3 студии върху ръкописния паметник като част от изданието

**Мусакова, Е.** Песнивецът на цар Йоан Александър – история, кодикология, палеография 95 с.

**Карачорова, И.** Песнивецът на цар Йоан-Александър от 1337 г. – съдържание на ръкописа, редакция на псалтирния текст, към изучаването на лексиката и превода на тълкуванията. 92 с.

**Данова, Цв.** Диакритични и надредни знаци в Софийския песнивец на Йоан Александър. 105 с.

Предпечатната подготовка и макетът на изданието са завършени в рамките на продължението през 2022 г. Предстои неговото отпечатване при осигуряване на финансов ресурс.

**Институция:** ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

Научна задача: **Музикални бази данни/музикален речник за термини от традиционни и нови музикални практики**

Постигнати научни резултати:

- Брой научни публикации в специализирани реферирани списания и/или научни поредици,, в това число и публикации в издания с отворен достъп – 7 броя
- Брой разработени и предложени стратегии, модели и технологични решения за държавните институции и/или бизнеса – 1 брой
- Брой участия в национални и международни научни форуми и изложения – 3 броя
- *Справочник на музикалните термини от традиционни и нови музикални практики*, редактор Павлов, Филип, Влаева, Ив., Пастармаджиев, В. Димчев, В., Добрева, Б., Филатова, М., Мицов, В., Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2021, 156 с. *ISBN 978-954-00-0281-1*



## Задача 4.4. Разработване на пилотни туристически програми и продукти

**Институция:** Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Научна задача: **Разработване на пилотни туристически програми и продукти**

### Подзадачи:

- Разработване на туристически маршрути в различните региони на България, според утвърдената Концепция на туристическите райони на Министерството на туризма.
- Разработване на маршрути за културен туризъм (вкл. тематични и/или с основни и по-малко познати обекти и събития)
- Създаване на специализиран геопортал за културно-туристически маршрути и атракции – с възможност за представяне на обектите чрез интерактивни карти, 3D модели, виртуална реалност, с възможност за инсталация на мобилни приложения и др.

### Постигнати научни резултати:

Обогатено и разширено по отношение на туристическата информация е съдържанието на предложените от Министерството на туризма туристически дестинации:

Културноисторически дестинации:

- Богатствата на Северозапада
- Българска архитектура и занаятчийство
- Долината на розите и тракийските царе
- Магията на източните Родопи
- Морските крепости на България
- Софийската света гора
- Столиците и градовете на българските царе и патриарси
- Струма

Дестинации за винено-кулинарен туризъм:

- Дестинация „Родопи“
- Дестинация „Сакар“
- Дестинация „Долината на Струма“

Разработени са идейни проекти (идентифицирани са потенциални маршрути) във връзка с определената специализация на всеки туристически район по утвърдената районна схема на страната:

- Бургаски черноморски туристически район
- Варненски черноморски туристически район
- Рило-Пирински туристически район
- Софийски туристически район
- Старопланински туристически район
- Тракийски туристически район
- Туристически район "Родопи"

Изготвена е методология за разработване на маршрути за културен туризъм.

Визуализация и актуализиране на предложените от Министерството на туризма туристически дестинации (културно-исторически дестинации, СПА дестинации и дестинации за винено-кулинарен туризъм) – с възможност за представяне на обектите чрез интерактивни карти, 3D модели, виртуална реалност, инсталация на мобилни приложения и др.

**Геопорталното приложение е разработено като концепция за единна входна точка в мрежата за достъп до геопространствени ресурси** (информация, услуги и приложения), свързана с развитието на туризма в България. Според Open Geospatial Consortium геопространственият портал представлява „ориентиран към човека интерфейс, предназначен за събиране в онлайн режим на геопространствена информация, вкл. набори от данни и услуги” (OGC, 2004)<sup>2</sup>. Tait (2005) дефинира геопортала като „Web-сайт, създаден да служи за входна точка към географска информация”<sup>3</sup>. В общи линии към подобно

---

<sup>2</sup> OGC (2004). *Geospatial Portal Reference Architecture, A Community Guide to Implementing Standards-Based Geospatial Portals*, Version: 0.2, OGC 04-039, OGC Discussion Paper.

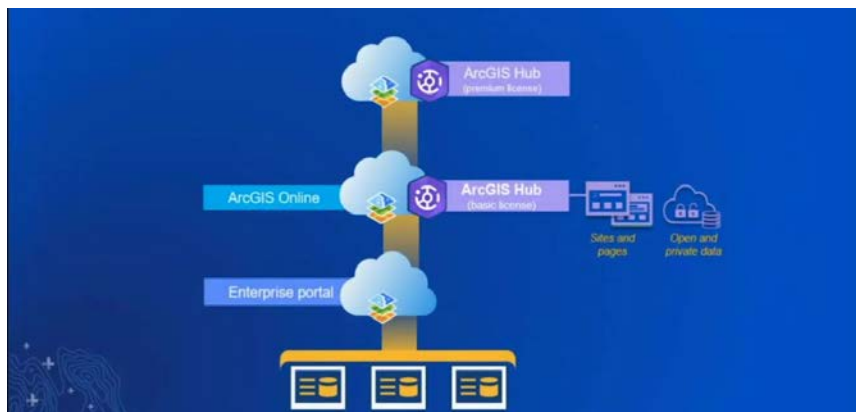
<sup>3</sup> Tait, M.G. (2005). *Implementing geoportals: applications of distributed GIS*, Computers, Environment and Urban Systems, 29, Elsevier

определение за геопорталите се придържат Maguire и Longley (2005)<sup>4</sup> в статия, публикувана в същото издание, но допълват, че: „Web-порталите организират съдържание и услуги като директории, инструменти за търсене, поддържащи ресурси,

Общата логическата рамка на настоящия проект включва четири главни компонента:

- 1) проучване на съществуващия опит,
- 2) инвентаризация и събиране на необходимите информационни ресурси,
- 3) създаване на концепция за изграждане на геопортала, и
- 4) създаване на геопортала – фактическа реализация на интерфейса на геопортала (на стадий „прототип“).

Самото портално решение е изготвено на основата на технологичната платформа на ESRI-ArcGIS. За целта са използвани различни инструменти и ресурси, които са интегрирани в единна среда- ArcGIS HUB, който представлява конфигуруема платформа за интеграция на геоинформационни ресурси, като същевременно осигурява интерфейс за достъп до тези ресурси от различни категории потребители. На схемата по-долу е представена общата схема на ArcGIS HUB.



Основата на порталното хъб приложение представлява геобазата данни, която е проектирана като мултипотребителска геобазата данни, осигуряваща достъп едновременно до включените геоданни.

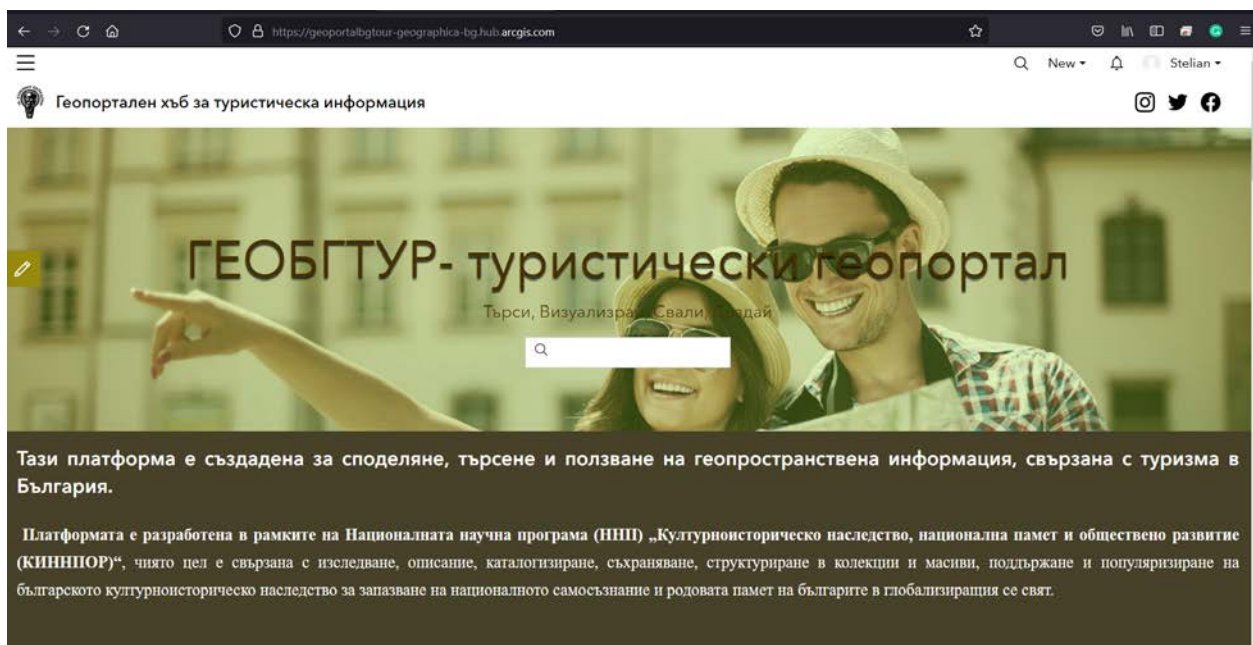
---

<sup>4</sup> Maguire, D., P. Longley (2005). *The emergency of geoportals and their role in spatial data infrastructures*. Computers, Environment and Urban Systems 29 (2005).

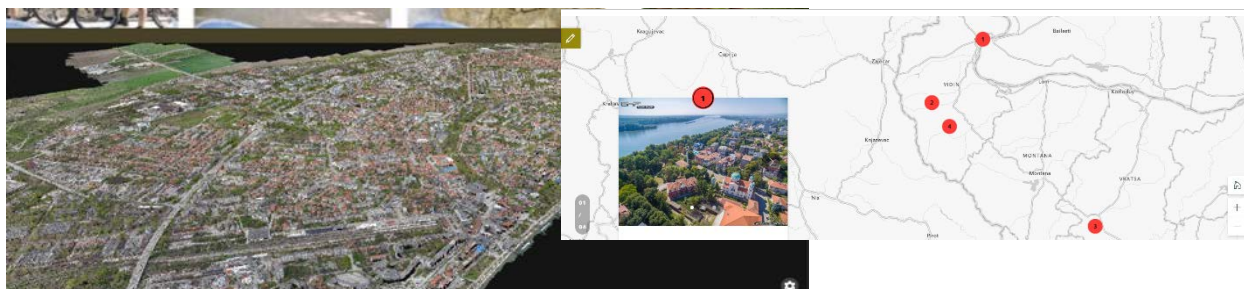
На основата на геоданните са разработени различни категории приложения, които могат да са както вградени в интерфейса на портала, така и да бъдат достъпвани чрез базата данни и инструментите, които са налични в портала за това.

Прототипното геопортално приложение може да бъде достъпно на следният адрес: <https://geoportalbgtour-geographica-bg.hub.arcgis.com/>

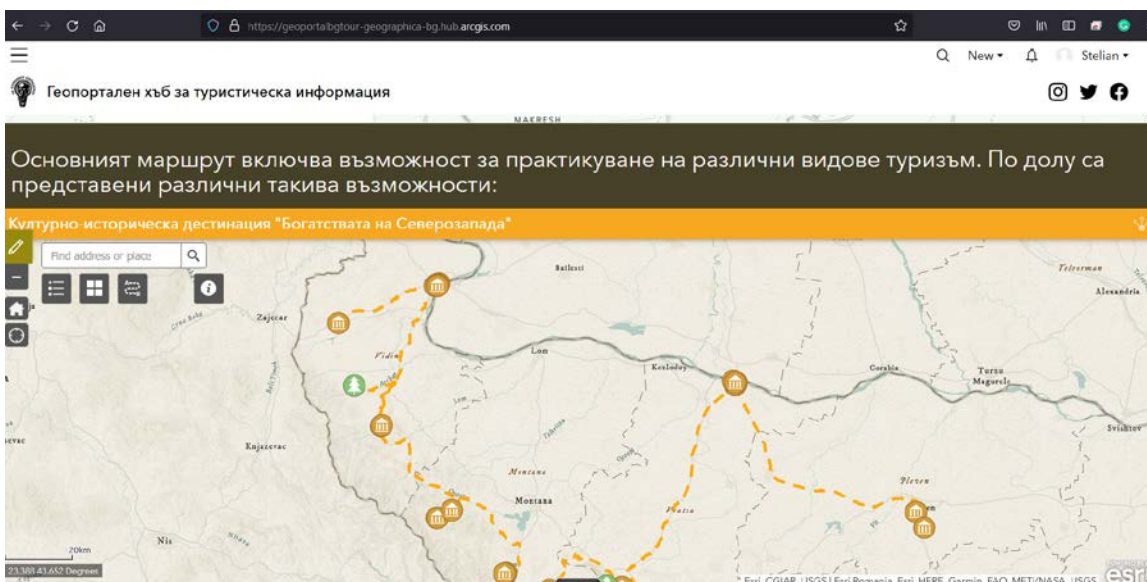
Това приложение е напълно функционално, но с ограничена информационна основа, което го прави прототипно в това отношение. Понастоящем има следният най-общ интерфейс:



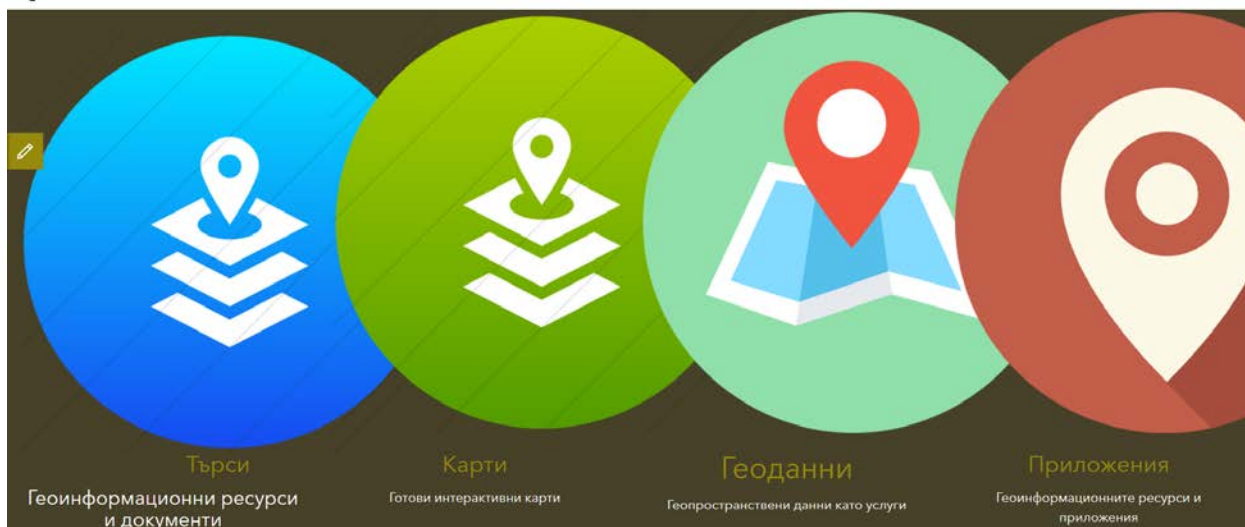
Порталното приложение има включени различни функционалности и приложения, като в момента е разработен набор от продукти, свързани с дестинацията „Северозападна България“ - вградени в портала са прототипна „story map“ и два тематични маршрута, разработени във формата на уеб приложения. В рамките на разработеното „story map“ приложение са включени различни продукти, в това число интерактивен 3D модел на гр. Видин и уеб гид към основните обекти от примерният маршрут.



Освен това приложение, са разработени и две други примерни уеб приложения, които позволяват интерактивно представяне на различни дестинации, включително с вградени възможности за маршрутизация:



Порталното приложение има секция, която осигурява достъп до различни по характер ресурси, в това число карти, геоданни, уеб приложения и други:



Разработеният геопортал осигурява необходимата геоинформационна инфраструктура, която позволява същият да бъде с отворен характер и да бъде разширяван с допълнителни ресурси- различни маршрути, разработени във формата на уеб базирани ГИС приложения, както и геоданни, които могат да се ползват от различни категории потребители за създаването на интерактивни карти и приложения.

- Геопорталът и неговите функционалности са представени в рамките на 19-тата научна конференция на тема “География и регионално развитие”, организирана от Фондация „Ландшафтознание и опазване на околната среда“, проведена от 17.09.2021 г. до 19.09.2021 г. в гр. Созопол

Индикатор	Брой
Представени резултати на национален форум	1
Създадено съдържание за геопортала на културно-туристически маршрути и атракции, вкл. за обогатяване на културните туристически маршрути на Министерството на туризма и нови маршрути	1
Актуализирано съдържание на културно-исторически дестинации и дестинации за винен и кулинарен туризъм	11

Индикатор	Брой
Идейни проекти за туристически маршрути, основани на културното наследство в туристическите райони	7
Изготвена методика за разработване на туристически маршрути за културен туризъм	1
Създадена интегрирана база данни за културно-туристически маршрути	1
Брой млади учени, включени в реализиране на програмата	1
Брой партньори от публични институции, привлечени в изпълнението на програмата	1
Брой партньори (вкл. от бизнеса), потенциални потребители на резултатите от изследванията, привлечени за работа по програмата	10

#### Възможности за развитие на научната задача след края на програмата

- Детайлно разработване на избрани маршрути за културен туризъм въз основа на изготвените идейни проекти
- Визуализация на маршрутите на създадения геопортал
- Създаване на интегрирана база данни за туристическите маршрути
- Създаване на съдържание за геопортала на културно-туристически маршрути и атракции чрез добавяне на нови маршрути и атракции
- Дисеминация, маркетинг и позициониране на портала

Потенциални партньори: Министерство на туризма, Министерство на културата, национални, регионални и общински музеи, други оператори на атракции, представители на Организацията за управление на туристическите райони.

**Институция:** ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

Научна задача: **Разработване на пилотни туристически програми и продукти**

Постигнати резултати:

Реализирани са 12 пилотни туристически маршрути за културното и историческо богатство на Югозападна България в областта на обредните традиции, архитектурното наследство, мегалитните паметници, християнските храмове, Възрожденски църкви и стенописи, дърворезбарски школи.



## Задача 4.5. Издателска дейност на Консорциума

**Институция:** Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Публикувани издания през отчетния период:

- Издание на сборник Transforming southeast europe during the long 19th century: Persons and personalities as agents of modernization in the ottoman and the post-ottoman space в издателство Брил (Холандия);
- „Корпус на украсените славянски ръкописи в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ XI – XIV в. Том 1 Част 1 Псалтири, евангелия, апостоли“, Съставител: проф. Елисавета Мусакова.

**Епистемична модалност в историята на българския език – д-р Гергана Ганева.**

- 1 научна публикация – Гергана Ганева, Изразяване на контрафактивно условно значение (върху материал от Книгата Григорий Цамблак), ШЪСТВОУЖ НЫНЪ ПО СЛЪДОУ ОУЧИТЕЛЮ. Сборник в чест на проф. д.ф.н. Анна-Мария Тотоманова, издателство:УИ "Св. Климент Охридски", 2021, стр.: 582-595, ISBN:978-954-07-5222-8
- 1 участие в научен форум – Доклад на тема „Епистемични употреби на бъдеще време в езика на патриарх Евтимий, Григорий Цамблак и Константин Костенечки“ (Кирило-Методиевски четения 2021, 14-15 май 2021)

**Издаване на книгата „Д-р Кръстьо Кръстев. Образование. Общество. Политика. Избрана публицистика – 1888-1919 г.“**

- Книга с обем над 700 стр. (вкл. фотографии), подобно издание на трудове на проф. д-р Кр. Кръстев се прави за първи път; подготвени са за печат и 3 публикации, свързани с настоящото издание;
- Ще бъдат предложени за електронна публикация 3 статии, както и някои важни и напълно непознати (архивни) текстове на д-р Кръстев;
- Работа в Научния архив на БАН, в библиотеките на НБКМ, СУ;

**Издаване на книгата „Старозаветни книги в славянската ръкописна традиция“ – 280 стр., ISBN 978-954-07-5363-8**

Предадена за печат в Университетското издателство „Св. Климент Охридски“, на което е заявен тираж от 300 броя

- Съдържание:
  - ЛИНГВИСТИЧНОТЕКСТОЛОГИЧНИ ПРОУЧВАНИЯ НА СТАРОЗАВЕТНИ КНИГИ В СЛАВЯНСКАТА РЪКОПИСНА ТРАДИЦИЯ
  - ЮЖНОСЛАВЯНСКАТА РЪКОПИСНА ТРАДИЦИЯ НА КНИГА БИТИЕ (АРХЕОГРАФИЯ, СТРУКТУРА, СЕГМЕНТАЦИЯ И ТЕКСТОЛОГИЯ)
  - III. СТАРОЗАВЕТНИ КНИГИ В АРХИВСКИЯ ХРОНОГРАФ
  - ПЕСЕНТА НА ЦАР ДАВИД (ВТОРА КНИГА ЦАРСТВА ГЛАВА 22 И ПСАЛМ 17)
  - СЛАВЯНСКИЯТ ПРЕВОД НА КОМЕНТАРИТЕ НА ТЕОДОРИТ КИРСКИ ВЪРХУ ПЕТОКНИЖИЕТО
  - НАЙ-РАННОТО СЛАВЯНСКО ПЕТОКНИЖИЕ (РГБ, Ф. 304, ТСЛ № 1)
  - ПРАБЪЛГАРИЗМИ В СТАРОБЪЛГАРСКИЯ ПРЕВОД НА БИБЛИЯТА
  - СЛЕДИ ОТ ГЛАГОЛИЧЕСКО ПИСМО В СЛАВЯНСКИЯ ТЕКСТ НА СТАРОЗАВЕТНИ КНИГИ
  - IX. ПРИЛОЖЕНИЕ. ПАРИМЕЙНИТЕ ЧЕТИВА В КНИГА БИТИЕ (ГЛАВИ 41–50)
  - БИБЛИОГРАФИЯ
  - СЪКРАЩЕНИЯ
  - РЪКОПИСИ

**Подготовка на монография за Боянската църква – проф. Бисерка Пенкова**

Основната научна дейност е подготовката за печат на монография. Освен нея са постигнати следните резултати:

- 1 публикация – Пенкова, Б. Св. Мина и вълците. Към поствизантийската иконография на светеца. – В: Сборник в чест на 65-годишнината на проф. д.ф.н. Анна-Мария Тотоманова. С., 2021, 405-419.
- 1 публикация под печат – Пенкова, Б. Старата църквата на Кукленския манастир като пример на взаимодействието на християнската и османската архитектура от края на XVI – началото на XVII век. – В: Сборник в чест на 90-годишнината на Енгелина Смирнова. Москва, 2022 (под печат).
- 1 научен доклад – Бисерка Пенкова. Загадките на Кукленския манастир. – Осми международен колоквиум по старобългаристика. Софийски университет, 30 август – 2 септември 2021 г. (под печат)

#### **Други издания изработени в рамките на Програмата през 2021 г. са:**

- „Уединеният Константин“, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, автор: Проф. Христо Трендафилов.
- Студия на Нина Гагова. "Из Книги Константина Костенечкаго" Зогр. 105. - В: шъствую ныне по следу учителю. Сборник в чест на проф. д.ф.н. А Тотоманова, С. 2021, с. 202-234.
- Сборник от Осмия колоквиум по старобългаристика (31 август-02 септември 2021 г.) – Университетско издателство.
- „Д-р Кръстьо Кръстев. Образование. Общество. Политика. Избрана публицистика 1888–1919 г.“, д-р Петър Трендафилов.

Общо за работния пакет в СУ „Св. Климент Охридски“ бяха издадени още публикации, които включват:

- *Идеографски диалектен речник на българския език*, т. 2 в тираж 300 бр.
- Монография *„Непознатото наследство. Валидиране на знания, умения и компетентности в областта на културното наследство“*, автор: Милена Колева – Звънчарова, тираж – 300 бр., формат – 70/100/16, обем – 256 стр. – аналитичен текст и методика за валидиране на знания, умения и компетентности в областта на културното наследство;

- *Професионално развитие в областта на културното наследство. Интегрирани обучителни програми и Професионално развитие в областта на културното наследство. Обучения и програми*
- Документ с анализи и препоръки на база изследване „Кризата в културата и туризма основан на културно наследство: идеи за изход от ситуацията“ от колектив с ръководител проф. Иван Кабаков в тираж 300 бр.
- Наръчник и добри практики за разработване на продукти на културния туризъм, основани на КИН (социализация и комерсиализация) (по Подзадача 3.1.); Сборник с доклади от научна конференция (по Подзадача 2.6.);
- Монография „Създаване на специализиран геопортал за културно-туристически маршрути и атракции“.

**Институция:** ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

**Научна задача:** Издателска дейност на Консорциума

Постигнати резултати:

1. Между пространството, времето и графиката. Покровнишка, Анна (ред.), Благоевград: УИ Неофит Рилски, 2021. ISBN - 979-0-707682-20-3. Каталог
2. Марков, Васил., Гоцев, Алексей, Генов, Антон, Спасова, Димитрия, Ифандиев, Анастас.. Мегалитни светилища от Югозападна България. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2021. ISBN 978-954-00-0276-7. Колективна научна монография
3. Спасова, Димитрия. Сакрално пространство и обредна система. По материали от народната култура в Югозападна България, Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“ ISBN 978-954-00-0266-8 (монография)
4. Порожанов, К. „Одриското царство, полисите по неговите крайбрежия и Атина от края на VI век до 341 г. пр.Хр.“ Второ преработено и допълнено издание. Посвещава се на 50 годишнината на Института по тракология при БАН. Издателство „Рал-Колобър“, София 2021, 359 с. ISBN 978-954-2948-67-4 (колективна научна монография).
5. Влаева, Иванка, Вълкова, Мария; Спасова, Димитрия; Генов, Антон. Традиции и културни маршрути в Югозападна България. Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2021, 156 с. ISBN 978-954-00-0281-1. (колективна научна монография)

6. Справочник на музикалните термини от традиционни и нови музикални практики. Павлов, Филип (ред.), Влаева, Ив., Пастармаджиев, Валери. Димчев, Валери., Добрева, Бинка., Филатова, Мария., Мицов, Венцислав. Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2021, ISBN 978-954-00-0281-1
7. Пенчева, Жана, Марков, Васил, Костадинова, Петя: Възрожденски християнски храмове от Югозападна България. Благоевград: УИ Неофит Рилски, 2021. ISBN 978-954-00-0283-5. Колективната научна монография
8. Пенчева, Жана, Сътворението в образи. Сцени от живописата и дърворезбата на християнските храмове от Югозападна България; Благоевград::УИ Неофит Рилски, 2021. ISBN 978-954-00-0284-2 (монография)
9. Българско клавирно наследство – I том, Павлов, Филип (съст.), , Благоевград::УИ Неофит Рилски, 2021. ISMN 979-0-707682-19-7. (CD и партитура)
10. „Българско клавирно наследство“ – II том, Павлов, Филип (съст.), Благоевград::УИ Неофит Рилски, 2021., ISMN 979-0-707682-21-0. (CD и партитура)
11. Изобразително изкуство – съвременност и значимост, Покровнишка, Анна, Благоевград: УИ Неофит Рилски, 2021 ISBN – 978-954-00-0252-1. (Каталог)

**Институция:** Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Научна задача: **Издателска дейност на Консорциума**

Постигнати резултати:

Издадени са пет монографии:

- Чешмеджиев, Димо. Етюди върху български средновековни култове. 2019. Пловдив: Фондация Българско историческо наследство;
- Чешмеджиев. Димо. Владетелските култове в средновековна България. 2022. Пловдив: Пловдивско университетско издателство;
- Шнитер, Мария. *Инж. арх. Йосиф Шнитер* (на български, чешки, английски). 2020. София: ИК Труд.

- Стоилова, Елица. Празници и фестивали на храните: валоризация на локалното кулинарно наследство“. 2021. Пловдив: УИ „П. Хилендарски“;
- Петкова, Борислава, Васил Караджов (съст. и ред.). Капаните на града: нематериалното културно наследство. Колективна монография. Пловдивско университетско издателство. Пловдив: 2022 (рецензиран). ISBN: 978-619-7663-23-5. Достъпен на: <https://kinnpor.uni-sofia.bg/resources/item/130-sbornik-kapani-grad> и в CEEOL: <https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=1074465>

Публикуван е сборникът:

- Петкова, Борислава, Васил Караджов (съст. и ред.). Капаните на града: нематериалното културно наследство. Сборник с резюмета на научни доклади. Пловдивско университетско издателство. ISBN: 978-619-7663-39-6. Пловдив: 2022. Достъпен на: <https://kinnpor.uni-sofia.bg/resources/item/131-sbornik-rezumeta-kapani-grad>

Публикувани са общо 25 статии, студии и глави от книги в реферирани и рецензирани периодични издания у нас и в чужбина.

Подготвен е мониторингов доклад на събитията в рамките на европейската инициатива „Пловдив – Европейска столица на културата 2019“.

Изготвена е виртуална карта на квартал Капана – общо 4 карти с 16 категории и 298 места:

- Арт студия, ателиета и галерии:

([https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1JcySiDi-IMHG\\_lfcgXXgSueSr6\\_LiAXk&ll=42.14953776417577%2C24.748467800000036&z=17](https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1JcySiDi-IMHG_lfcgXXgSueSr6_LiAXk&ll=42.14953776417577%2C24.748467800000036&z=17));

- Магазини в Капана:

(<https://drive.google.com/open?id=1aBi6L3ZIMd6hR0IFZ4HccKeou4GnLIJP&usp=sharing>);

- Заведения и ресторанти:

(<https://drive.google.com/open?id=1qVTFIPTggeBwVITMjEwbQF65m4LTOTjm&usp=sharing>)

- Места в Капана:

([https://drive.google.com/open?id=1C771LkKlcmkWpqYyzSP3AF\\_ucNS8DceZ&usp=sharing](https://drive.google.com/open?id=1C771LkKlcmkWpqYyzSP3AF_ucNS8DceZ&usp=sharing))

Представени са четири фотоизложби:

- „Столипиново – всеки има история“ на Айдън Четинбостаноглу (гр. Измир, Турция), откриване на 21 април 2019, ПУ;
- „Градът на Балканите: пространства, образи, памет в пощенски картички“, Пловдив, 12-26 юни 2020, съвместно с ИБЦТ – БАН и Община Пловдив;
- Изложба и албум „Инж.-арх. Йосиф Шнитер“ (на български, чешки и английски език) и представяне в Българския културен център в Прага, 09.10.2020 г.;
- „Камък в/у камък“, посветена на каменните мостове в Родопите, съвместно с Регионален етнографски музей – Пловдив, откриване на 02.11.2022 г.

## РАБОТЕН ПАКЕТ 5. УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТА И ПУБЛИЧНОСТ

### Пакет 5.4 Провеждане на научни прояви

**Институция:** Софийски университет „Св. Климент Охридски“

**Научна задача:** Организиране и провеждане на Осмия колоквиум по старобългаристика (31 август – 02 септември 2021 г., гр. София)

Колоквиумът се проведе като хибридно събитие (присъствено и онлайн) в периода 31 август – 2 септември и включваше 8 чуждестранни участници и над 15 български. Колоквиумът беше посветен на деветдесетата годишнина от рождението на проф. Донка Петканова, бивш директор на Колоквиума и основател на катедрата по кирилометодиевистика. Участниците в Колоквиума поради облекчените COVID-мерки имаха възможността и за пътуване до Пловдив и бяха посрещнати в Епископската базилика и разведени от нейния директор и основен реставратор доцент Елена Кантарева-Дечева.

През 2022 г. беше отпечатан и сборник с докладите от Колоквиума.



Други форуми, организирани от нас и с наше участие:



В периода 15-17 октомври в град Опака се проведе конференцията „Светият отец Антони от Крепчанския манастир: 1100 години монашество в българските земи“, отново с международно участие и в партньорство с Великотърновския университет и Българската православна църква. Провеждането на конференцията беше възможно и се проведе присъствено. В него взеха участие 5 чуждестранни изследователи и над 10 български.

В предаването Панорама беше излъчен специален репортаж за събитието – вж. [ТУК](#). БНТ засне по време на конференцията документален филм „Графити от Златния век“, който е достъпен онлайн [ТУК](#).

В рамките на Международния форум „Културата и бизнесът заедно в дигиталния свят“, организиран от вестник Стандарт с подкрепата на Министерството на туризма на 30 август 2021 г., Националната научна програма беше представена от нейния координатор проф. Анна-Мария Тотоманова. Основни акценти в нейното представяне бяха видимостта на българската хуманитаристика в европейски и световен мащаб, както и възможностите за развитие на туризма, чрез дигиталните маршрути и развитието на регионалните връзки между изследователите, туроператорите и местните общности. Тя даде и примери в тази посока с [Кирилometодиевския маршрут](#), сертифициран през 2021 г. от Съвета на Европа и трудностите по създаването му и аргументацията, която би била невъзможна без сътрудничеството между учените, неправителствените организации, местните и националните власти. Повече за конференцията – [ТУК](#) (информация за форума) и [ТУК](#) (представянето на проф. Тотоманова).

Видео с предаването на форума на живо, може да бъде видяно [ТУК](#) (гледано над 1100 пъти на страницата на форума, поддържана от вестник „Стандарт“).

В рамките на програмата беше изработен **документален филм посветен на приноса на България за запазването и разпространението на Кирило-Методиевото дело**. Филмът се казва „Пътят на светлината“ (дълъг 54 минути) и е достъпен в YouTube на адрес – <https://youtu.be/3qAeySGmMUg> с над 2377 гледания досега.



*(Кадър от филма „Пътят на светлината“, стопкадър YouTube)*

Официалната премиера на филма се състоя на 24 май от 12:30 ч. по канал БНТ1 на Българската национална телевизия, а веднага след излъчването му беше публично достъпен и в канала на Националната програма. В рамките на партньорството на Националната програма с Държавния културен институт към министъра на външните работи беше проведена премиера на филма и в културен клуб „Перото“ на 25 юни 2021 г.



*(Кадър от официалната премиера на документалния филм „Пътят на светлината“, снимка: Перото)*

Към филма бяха добавени субтитри на английски, френски, немски, испански и руски език и в рамките на сътрудничеството ни с Държавния културен институт към министъра на външните работи филмът беше включен във фестивала „БГ екран онлайн“ ([ТУК](#)), който се проведе от 29.11 до 19.12.2021 г. 29.11 (Добави линк), където филмът беше гледан 740 пъти. През 2022 г. филмът се включи в специален културен форум, проведен в рамките на Френското председателство през март 2022 г.

В рамките на Националната програма бяха изработени и други документални филми, посветени на научни задачи, изпълнени по програмата. През 2021 г. бяха произведени и излъчени следните късометражни филми:

- **„Хора, фабрики, общности“** (достъпен [ТУК](#)), който е гледан от над 2500 души;
- **„Сакралното в контекст“** (достъпен [ТУК](#)), който е гледан от над 950 души;
- **„Османските регистри проговарят“** (достъпен [ТУК](#)), който е гледан от над 57 000 души.

За да бъде създаден допълнителен интерес към тези филми, бяха организирани и публични премиери (като он-лайн събития), които също са достъпни на запис в YouTube-канала на Програмата. Разговор след премиерата на филма „Османските регистри проговарят“ (достъпен [ТУК](#)), разговор след премиерата на филма „Сакралното в контекст“ (достъпен [ТУК](#)) и разговор след премиерата на филма „Хора, фабрики, общности“ (достъпен [ТУК](#)).

В края на годината бяха проведени и първоначални разговори за партньорство с „Българска наука“, в резултат на което в края на декември 2021 г. беше направено и интервю с един от изследователите в програмата, който е и един от авторите на филма „Османските регистри проговарят“, д-р Григор Бойков от Австрийската академия на науките. Интервюто с д-р Бойков е достъпно на следния [линк](#) – „Важни ли са османските регистри за нашата история?“.

Планираме да развием партньорството си с „Българска наука“ и да реализираме различни (по възможност и присъствени) събития през 2022 г. за популяризация на дейността на програмата.

**Институция:** Технически университет – София

Научна задача: **Управление на проекта**

Постигнати научни резултати:

В изпълнение на тази задача са проведени виртуални срещи с членовете на екипа и са разпределени задачите по проекта. Подготвени, предадени и изпълнени са заявките по ЗОП за партньор ТУ-София по проекта. Подготвена е и е предадена необходимата финансова документация. Подготвен и предаден е и научен отчет по проекта.

Подготвена е статия за популяризиране на проекта сред мотивираните студенти на ТУ-София и академичното общество. Статията е публикувана във вестника за образование, наука и актуална информация „Технически Авангард“ през месец юни: <http://nta.tu-sofia.bg>

Информация за целите и задачите на проекта КИННПОР са публикувани в:

- Страницата на катедра Информатика, Факултет Приложна Математика и Информатика (ФПМИ), Технически Университет – София:  
[https://tu-sofia.bg/department/preview/30?dep\\_id=43](https://tu-sofia.bg/department/preview/30?dep_id=43)
- Новият сайт на ФПМИ, раздел научноизследователска дейност:  
<https://fpmi.bg/cms/bg/scientific-research/>
- Групата „Software Science – Technical University of Sofia“ в социалната мрежа Facebook.

За популяризиране на резултатите по проекта КИННПОР е организирана специална секция „Software Sciences and Innovation for Interactive Presentation of Bulgarian Cultural and Historical Heritage“ в рамките на 45, 46 и 47-то издание на международна конференцията AMEE, <http://amee.tu-sofia.bg/>. Статиите от конференцията се публикуват в сборници на американски институт по физика (AIP Conference Proceedings), които имат SJR ранк и индексирание в световно известната бази данни SCOPUS. Конференцията е с дълбоки традиции и широка международна популярност, всяко издание на конференцията има над 150 регистрирани участника от 15 страни, включително САЩ, Русия и страните от Европейския съюз.

**Институция:** Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

**Научна задача:** Организиране на международна научна конференция за приложимостта на дигиталната култура в образованието и туризма

Постигнати научни резултати:

Организирана и проведена е двудневна международна научна конференция на тема „Капаните на града: нематериалното културно наследство“ (01-02.10.2021). В нея взеха участие 13 участника от Пловдивския университет, Институт по философия и социология-БАН, Национален археологически институт с музей-БАН, ИЕФЕМ-БАН, Регионален исторически музей Пазарджик, University of Macedonia, Thessaloniki, Greece. Конференцията беше широко отразена от местните медии и социалните мрежи.

В ход е подготовката за издаването на научен сборник с материалите от конференцията.

Възможности за развитие на научната задача след края на програмата

Предстои редакционната обработка на сборника, неговото издаване и популяризиране сред широката академична общественост.

**Научна задача:** Участие в научни форуми в страната и чужбина за обмяна на опит и популяризиране на резултатите от проектните дейности

Постигнати резултати:

Членовете на екипа участваха активно в различни научни форуми в страната и в чужбина както следва (общо 30 участия):

- Б. Петкова, „Боян Магесника в българския словесен фолклор“ – интердисциплинарен семинар за млади учени, докторанти и постдокторанти на тема „Българското Средновековие – контексти, прочити, употреби“, 14-17.07.2021, Пловдив и Пампорово;

- Б. Петкова, „Рекламата на Капана във вестник „Пловдив“ след Освобождението“, международна научна конференция „Капаните на града: нематериалното културно наследство“, 01-02.10.2021, Пловдив;
- В. Караджов, „Градски наративи като елемент на нематериално културно наследство“, международна научна конференция „Капаните на града: нематериалното културно наследство“, 01-02.10.2021, Пловдив;
- Д. Чешмеджиев, лекция на тема „Българите и Света гора“ – Софийска градска художествена галерия, 10 март 2021 г.;
- Д. Чешмеджиев, лекция на тема „Св. Климент Охридски и неговото дело“, СОУ „Климент Охридски“, Симеоновград – 18 май 2021;
- Д. Чешмеджиев, Международна научна конференция “The Sunset of the Balkan Middle ages. София, 22-23 октомври 2021, с доклад на тема: „За един българо-византийски църковен конфликт по времето на цар Йоан Александър“;
- Д. Чешмеджиев, Международна научна конференция „Пътят на Кирил и Методий, КМНЦ-БАН, 27-29 октомври 2021, с доклад на тема: „Бележки за църковната организация на България след покръстването“;
- Д. Чешмеджиев, Национална научна конференция с международно участие „Иваново-Червен-Търнов – наследството на Средновековието“ (По повод 800 години от основаването на скалния манастир „Св. Архангел Михаил“ при с. Иваново от Свети Йоаким Търновски, 16-19 юни 2021 г., Русе – Велико Търново, с пленарен доклад на тема: „Култът на св. Йоаким, патриарх Търновски“;
- Д. Чешмеджиев, Трети национален колоквиум (с международно участие) „По следите на българската книга. Описи. Находки. Библиография. НБ „Иван Вазов“, Пловдив, 16 ноември 2021 г., с доклад на тема: „Манастирът при с. Равна, Провадийско – книжовен център от Първото българско царство“;
- Димо Чешмеджиев, „Няколко бележки за пловдивските църкви в османския период“, международна научна конференция „Капаните на града: нематериалното културно наследство“, 01-02.10.2021, Пловдив;

- Д. Парушева, „В Капана на сетивата“, международна научна конференция „Капаните на града: нематериалното културно наследство“, 01-02.10.2021, Пловдив;
- Е. Стоилова „Новите градски занаяти: Занаятчийската бира“, международна научна конференция „Капаните на града: нематериалното културно наследство“, 01-02.10.2021, Пловдив;
- К. Кръстанова, „Нематериално културно наследство и територии: подходи и капани на изследване“, международна научна конференция „Капаните на града: нематериалното културно наследство“, 01-02.10.2021, Пловдив;
- М. Шнитер, „(Не)полагането на клетва в православната традиция. За два случая на ‘ритуално самоубийство’“, Осми международен колоквиум по старобългаристика, София, СУ, 31.08 – 02.09.2021;
- М. Шнитер, Д. Чешмеджиев, Б. Петкова, В. Караджов, участие в Пето Балканско лятно училище по религии и обществен живот, 27.06 – 12.07.2021, Пловдив, Благоевград и Кюстендил;
- М. Шнитер. За един слабо проучен аспект на манастирския живот – молитвата „за съблазнен насън брат“ в южнославянските требници. – Международна научна конференция „Светият отец Антони от Крепчанския манастир: 1100 години монашество в българските земи“. 15-17 октомври 2021 г., Община Опака;
- М. Шнитер. За един слабо проучен ръкопис от сбирката на Пловдивската народна библиотека. – Трети национален колоквиум „По следите на българската книга: Описи, находки, библиология“. – 16 ноември 2021 г., Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив;
- М. Кисикова, „Всекидневни истории и образи на града“, международна научна конференция „Капаните на града: нематериалното културно наследство“, 01-02.10.2021, Пловдив;
- М. Златкова, "Тютюн, метал и калдъръм" – сензорна памет и нематериално културно наследство в градските места“, международна научна конференция „Капаните на града: нематериалното културно наследство“, 01-02.10.2021, Пловдив;

- B. Petkova, Bulgarian folk legends and oral tradition. Conference in Ceraneum Centre, University of Lodz, Poland, 07.09.2021;
- B. Petkova, South Slavic mythological characters in Bulgarian folklore. Conference in Ceraneum Centre, University of Lodz, Poland, 09.09.2021;
- D. Tcheshmedzhiev, Българската святоост през XIV в. – В: “Les relations entre les églises Bulgare et Byzantine au XIV-e s.”, CNRS, Paris Sorbonne Pantheon – College de France;
- E. Stoilova, “Producing Bulgarian Yoghurt: Manufacturing and Exporting Authenticity”, Intercultural communication and National Culture National food as a Means of Creating a Country’s Image, 21-22 May 2021, Tbilisi, Georgia;
- K. Krastanova, M. Petrova and E. Stoilova, “Storytelling and cultural technologies: heritage transmission through experience,” From transcribing orality to oral writing practices. Rural and popular cultures in the digital age. Orality workshop, 28 May 2021, Bucarest;
- S. Antonov, Social Status and Heraldry: Two Examples from Bulgaria, XXXIV International Congress of Genealogical and Heraldic Sciences, Madrid, National Historical Archive, 20-23 October 2021.



## ОСНОВНИ ПОСТИЖЕНИЯ ЗА 2022 Г.

2022 година беше използвана от Консорциума за изпълнение на Националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ за довършване изпълнението на стартиралите през 2021 г. дейности, за отпечатване на непубликуваните през 2021 г. резултати от изследователска дейност и за осъществяване на контакти с държавни институции за обсъждане на потенциални съвместни дейности, базирани на постигнатото по програмата.

Министърът на образованието и науката, проф. Николай Денков прие поканата на екипа на Програмата и заедно с представители на ръководствата на СУ и Технически университет-София в присъствието на медии за първи път получи възможност да се включи във виртуални турове в мобилното приложение за виртуална реалност. По време на събитието състояло се на 18 април 2022 г. в София тех парк, той води разговори с различни участници в научната програма и се запозна с нейните основни постижения. Това даде основание на Консорциума да поиска официално от Министерството на образованието и науката удължаване на програмата за следващ 4-годишен период. Политическата криза в България и невъзможността да се взимат дългосрочни решения за бюджетни разходи не позволи до края на 2022 г. да бъде взето решение за удължаване на срока или продължаване на програмата.

Друго постижение на Програмата през 2022 г. е институционализиране на изградената по научната задача за **професионалното развитие в областта на културното наследство** мрежа и очертаните приоритети и дейности за професионално развитие в областта на културното наследство. В СУ е създаден Център за професионално развитие в областта на културното наследство.

В рамките на тригодишни изследвания са събрани много данни за реалните нужди на предлагашите продукт **туризъм, базиран на културно наследство**. През 2022 г. беше подготвена и монографията „Между културата и туризма: Туристическите атракции, основани на културното наследство“ (достъпна [онлайн](#) и свалена 480 пъти).

Бяха отпечатани и ценни издания, базирани на тригодишната дейност по Програмата на интердисциплинарни екипи от различни институти на Българската академия на науките и Софийския университет – „Корпус на украсените славянски ръкописи в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ XI–XIV в.“, "Корпус на стенописите от XVI век в България", монографията „Между културата и туризма: Туристическите атракции, основани на културното наследство“, Сборник от научна конференция „Капаните на града: Нематериално културно наследство“, „Осми международен колоквиум по старобългаристика. Сборник доклади“, монографията „Празници и фестивали на храните: валоризация на локалното кулинарно наследство“ и други. Представянията на цитираните издания бяха публични събития, радващи се на голям интерес.

Различни екипи от ННП КИННПОР взеха участие и в национални и международни научни форуми за представяне на резултатите от изпълнението на Програмата през 2022 г. Част от тези форуми са: 48-ата международна конференция „Приложение на математиката в техниката и икономиката“ със специализиран уъркшоп посветен на технологиите за съхранение, изучаване и популяризация на културното и историческо наследство, бяха проведени научни форуми в различни градове – Пловдив (Капана и градът), Бургас („Акве калиде“ в цифровия свят“) и др. Проф. А. Тотоманова представи постиженията на Програмата на годишната конференция на Европейската асоциация за библейски изследвания в Тулуза (EABS 2022) с доклад “The National Research Program “Cultural Heritage, National Memory and Social Development” and Slavonic Biblical and Parabiblical Traditions”.

Филмът „Пътят на светлината“ продуциран от проф. Анна-Мария Тотоманова и БНТ беше предоставен чрез Държавния културен институт на различни български културни институции и имаше прожекции през цялата 2022 година в различни части на света.

Напълно подготвена е и Концепция за развитието на българската балканистика до средата на XXI в., която би могла да се използва от българското Министерство на външните работи в неговата политика по отношение на политиката в Югоизточна Европа и Западните Балкани. Екипът изготвил концепцията е в готовност да разработва и други научни продукти при поискване от националните власти.

Чрез реализацията на научните задачи в Работен пакет 4 за подготовка на структурирани данни, СУ разполага с няколко подготвени масива от данни, които могат да продължат да се развиват и да подсилят изследователския потенциал на интердисциплинарни научни екипи в бъдеще. Участието на изследователи от тези екипи в европейските изследователски инфраструктури като RESILIENCE, DARIAH, CLARIN и други предполага голяма видимост на научните резултати на български изследователи и конвертируемост на научни данни от България.

## РЕЗЮМЕ НА ОТЧЕТА

I. По работни пакети, изпълнявани в рамките на Националната програма

### **Работен пакет № 1 Дейности по преглед на наличната и създаване на нова научна инфраструктура за изследване на българското културно и историческо наследство**

През последните години от изпълнението на Националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ (ННП КИННПОР) – 2021 и 2022 г., дигиталната платформата за представяне на културноисторическото наследство (достъпна на адрес: <http://virtualplazza.com>) се доразвива и обогатява с научни данни. За целта се използва и специално създадено облачно пространство за съхранение и виртуализация на научните данни, който се използва от участниците от различните институции в Консорциума, както и административна система за лесно управление на съдържанието (CMS).

Текущо се изпълнява дейността по класифициране и структуриране на данните и метаданните в подходящ вид за съхранение и използване в научната платформа/портал *“Виртуален площад за интерактивно представяне на българското културно и историческо наследство”*. Екипът от Техническият университет-София разработи и мобилно приложение за българското културно и историческо наследство с възможност за обогатяване на съдържание за отделните забележителности. В него пилотно и тестово са въведени данни от Регионалния етнографски музей, гр. Пловдив, квартал Капана и данни за съществуващи и разрушени обекти от индустриалното наследство в гр. София. Публична демонстрация на данните за добавена реалност и начините на употреба на мобилното приложение беше правена неколkokратно на национални и международни форуми през 2022 г. – за първи път пред медиите и министъра на образованието и науката, проф. Николай Денков системата с всички нейни функционалности – с очила за виртуална и добавена реалност, беше демонстрирана на 18 април 2022 г.

### **Работен пакет № 2 Дейности по разработването на научноизследователски програми в областта на културно историческото наследство**

Институциите в Консорциума, изпълняващ Националната програма, участваха активно в разработването и изпълнението на научноизследователски програми в няколко тематични области, както е предвидено в Програмата.

В темата за градската култура няколко от институтите на Българската академия на науките са активни в реализацията на своите изследователски задачи. Успешно са организирани участия (присъствено и онлайн) в национални и международни научни форуми, осъществяват се изложби, теренни проучвания (археологически, антропологични, етнографски и др.), събиране на първичен материал – в Пловдив, Шумен, Югозападна България и др.

В работния пакет се изследват и различни проблеми на миграциите от древността до XXI в. Дейностите се осъществяват съвместно с национални и регионални културни институции (музеи, архиви, галерии, културни институти и др.), което демонстрира ефективността на програмата при реализация на научни задачи в полза на обществото. Националният археологически институт с музей извършва археологически проучвания и реализира издания, свързани с технологиите в най-древните поселения по съвременните български земи.

За изпълнението на посочените изследователски програми са привлечени млади учени, подготвени са голям брой публикации, включително и такива в реферирани издания, част от които са със свободен достъп. Организирани и проведени са научни форуми (присъствено, хибридно и онлайн, в зависимост от епидемичната обстановка през годината).

През април 2021 г. беше публикувано и широко разпространено издание – аналитичен доклад (policy paper) с описание на проблемите пред културата и туризма, основан на културноисторическото наследство, както и препоръки по отношение на политики, програми и мерки за преодоляване на кризата. Неговото заглавие е: *„COVID-кризата в културата и туризма, основан на културно наследство: Идеи за изход от ситуацията“* и се разпространява свободно както на хартия, така и онлайн ([линк](#)). Според данните на сайта, до този момент само онлайн изданието е изтеглено над 1700 пъти, а тиражът от 300 бр. на хартиеното издание е напълно изчерпан в края на 2022 г. След поискване от страна

на ЮНЕСКО данните в доклада са предоставени за нуждите на глобално изследване на мерките предприети в сферата на културата в различните държави. Резюме с данните е предоставено и на ресорните министерства – на културата, и на туризма. Изданието е представено и на Консултативен съвет за кадрите в туризма от член на научния екип, изготвил изданието. В СУ „Св. Климент Охридски“ е получено благодарствено писмо от проф. Стела Балтова (писмото беше включено в междинния отчет по програмата и представено няколко пъти на различни публични форуми от проф. Тотоманова).

По проблемите, свързани с политиката на държавата спрямо КИН, екип от СУ извърши мащабно проучване и последващ анализ на търсенето и предлагането на културни маршрути и продукти за културния туризъм. В резултат на това са реализирани няколко научни публикации – основно статии от национални и международни научни форуми. В рамките на научната задача се дефинира обхватът и класификацията на културноисторическото наследство за целите на туристическото му използване и се прави преглед на ефективността на политиката в сферата на социализацията на културноисторическото наследство и неговата употреба като туристически забележителности, вкл. като пазарна реализация. Тази дейност е друга текуща изследователска дейност, която би могла да обслужва конкретни държавни политики – в сферата на туризма и културата.

В същото тематично поле, отново от екип на СУ, след проведено изследване за възможностите за професионално развитие в сферата на културното наследство, са разработени изцяло нови курсове и модули на курсове в обща иновативна програма за квалификация на специализирани кадри в областта на културното наследство. Предвижда се тези курсове да бъдат включени във форми за следдипломна квалификация (курсовете вече се рекламират сред културните институти) и след договаряне с още няколко висши училища в страната – в обща магистърска програма.

От началото на изпълнението на Националната научна програма в СУ се разработва цялостна стратегия за развитието на българската балканистика до средата на XXI век. Изследователският екип разработи нова модерна концепция за развитието на балканистичните проучвания в България до средата на XXI в. – 2050 г., която включва и

актуализацията на образователните цели, заложи в училищното образование. Успешната реализация на научната задача дава възможност академично-образователната сфера да стане адекватен партньор на институциите и да осигурява експертна и изследователска подкрепа при посрещане на предизвикателствата, пред които Република България ще се изправи през идните десетилетия. Темата е особено актуална в контекста на динамиката на процесите в Западните Балкани (Северна Македония, Албания, Косово, Босна и Херцеговина, Черна гора и Сърбия) и военния конфликт, предизвикан от Русия в Украйна.

### **Работен пакет № 3 Създаване на образователни програми в областта на културно историческото наследство**

Участниците в Консорциума успешно включват резултатите от научните изследвания по Програмата в обучението на студенти и докторанти. Такъв пример е развитието и разширяването на платформата e-Medievalia в Софийския университет. В рамките на периода са включени над 400 нови потребители – студенти, докторанти и постдокторанти, които са преминали обучение, тестиране и изпитване чрез тази платформа.

Интердисциплинарен екип от СУ подготвя анализ и методика за валидиране на знания, умения и компетентности в областта на културното наследство. Разработват се и учебни курсове насочени към институциите на паметта – музеи, библиотеки и архиви. В Пловдивския университет за изпълнението на дейностите в работен пакет 3 е сформиран екип за изграждане на съдържание за бакалавърски и магистърски програми в областта на културното наследство. Предвижда се прием в три нови програми – бакалавърска програма „Културен туризъм“ (задочна форма на обучение), магистърска програма „Културен мениджмънт“ (задочна форма на обучение) и магистърска програма „Етнология и културно наследство“.

Продължава и създаването на видеолекторатите „200 минути кирилометодиевистика“ с образователно съдържание в КМНЦ на БАН. Публикувано е и учебното помагало [„Кой, къде, кога в Пространното житие на Кирил и Методий“](#) в обем 180 стандартни страници, представено в Държавния културен институт към Министъра на външните работи.

В рамките на отчетния период успешно беше проведено и отложеното през 2020 г. заради глобалната пандемия Балканско лятно училище по религии и обществен живот BSSRPL на тема “Shared Past – Contested Heritage”. То се проведе от 27 юни до 12 юли 2021 г. в Пловдив, Благоевград и Кюстендил и включваше участници от 9 държави. През септември 2021 г.

#### **Работен пакет № 4 Дейности по разработката на научни и научно-приложни продукти**

В рамките на работния пакет партньорите по програмата развиват съществуващи и създават нови дигитални инструменти и попълват данни за представяне, класифициране и изследване на културноисторическото ни наследство.

Научните задачи Географско-информационната система „Ранното християнство в днешните български земи (по исторически и археологически данни)“ и Дигиталният историко-географски справочник на България през епохата на османското владичество, Диахронният исторически и геопространствен анализ на данни за обекти от КИН в Тракия и Родопите през XVIII в., Геопространствен анализ на гъстотата на населението използват ГИС-технологии за описание, класифициране и изследване на културноисторическото наследство по нашите земи. Екипите на цитираните научни задачи въвеждат нови данни в платформата за културноисторическо наследство и предлагат възможности за разпространението на тези данни и включването им в международно научно обращение чрез разработената по Програмата виртуална платформа за съхранение и популяризиране на културното наследство.

Необработеният засега „скрит архив“ на най-големите дарители в новата история на България – братята Евлоги и Христо Георгиеви вече се използва като ресурс за реконструкция на стопанското и политическото минало в годините след освобождението на България от османска власт и развитието на модерно българско стопанство (в периода 1878-1897 г.). Неговото разкриване в рамките на националната научна програма е и пример за ефективно взаимодействие между Софийския университет и Българската академия на науките, в чийто научен архив се намира необработеното документално наследство на фамилията Георгиеви. Някои от най-интересните документи от колекцията, част от които и



на чужди езици, са преведени и оформени в два документални сборника. Данните за търговската и политическа дейност на кантората на братя Георгиеви в Букурещ се очаква да направят достъпни непознати досега детайли от следосвобожденското минало на България и сложните междудържавни (вкл. и стопански) отношения в последната четвърт на XIX в. В рамките на отчетния период от БАН реализираха публикации по темите за представяне и популяризиране на древната история и цивилизация по българските земи на английски език в специализираната реферирана научна поредица с отворен достъп: [Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage](#) (издавана от ИМИ-БАН).

Националната научна програма е участник в международния [Кирилометодиевски маршрут](#), чрез СУ „Св. Климент Охридски“ и Кирилометодиевският научен център (БАН). Маршрутът беше сертифициран през 2021 г. от Съвета на Европа, като експерти от Програмата се включиха както в подготовката по създаването му, така и при научната му аргументация. Този маршрут не би бил възможен без сътрудничеството между учените, неправителствените организации, местните и националните власти. Непродължаването на финансиране на Националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ крие рискове от отказ на изследователите от нашата страна при участие в подобни инициативи. Те не предполагат осигурено външно финансиране, но предлагат големи възможности за включване в трансевропейски и международни изследователски мрежи. Липсата на финансиране за развитието на дейността през 2023 г. предполага или слабо, или никакво участие от българска страна в тази инициатива.

#### **Работен пакет 5 Управление на проекта, издателска активност и публичност.**

Според изискванията на подзаконовите актове и договорите с МОН в рамките на Националната научна програма е създаден и функционира Изпълнителен съвет, който е основният управляващ орган. Изпълнителният съвет приема и одобрява оперативните планове за дейностите на партньорите по Програмата. Функционира сайт на ННП КИННПОР за информация и комуникация между партньорите, както и за представяне на резултатите сред заинтересованите страни и широката общественост. Сайтът <https://kinnpor.uni-sofia.bg>

се попълва текущо с информация за събитията и дейностите по програмата. В момента, поради липса на съответната организация, на този сайт се публикува и информация за конкурсни процедури и друга важна информация за реализацията на друга научна програма – „Развитие на чуждестранната българистика“.

През отчетния период са реализирани следните публични научни прояви:

- Международна научна конференция AMEE'23 със специализирана секция „*Software Sciences and Innovation for Interactive Presentation of Bulgarian Cultural and Historical Heritage*“, Созопол (10-16 юни 2023 г., ТУ-София).
- Международна научна конференция AMEE'22 със специализирана секция „*Software Sciences and Innovation for Interactive Presentation of Bulgarian Cultural and Historical Heritage*“, Созопол (7-13 юни 2022 г., ТУ-София).
- Представяне на онлайн платформа „Виртуален площад“ и мобилно приложение за виртуална реалност пред медиите и Министъра на образованието и науката, проф. Николай Денков, 18.04.2022 г. ([линк с информация](#)).
- Балканско лятно училище по религии и обществен живот [BSSRPL](#) на тема “Shared Past – Contested Heritage”.
- В клуб Перото в София на 25 юни 2021 г. се състоя представяне на филма „Пътят на светлината“ (достъпен и в канала на програмата – [ТУК](#)), съвместно с Държавния културен институт към министъра на външните работи. В рамките на събитието бяха представени и част от публикуваните по програмата издания на СУ „Св. Климент Охридски“. Филмът е прожектиран и в няколко културни института в Европа, Африка и Северна Америка през 2022 г.
- Пътуващата изложба [„Градът на Балканите: пространства, образи, памет в пощенски картички“](#) беше в различни градове в България и чужбина (напр. Солун, Гърция на 19 юли 2021 г.). Събитията са организирани съвместно от ИБЦТ–БАН и различни национални и чуждестранни културни институции.
- [Осми международен колоквиум по старобългаристика](#) (между 31 август и 2 септември 2021 г.) посветен на деветдесетата годишнина от рождението на проф. Донка Петканова. В него участваха осем чуждестранни изследователи от

различни научни организации в Европа и над 15 български от няколко висши училища и Българската академия на науките.

- Международна научна конференция [„Нематериално културно наследство: Капаните на града“](#) (1-2 октомври 2021 г.), в Пловдив посветена на нематериалното културно наследство с фокус града.
- Международна конференция, посветена на монашеството в българските земи през последните 1100 години на тема [„Светият отец Антони от Крепчанския манастир: 1100 години монашество в българските земи“](#) (15-17 октомври 2021 г.)
- Публична дискусия по темата „Политики за професионално развитие: какво е необходимо на културното наследство?“ в СУ „Св. Климент Охридски“ (27 октомври 2021 г.). Сред участниците в дискусията бяха бивши и настоящи заместник-министри на културата, председателят на Държавна агенция „Архиви“, директори на музеи и библиотеки и др.
- Научна конференция на тема [„Миграция и обществено развитие“](#) (06 декември 2021 г.) се организира от Института за исторически изследвания на БАН.

През отчетния период бяха подготвени за печат и /или разпространени следните научни издания и публикации:

- „Корпус на стенописите от XVI век в България“ на Института за изследване на изкуствата на БАН, 2022 г.
- Сборник „Капаните на града: нематериално културно наследство, Пловдивско университетско издателство, 2022 ISBN 978-619-7663-23-5 “
- „Корпус на украсените славянски ръкописи в Националната Библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, X/XI–XIV в. Т. 1. Ч. 1. Псалтири, евангелия, апостоли“ С АВТОР ЕЛИСАВЕТА МУСАКОВА
- Идеографски диалектен речник на българския език, т. 2 букви Е-З (около 800 печатни страници) с автори: Т. Бояджиев, В. Радева, В. Жобов, Д. Младенова, Г. Колев. София, 2021 (с вкл. [електронно издание на първи и втори том](#).)

- Васил Николов, Маргарита Люнчева, Галина Самичкова. Специализираното производство на сол в Провадия-Солницата през VI и V хил. пр. Хр. и общественоекономическото му въздействие. Национален археологически институт и музей – Българска академия на науките, издателство „Захарий Стоянов“, София, 2021.
- „Кризата в културата и туризма основан на културно наследство: идеи за изход от ситуацията“ от колектив с ръководител проф. Иван Кабаков в тираж 300 бр. София, 2021.
- Монография „Непознатото наследство. Валидиране на знания, умения и компетентности в областта на културното наследство“, автор: Милена Колева – Звънчарова, тираж – 300 бр., София, 2021.
- „Професионално развитие в областта на културното наследство. Интегрирани учебни програми“ и „Професионално развитие в областта на културното наследство. Обучения и програми“, 300 бр., София, 2021 г. съст. Иван Кабаков.
- „Скритият архив“. Непубликувани документи от румънските архиви за братя Евлоги и Христо Георгиеви. София: Университетско издателство, 2022
- „Скритият архив“. Непубликувани документи от архивното наследство на братя Евлоги и Христо Георгиеви от необработения им архив София: Университетско издателство, 2022
- „Д-р Кръстьо Кръстев. Образование. Общество. Политика. Избрана публицистика 1888–1919 г.“, д-р Петър Трендафилов.
- „Корпус на украсените славянски ръкописи в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ XI – XIV в. Том 1 Част 1 Псалтири, Евангелия, Апостоли“, Съставител: проф. Елисавета Мусакова.
- Т. Славова. Старозаветни книги в славянската ръкописна традиция.
- „Уединеният Константин“, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, автор: Проф. Христо Трендафилов.
- Осми международен колоквиум о старобългаристика. Сборник доклади. София, 2022.

- Седми международен колоквиум по старобългаристика. Сборник доклади. София, 2020.
- Речник на езика на Патриарх Евтимий, т. 2, София, 2020.
- И. Христов. Патриарх Филотей (Кокин). Слово в неделята на всички светии“ София, 2020.
- „Книгата Григорий Цамблак“. Съставител и преводач М. Спасова (първо издание на проповедите на този именит български книжовник). С. 2019.
- П. Илчев. Старобългарската глаголица като тафична система. София, 2020.

През отчетния период бяха публикувани няколко филма в [YouTube канала](#) на програмата. Основният акцент беше поставен на филма „Пътят на светлината“, чиято премиера се състоя на 24 май 2021 г. по канал БНТ1 в 12:30 ч. (веднага след празничната програма по случай Деня на славянската писменост и култура). Филмът е гледан от над 4500 души в канала на програмата ([тук](#)). Като част от сътрудничеството ни с Държавния културен институт към Министъра на културата филмът беше включен във фестивала на българското кино „БГ екран онлайн“, който се състоя през м. Ноември 2021 г. През цялата 2022 г. филмът беше представян в различни български културни институти в Европа, Африка и дори Северна Америка.

Другите късометражни филми, които представят някои от постиженията на различни научни задачи са следните:

- **„Хора, фабрики, общности“** (достъпен [тук](#)), който е гледан от над 2850 души;
- **„Сакралното в контекст“** (достъпен [тук](#)), който е гледан от над 1140 души;
- **„Османските регистри проговарят“** (достъпен [тук](#)), който е гледан от над 58 500 души.

От сайта „Българска наука“ в края на декември 2021 г. беше направено интервю с един от изследователите в програмата, който е и един от авторите на филма „Османските регистри проговарят“, д-р Григор Бойков от Австрийската академия на науките. Интервюто с д-р Бойков е достъпно на следния [линк](#) – „Важни ли са османските регистри за нашата история?“.

Други телевизионни участия са достъпни на следните линкове –

- България от край до край: [Свещен език](#) (излъчено на 24 май 2021 г. по БНТ1).
- Предаване БТВ репортерите: [Плочата от Битоля – епизод 2](#) (излъчено на 20 юни 2021 г. по БТВ).
- В описанието на научните задачи по работни пакети са включени и данни за популяризация на конкретни научни задачи, които не цитираме тук поради обема на информацията.

\*\*\*



НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА  
„КУЛТУРНОИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО,  
НАЦИОНАЛНА ПАМЕТ И ОБЩЕСТВЕНО  
РАЗВИТИЕ”

<https://kinnpor.uni-sofia.bg/>